

Закони и правилници са упуштвима за вршење административне поштанско-телеграфске службе, књига прва, 1898-9.

Садржај

1. Неколико речи у напред
2. Закон о устројству централне држ. управе
3. Закон о устројству министарства за народну привреду
4. Закон о поштама
5. Правилник о наплаћивању пошт. такса
6. Закон о маркама поштанским за писма и новине
7. Закон о увођењу упутница, доплата и саобраћајних карата
8. Закон о поштанским упутницама
9. Закон о телеграфу и телефону
10. Закон о подели телеграфиста на привремене и дејствителне и подели њихових плата
11. Закон о периодичном повишавању плата телеграфиста
12. Закон о укидању државних надлештава и звања
13. Закон о чиновницима грађанског реда
14. Закон о државном буџету
15. Закон о државним благајницама и рачуноводству
16. Правилник о главној поштанско-телеграфској благајници
17. Правилник о наредбодавцима рачунопологачима, као и о прибирању (предавању) прихода у пошт. телегр. станицама
18. Решење о спроводном листу за поштанске пошиљке и о царинској поштанској декларацији

19. Правилник о отправљању поштанских пакета до 5 кграма тежине писмоносном поштом
20. Правилник о наплати и обрачуну царинских трошкова за поштанске пакете из иностранства
21. Правилник о надзору и контроли у поштанској и телеграфској служби
22. Упутство о вођењу канцеларијске преписке

у нови инвентар бр. 1825
1 јануара 1942 год.
Београд.

ЗАКОНИ

И

ПРАВИЛНИЦИ

СА

УПУСТВИМА ЗА ВРШЕЊЕ АДМИНИСТРАТИВНЕ ПОШТАНСКО-ТЕЛЕГРАФСKE СЛУЖБЕ

ПО ОДОВРЕЊУ Г. МИНИСТРА НАРОДНЕ ПРИВРЕДНЕ
ПРИРЕДИО
ЈАША С. ПЕТРОВИЋ

КЊИГА ПРВА

БЕОГРАД

Штампарџа Свезозара Николића (Обилнџен венац број 2.)
1898-9.

ЦЕНА 2 ДИНАРА

U. B. D.
36412

САДРЖАЈ

	Страна.
1. Неколико речи у напред	1
2. Закон о устројству централне држ. управе	7
3. Закон о устројству министарства за народну привреду	23
4. Закон о поштама	27
5. Правилник о наплаћивању пошт. такса	72
6. Закон о маркама поштанским за писма и новине	99
7. Закон о увођењу упутница, доплата и саобраћајних карата	103
8. Закон о поштанским упутницима	104
9. Закон о телеграфу и телефону	107
10. Закон о подели телеграфиста на привремене и дејствителне и подели њихових плата	124
11. Закон о периодичном повишавању плата телеграфиста	126
12. Закон о укидању државних надлештава и звања	127
13. Закон о чиновницима грађанског реда	129
14. Закон о државном буџету	175
15. Закон о државним благајницама и рачуноводству	192
16. Правилник о главној поштанско-телеграфској благајници	216
17. Правилник о наредбодавцима рачунополацима, као и о прибирању (предавању) прихода у пошт. телегр. станицама	231

18. Решење о спроводном листу за поштанске пошиљке и о царинској поштанској декларацији 239
19. Правилник о отправљању поштанских пакета до 5 кграма тежине писмоносном поштом 244
20. Правилник о наплати и обрачуну царинских трошкова за поштанске пакете из иностранства 259
21. Правилник о надзору и контроли у поштанској и телеграфској служби 265
22. Упутство о вођењу канцеларијске преписке 293

НЕКОЛИКО РЕЧИ У НАПРЕД

Поште и телеграфи имају огромну и значајну улогу у напредовању целокупног државног и друштвеног живота. Поштари и телеграфисте имају деликатне, велике и тешке дужности. Њихово службено време одређено је на минуте. Од њих се тражи и очекује највећа тачност и тренутна брзина у раду. Природа, дакле, саме поштанско-телеграфске службе захтева, да у њезиним правилима и упутствима не буде ништа ни тамно ни незнано; ништа што не би било опредељено и згодно сређено. Она изискује да њезина правила и упутства буду чиста пољана, те да не буде нигде спотицања у војнити вртоглавице пред њом.

Тако би требало да буде; међутим код нас није тако.

Наше административно законодавство у опште узевши непотпуно је и несређено.

Административно законодавство наших пошта и телеграфа стоји у томе погледу

далеко горе од свију законодавстава других установа у Краљевини Србији.

Онај археолошки примерак закона о поштама од 1866. године, који у основи и данас важи, у многоме је измењен и допуњен, али, и поред свију својих измена и допуна, опет је непотпун и несагласан са стварним потребама саме поштанске установе.

Такав је и закон о телеграфу од 1882. године.*)

Ми мислимо да њихова непотпуност долази на првом месту отуда, што су поште и телеграфи релативно још нове установе код нас, те се наше законодавство морало веома мало и сасвим површно бавити многобројним важним и компикованим питањима, која су му се самим поштанским и телеграфским радом наметала, јер, у опште узевши, законима се не могу, на згодан и удесан начин, да регулишу многа поштанска и телеграфска питања, пре но што та питања не доспеју на степен довољне сталности, и док услови рада не узму на се карактер доста опредељен и сталан, те да могу бити и законом утврђени. Други је узрок тој непотпуности наш немар и небрига, јер, да се нашим поштама и те-

*) Овај закон од 1882 год. замењен је најновијим законом о телеграфу и телефону од 3 децембра 1898 год. (види страну 107 ове књиге).

леграфима већа пажња поклањала, бар последњих деценија, када је поштанско-телеграфско одељење, у више прилика, покретало питање о реорганизацији пошта и телеграфа и спремило о томе неколико законских пројеката, ми биемо данас имали и сувремене поште и телеграфе и потпуније законе; али кад се за те две установе, поред толиког настојавања и заузимања поштанско-телеграфског одељења, никад немађаше ни доста времена, ни довољно новаца; или, још боље, кад никад не беше моћније руке да се брижно савије око ових двеју установа, онда се не треба чудити што данас имамо такве поште и телеграфе, да се о њима и њиховим службеницима говори више са покудом него са похвалом.

Непотпуност наших закона, и ако би могла и требала да буде мања него што је данас, она опет не задаје толике тешкоће службеницима колике им задаје њихова несређеност и несређеност других законских прописа. Та несређеност таква је и толика, да ствара читаве збрке и забуне у савлађивању и разради многобројних поштанских и телеграфских административних послова. Многи закони и законске измене и допуне, многа правила и огроман број прописа прописаних не само од Министарства народне привреде већ и Главне Контроле, Министарства финансија, Министарства правде и т. д., који

се тичу поштанско-телеграфске административне службе, тако су подвојени и расту рени по зборницима и архивама, да их мало који службеник има и зна, и да је веома тешко о њима имати тачна рачуна, а још теже наћи их на мах у приликама кад требају, особито где архиве из ранијих година нису уредне, или где их никако и нема, као што је случај код појединих наших поштанско-телеграфских станица.

Дуго би било чекати на прикупљање и сређивање свих закона, правила и расписа који се тичу целокупне поштанско-телеграфске службе, јер за тај посао, поред најбоље воље и неуморног рада, треба и много времена. Зато смо се решили да за сада прикупимо, средимо и изнесемо, у првом делу, поједине давнашње законе и правилнике поправљене према њиховим досадашњим изменама и допунама и најновије којих немају поштанско-телеграфски службеници а потребни су им сваког часа. У другом делу исписаћемо кратка упутства о вршењу административне поштанско-телеграфске службе са напоменама, којим је законом, правилом или расписом наређено да се тако ради. Да почнемо.

ПРВИ ДЕО

А.

ЗАКОНИ И ПРАВИЛНИЦИ

ЗАКОН

О устројству централне државне управе у Краљевини Србији*)

§ 1.

Ради бољег отправљања послова подељена је државна управа на више министарстава на челу којих стоје министри који као главе струке руководе у име Краља поверене им послове.

§ 2.

У Србији има седам министарстава: 1)

- 1., Министарство Правде;
- 2., Министарство просвете и црквених дела;

*) У овоме закону замењене су речи: „Књажевство Србије“ са „Краљевина Србија“, а „Књаз“ са „Краљ“, — према закону о проглашењу Краљевине од 22 фебруара 1882 год. Зб. 37. ст. 54.

1., 21-ХП-1882 г. установљено је осмо министарство (види стр. 27 ове књиге)

- 3., Министарство иностраних дела;
- 4., Министарство унутрашњих дела;
- 5., Министарство финансије;
- 6., Министарство војено; и
- 7., Министарство грађевина.

Но Краљ може, кад за добро нађе, и два министарства једном министру поверити.

§ 3.

За прегледање и контролисање државни и јавни рачуна о примању и издавању, постоји при државном Савету*) Главна Контрола, које власт и начин рада опредељен је нарочитим законом.

§ 4.

Министри су непосредни органи Краља и равни између себе, но међу њима је један, кога Краљ наименује, Председатељ Министарског Савета.

§ 5.

Министри раде своје послове сваки по својој струци, независно један од другога; но они састављају заједно министарство

*) Главна је Контрола сада засебно тело.

које представља јединство правитељства; и по томе предлози, које министри Савету државном чине, сматрају се као предлози целог правитељства. С тога сви пројекти закона и све што је опште и од важности и уплива на целу земљу и управу, има се претходно решавати у Савету министарском, а Савету државном предложиће такве ствари они министри, којих се струке оне тицале буду.

§ 6.

Министри говоре и раде званично у своје име и издају званична акта само са својим потписом.

Но они могу на своју одговорност опуномоћити помоћнике или начелнике дотичне, да по својим струкама потписују и отправљају обичне текуће послове.

Нарочито правило усвејено у министарском Савету, одредиће ближе круг ове надлежности помоћника и начелника.

§ 7.

Главне су дужности и права министара:

Да руководе послове поверене им струке и брину се о унапређењу исте;

Да се старају о извршењу закона и уредаба;

Да по својим струкама подносе Краљу и противпотписују акта, која Краљевско решење покрећу;

Да спремају нужне пројекте закона и уредаба као и све потребне мере по својим струкама;

Да предлажу Краљу званичнике за своја подручија;

Да извршују надзор и контролу над подчињеним надлежатељствима и чиновницима;

Да спремају буџете по својим струкама, управљају трошењем отворени им кредита, и од тога рачун дају.

Понаособне дужности и права министара зависе од природе службе, која им је поверена.

§ 8.

За потпомагање у отправљању послова имају министри потребан број потчињених

чиновника, који као помоћници и начелници спремају решавање послова у министарству, или као секретари, столоничалници, протоколисте и т. д. старају се о формалним канцеларијским пословима.

Начелници су управитељи канцеларија; они се имају бринути за израђивање послова, за рад и тачност у пословима. Њима је потчињен сав канцеларијски персонал и они се имају бринути за одржање дисциплине у канцеларији.

§ 9.

Помоћници и начелници имају саветујући глас; но министар решава све самостално и његово га мненије не веже.

§ 10.

Министри не само дају подчињеним надлежатељствима и чиновницима настављења о формалном вођењу послова, но има право, у границама закона, одобравати или мењати решења потчињених власти и решавање у последњем степену.

§ 11.

По § § 28 и 34 устројења државног Савета, министри и њихови заступници имају слободан улазак у заседаније Савета државног, са објашњавајућим гласом. Но Краљ може осим тога одредити у приликама комесаре да предлоге владе пред државним Саветом објасњавају.

§ 12.

Министра, који осуствује, или иначе на дужност долазити не може, заступниће који од његових другова, или који виши чиновник, кога Краљ одреди.

§ 13.

Краљ поставља и мења министре по свом нахођењу. Но нико се противу воље за министра поставити не може.

Права иступајућег министра прописана су у § 37 закона о чиновницима.

§ 14.

Министри су одговорни Скупштини и Краљу за неизвршење закона.

Закон нарочити наредиће ближе о томе.

Савет министарски.

§ 15.

Савет министарски састављају сви министри под председавањем председатеља Савета министарског, ако Краљ сам не председава.

§ 16.

Савет министарски постоји да би се пројекти закона и уредаба и све важне мере и наредбе свестрано и зрело могле претресати и извршивати као и да би се одржало единство и једнообразност у делима правитељства и управе.

§ 17

(Одредбе овога §-а о давању чиновника под суд и стављању у пензију, укинуге су најновијим законом о чиновницима грађ. реда од 15. фебруара 1864 год. в. збор. 17. стр. 6.)

§ 18.

Председатељ министарског Савета сматра се као глава министарства. Он противпотписује сва она акта, која од Краља проистичу а не спадају у дужност и надлежност ни једног од других министара, као

н. пр. указе за постављање чланова државног Савета и т. д.

Саветовања у министарском Савету стављају се у протокол, на који се сви присуствујући министри потписују.

Министарство правде.

§ 19.

Ради старања да се уземљи правда изриче и врши, постоји министарство Правде; по томе спада међу нарочите дужности министра правде, као главе овог министарства:

1., да пази, да се сва надлежатељства, која су постављена да правду досуђују држе у законим границама, и да своје дужности доиста врше;

2., да се брине о унапређењу правосудства и целисходном уређењу послова, без да тиме у ичему сме изменити или допунити законодавна наређења или ограничити независност судског делања;

3., да пази, да се пресуде извршују онако као што су изречене, и да се стара и о добром уређењу и одржању затвора;

4., да подноси Краљу молбе за помиловање и умекшавање судом осуђени казни и изјављује своје мненије о неумесности молби;

5., да води бригу о уређењу, печатању и издавању зборника и уредаба земаљских.

§ 20.

Под министарством правде стоје пупиле; и по томе се министар правде има старати о добром уређењу пупилских надлежатељства и водити надзор над њима.

§ 21.

Под министарством правде стоје сви цивили државни судови за грађанска и кривична дела и сва заведенија затвора.

§ 22.

Министар правде уједно је и чувар државног печата. Он га ставља, у име Краља, на све законе с речима: видео и ставио државни печат, чувар државног печата, министар правде Н. Н.

Министарство просвете и црквених дела

§ 23.

Брига о моралном и научном развићу и унапређењу народа, поверена је министар-

ству просвете и црквених дела. Међу његове нарочите дужности и права спада по томе:

- 1., руковођење јавног настављања;
- 2., брига о оснивању школа, одржавању истих у напредном стању и снабдевању с добрим наставницима.
- 3., управа и надзор над свима цивилним школама, јавним и приватним, и над свима учебним, научним и књижевним заведењима, друштвима и збиркама

Као министарство црквених дела.

- 1., оно ће се старати да се извршују закони који се тичу вере и цркве;
- 2., имајући свагда пред очима да се христијански закон православног источног исповеданија сматра као положени основ и средство, којим се благодравије народно развија, изображава и снажи, оно ће, у договору са духовним властима нарочито старати се о одржању и унапређењу вере православне, о оснивању потребних заведења за изображавање свештенста, о одржавању нужних манастира, о пристојном снабдењу свештенства, о сразмерном подељењу

епархија, протопрезвитерата и парохија и у опште о подизању, обнављању и процветању храмова Божји;

3., оно ће заступати права признатих веро-законих друштава и над истим надзиравати.

§ 24.

Министарство просвете и црквених дела има под собом управу државне књигопечатње.

Министарство иностраних дела.

§ 25.

Задатак је министарства иностраних дела:

- 1., да руководи одношења Србије са страним властима, и одржава званична одношења са страним агентима код краљевског правитељства;
- 2., да преговара о конвенцијама, које би краљевско правитељство са странима могло закључивати и да се стара о тачном испуњавању већ закључених;
- 3., да нази да се права Краљевства и споља ненарушавају;
- 4., да заштићава српске поданике и њихове интересе у страним земљама и да им издаје пасоше за стране земље.

§ 26.

Министар иностраних дела има да прима и Краљу на решење да подноси молбе српских држављана за ношење страних ордена и медаља.

Министарство унутрашњих дела.

§ 27.

У круг делања министарства унутрашњих дела спада :

1., брига о поретку, мира и сигурности лица и имања у земљи, куда спада цела сигурност и полиција санитетска; дакле с једне стране надзор над јавним местима, над штампом и журналистиком и над рђавим људима и друштвима и т. д. с друге стране отклањање свега онога, што би опасно било животу и здрављу грађана и њиховом имању, и старању да се земља снабде са свима средствима и заведенијама нужним за живот и здравље, као што су болнице, апотеке; лекари и т. д.

2., брига о сирочадима и убогима;

3., решавати о примању у српско поданство, у колико законодавнога решења не би требало, и о иступању из истога;

4., управа телеграфском и поштанском службом и свима заведенијама јавног добротинства, („Ова је тачка измењена. Види њезину измену у чл. 4 закона о устројству министарства за народну привреду, збор 39 стр. 313“.)

5., извршење закона о сазивању народне скупштине;

6., претходне мере за регрутирање народне стајаће војске;

7., у опште сва она старања, која нису нарочито другом ком министарству у дужност придана, а по природи задатка овог министарства њему би припадала.

§ 28.

Под министарством унутрашњих дела стоје сва окружна начелства, све ереске и општинске власти, варошка управитељства, сви карантини и састанци и т. д.

Министарство финансија.

§ 29.

Министарство финансија има да води бригу о народном кућењу и да руководи и надзирава администрацију финансијску; по томе :

1., да се брине о изворима државних прихода;

2., да управља државним приходима, истицали они из пореза, ђумрука или других доходака;

3., да се стара о материјалном благодестању, о процветању земаљске радиности, земљеделија, рукоделија и трговине, обрадавању рудника и целисходном руковању са шумама. *(О свему овоме што се помиње у 3 тачки сада се стара министарство привреде. Види чл. 4 закона о устројству министарства за народну привреду. Збор. 39 стр. 313 ;*

4., да заступа према приватнима и пред властима државно имање;

5., да саставља и Савету државном подноси главни годишњи буџет;

6., да исплађује издатке по буџету и друге кредите, који се министрима отварају.

§ 30.

Под министарством финансије стоје сви ђумруци, сва економна заведенија, заведенија правителствене ергеле и сви јавни

новчани заводи. *(Осим ђумрука, сва остала заведена, која се помињу у овом §-у, стоје сада под министарством привреде. Види чл. 4 закона о устројству министарства за народну привреду. Збор. 39 стр. 313).*

Министарство војно.

§ 31.

Задатак је и позив министарства војног рекрутирање и војничко изображеније како редовне тако и народне војске. Оно има да управља арсеналима, војеним фабрикама и магацинима, да се брине о одевању војске и снабдевању с раном и свими војеним потребама и о свему ономе, што иде на добро одржање и усавршење војске.

Под министарством војним стоје сва војна академија и сва војна надлежатељства.

Министарство грађевина.

§ 32.

У надлежност министарства грађевина спада подизање и одржање главни путова и мостова, пресецање канала, сушење бара,

уређивање река, утврђење обала регулирање јавни улица, старање о извршењу прописа при постројењима; подизање јавни зградња и монумента и т. д.

§ 33.

Овим устројењем падају и губе силу „Устројеније Књажевске Канцеларије“ од 29 маја 1839 год. $\frac{\text{В.№ 1325}}{\text{С.№ 597}}$ Устројеније централног правленија књажевско-српског од 29 маја 1839 год. $\frac{\text{В.№ 1329}}{\text{С.№ 597}}$ а и сва друга наређења, која би садржавала што противно устројенију.

$\frac{\text{В.№ 299}}{\text{С.№ 289}}$

10 марта 1862 год. **М. М. Обреновић** с. р.
у Београду књаз српски

Председатељ Савета

Јован Мариновић с. р. *Књажевски представник*

Главни секретар Савета *инспектор инострани дела*

Димитрије Матић с. р. **И. Гарашанин** с. р.

(збор. XV стр. 60.).

ЗАКОН

ЗА

Устројство министарства за народну привреду

Чл. 1.

Поред министарства која у смислу §. 2. закона о устројству централне државне управе од 10 марта 1862 већ постоје, устанављава се још и министарство за народну привреду.

Чл. 2.

Задатак је министарства за народну привреду :

а., да се стара о мерама за унапређење свију гранч пољске привреде (земљоделства, сточарства, шумарства, пчеларства, свилоделства и т. д.), за унапређење и развитак трговине, заната, индустрије, саобраћаја и радиности у опште :

б., да води надзор над свима школама и заводима за наставу, по напред изложеним предметима, као и надзор над свима заводима, друштвима и т. д. за новчане и друге спекулативне радње (банке, кредитне заводе, берзе, приватне штедионице, друштва за

пловидбу, железничка, индустријска друштва и т. п.).

в., да управља поштом и телеграфима као и државном железницом по њеној чисто народно-економној страни (питања тарифна);

г., да води бригу о развиту рударства;

д., да прикупља, разрађује и редовно јавности предаје статистичке податке по свима гранама државне управе и по свима правцима народнога живота.

Чл. 3.

Министарство за народну привреду према задатку своје има ова одељења :

- 1, одељење за земљоделство и сточарство.
- 2, одељење за шумарство.
- 3, одељење за саобраћај, трговину и радност.
- 4, одељење за рударство.
- 5, одељење за поште и телеграфе.
- 6, одељење за статистику.

На челу ових одељења стоје начелници или референти у рангу секретара прве класе.

Према указаној потреби министар може

поједина одељења раздвајати у одсеке за нарочите гране послова.

Чл. 4.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а тада престају важити одредбе тачке 4. § 27-ог у колико се тиче поште и телеграфа; тачке 3. § 29-ог и 30 осим првог става који гласи: „под министарством финансије стоје сви ђумруца“, у закону о устројству централне државне управе од 10 марта 1862. (Збор. XV стр. 60), као што ће се практички у могућно најскоријем року управе државне ергеле одељење економно, статистичко и рударско из министарства унутрашњих дела одвојити и ставити под управу министарства за народну привреду. А док се наименовањем министра за народну привреду ово министарство формално не образује, министар унутрашњих дела и министар финансија могу наређивати издатке по гранама управе о којима је напред реч, у колико су такви издаци буџетом одобрени.

Препоручујемо свима нашим министрима да овај закон обнародују и о његовом из-

вршењу да се старају; властима пак заповедамо да по њему поступају; а свима и свакоме да му се покоравају.

21 децембра 1882 год.

у Београду

Милан с. р.

Видео и ставио држ. печат

Председник

чувар државног печата

Министарског Савета

министар правде

Министар иностраних дела

Д. Г. Радовић с. р.

М. С. Пироћанац с. р.

*Министар војни
почасни ађут. Њ. В. Краља*

Тих. Николић с. р.

Министар

просвете и цркв. послова

Ст. Новаковић с. р.

Министар финансија

Чед. Мијатовић с. р.

Министар унутр. дела

М. Гарашанин с. р.

Министар правде

Д. Г. Радовић с. р.

Заступник

министра грађевина

Министар унутрашњих дела

М. Гарашанин с. р.

ЗАКОН

О поштама¹⁾

Чл. 1.

Поште као саобраћајно средство, служиће за пренос писама, аманета и осталих ствари и путника.

Чл. 2.

Поште установљавати и држати по Србији искључно је право државе, и нико други неће смети установити нити држати пошту нити друго што, што би могло служити периодичноме пренашању писама.

Али никоме није забрањено, да своја писма по своме слуги или нарочитоме одасланику или по улученој прилици може куда и коме хоће послати.

Чл. 3.

Све поште стоје под непосредним надзором и налозима министра народне привреде.

1) Напомена: У овом закону замењене су речи: „Књаз“ са „Краљ“, према закону о проглашењу Краљевине од 22 фебр. 1882 (Збор. 37 стр. 54); и „министар унутрашњих дела“ са „министар народне привреде,“ према закону о устројству мин. за нар. привреду од 21 децембра 1882 г. (Збор. 39 стр. 313)

Чл. 4.

Поште су државна заведења, а званичници поштански двојаког су реда, и то једни указни и спадају у ред чиновника, а други неуказни и спадају у ред служитеља¹⁾.

Чл. 5.

Званичнике поштанске, који долазе у ред чиновника, поставља Краљ указом на предлог министра народне привреде, а оне, који спадају у ред служитеља, поставља и из службе отпушта министар народне привреде.

Остале пак служитеље поштанске, прима сама свака пошта и отпушта према потреби службе.

Све потребе и поштански персонал назначаваше се сваке године у буџету; но министар народне привреде опредељаваше, према потреби и важности места, при којој ће пошти виши или нижи званичник потребан бити и поставити се, и колико ће се којој пошти служитеља и других потреба дати.

1) Звања и плате поштанских чиновника и званичника регулисани су државним буџетом

Чл. 6.

Министар народне привреде прописиваше и према потреби мењаће течај поштански и наређиваше колико ће пута којом поштанском линијом пошта преко недеље полазити, и до кога ће се времена на којој пошти моћи предавати писма и ствари на отпиривљање.

Ове промене поштанског течаја свагда ће се благовремено обзнанити.

Чл. 7.

Тако исто моћи ће министар народне привреде наређивати да се, према потреби, установе и нове поште било привремене и сталне, или да се поједине поште затворе, кад и где за потребно нађе.¹⁾

Чл. 8.

Осим тога министар народне привреде може и општинске поште завести, где према потреби и околностима за сходно нађе, и може прописати, како ће исте поште делствовати, у каквој ће свези стајати са осталим поштама, и какве ће се такве наплаћивати у ползу касе дотичних општина.

1) Измена од 23 Октобра 1871 збор. 24 стр. 113.

Чл. 9.

Полицијске и општинске власти дужне су поштама у извршавању њихових званичних дужности нужну рукопомоћ дати, кад се такова од њих заиште.

Чл. 10.

Поштоношама дужан је сваки на глас њине трубе или другог знака с пута сврнути, ако се то без очевидне опасности учинити може.

О дужностима поштанских чиновника

Чл. 11.

Поштански званичници дужни су:

1. Писма, аманете и остале ствари, које се по овоме закону поштом преносити могу, кад им се на пошту ради експедирања предаду примати и куда треба отправљати, а кад им се од друге поште донесу, уредно их и одма по адресу раздавати.

2. Новце како државне тако и приватне, а тако исто и друге ствари биле оне од вредности или не, које се пошти на отправљање предају, или које им се од други пошта по ради предаје примаоцима донесу,

добро чувати и коме треба уредно и на време предати.

3. Добро државно као : коње, рану коњску, кола и прибор колски и коњски као и све пошти припадајуће ствари чувати, прописно употребљавати и од свега тачан и уредан рачун водити.

4. Таксе прописане подицуно и тачно наплаћивати.

5. О свима приходима и расходима поштанским, уредно и по прописним правилима рачуне водити и приходе у одређено време коме треба предавати.

6. Званичну преписку по потреби службе између себе и са дотичним надлештвима водити.

А подробније дужности за све званичнике и служитеље поштанске, прописале министар народне привреде.

Чл. 12.

Пренос поште вршиће се: водом, а по сувоземним друмовима: на колима или коњима, или железницом.

По сувоземним друмовима пренос свако врских поштанских пошиљања као и пут-

ника, вршиће се на колима или коњима, како иде министар народне привреде, према потреби и околностима, наређивао буде.

Ну министар народне привреде овлашћује се, да овај пренос на свима или појединим сувоземним друмовима може путем јавних лицензација по правилима, која ће се за то нарочито прописати, уступити и приватним лицима, ако нађе да би то било корисније и јевтиније за касу државну.

Пренос пак сваковрских поштанских пошиљања, сем путника, железницом и водом вршиће се на начин, који министар народне привреде буде прописао.¹⁾

Чл. 13.

Поште у смотрењу вршења службе деле се на пошту за писма и пошту за путнике и аманете.

I

Пошта за писма

Чл. 14.

Поштом за писма отираваће се: писма саобраћајне карте, новине, печатани и ли-

¹⁾ Измена од 25 априла 1890 год. (збор 46 стр. 498).

тографисани списи, и музикални састави, ценовници, каталози, робне мустре и сва подобна шиљања без означене вредности, и то приватна шиљања до једног килограма тежине закључно, а званична до оне тежине, коју министар народне привреде одреди.¹⁾

Чл. 15.

Све што се по наведеноме отправља, мора бити заведено у надлежне књиге поштанске, а што год није у књиге поштанске уведено, неће смети званичник поштански на отправљање предати, вिति ће служитељ поштански, по коме се пошта шиље, смети што од кога другога осим надлежног поштанског званичника на ношење примити.

Чл. 16.

Свако пошиљање са поштом за писма мора бити снабдевено са потпуном адресом т. ј. мора бити означено, на кога је писмо упућено, и у које место, а ако се под једним именом налазе више лица у једном месту, онда треба да је означено на адреси и занимање примаоца писма, и ме-

¹⁾ Измена од 19 деп. 1879 збор. 35 стр. 24.

сто где обитава, ако је у великој вароши, како би се лакше наћи могао.

Чл. 17.

Писма и остала шилтања, на којима би било написано што год, што би коме увреду наносило, или што би било управљено противу закона, наређења власти или противу јавнога морала, или на којима би имало с поља каквих записака, цифара или каквих неразумљивих знакова, што би могло послужити као средство неког споразума или тајне кореспонденције, неће се отпрати, него ће се вратити пошиљачу, ако је овај познат, а иначе поступиће се с њима по чл. 46, као с непредатим и враћеним шилтањима¹⁾

Чл. 18.

Писма сва а нарочито она, која се на реченице предају, треба да су тако затворена, да се садржај њихов не може сазнати, а да се она не повреду.

Од овога се изузимају оне ствари, које се под прекрштеним савитком на пошту предају, и које треба да се затворе тако,

1) Измена од 19 децем. 1879 збор. 35 стр. 24.

да поштански званичник може лако видети и оценити њихову садржину.

(Види став III. чл. 12. Правилника о наплаћивању поштанских такса, од 1 II. 1896. ПТБр. 2925.)

Таксе поштанске на писма и ствари које се отпављају поштом за писма

Чл. 19.

Министар народне привреде може уводити, према потреби и околностима а у интересу веће и јаче поштанско саобраћаја, и све остале видове поштанске радње, како по унутрашњем тако и по међународном саобраћају, и може одређивати таксе за то.¹⁾

Чл. 20.

Пошиљатељу писма, ако је ово упућено у место где поштанска станица постоји, оставља се на вољу да за писмо изнесећу таксу при предаји писма на пошту плати, или да остави да таксу прималац писма плати; но за писма упућена на Краља министре и надлежства, а тако исто и за писма упућена у места где поште нема

1) Измена од 12 јануара 1896 год.

мора се унапред положити такса, и по томе овакова неплаћена писма, која се нађу у кутији поштанској, задржаће се од експедирања и повратиће се пошиљатељу, ако је овај познат, а ако није познат, учиниће се с њима, што се чини и с писмима не-предатим и 'натраг враћеним.

Чл. 21.

Такса поштанска на кореспонденцију између државних надлештава и власти, и чиновника који су по послу државном куда изаслати, неће се наплаћивати.

Исто тако неће се никаква такса наплаћивати за званичну кореспонденцију општинских судова са државним или општинским властима.¹⁾

Чл. 22.

Тако исто неће се плаћати такса поштанска ни на президијалну кореспонденцију старешина надлештава или њених местоазступника између себе

Но министар народне привреде објасниће поштама, који ће од званичника и са

1) Измена од 23 октобра 1871 збор. 24 стр. 113.

киме президијално кореспонденцију моћи бесплатно водити.

Чл. 23.

Плаћање таксе за сва шилјања у члану 19, осим она под а, обавезно је и сваки пошиљалац мора напред припадајућу таксу платити.¹⁾

(Овај члан не вреди, јер је, на основу чл. 19. закона о поштама, замењен правилником о наплаћивању поштанских такса од 1. П. 1896. ПТБр. 2925.)

Чл. 24.

Пошиљалац може свако своје шилјање поштом за писма препоручити, но онда ће осим прописане таксе за пренос платити још 20 цара за препоруку.

Ако пошиљалац жели да му се да и уверење од примаоца да је шилјање његово пришло, онда ће платити још 20 цара за повратни рецепис.²⁾

Чл. 25.

За писма која се препоручују, мора се положити напред такса, како за пренос тако и за препоруку.

1) Измена од 19 децем. 1879 збор. 35 стр. 24.

2) Измена од 19 децем 1879 збор. 35 стр. 24.

Чл. 26.

Депеше телеграфске, које станице телеграфске предају поштама на отправљање, за места куда је депеша намењена а тамо нема штације телеграфске, ако се исте не шиљу штафетално већ редовном поштом, сматраће се као препоручене и носиће се поштом бесплатно.

Ако би штација уз депешу послала и потврђење пријема да се од примаоца депеше потпише и натраг јој поврати, онда ће се и ово као ствар службена учинити бесплатно.

Исто тако депеше, које се због прегида жица или други какви сметњи од једне штације телеграфске до друге поштом сладе буду, отправљаће се бесплатно.

Чл. 27

Писма и ствари предате поштама на отправљање, сматрају се за пошиљатељеве све донде, докле се не предаду примаоцима, и не могу се за то време узети за извршење пресуде, али за дуг пошиљатеља може се и на њих ставити забрана, по тачки 11 § 471 закона о поступку судском у грађанским парницама.

Чл. 28.

Са писмима и стварима предатим на пошту ради отправљања, може пошиљатељ располагати по својој вољи све донде, докле се не предаду примаоцу, и по томе пошиљатељ може захтевати, да му се иста писма и ствари о његовом трошку поврате натраг, ако нису отправљене, или ако су отправљене а још нису примаоцу предате, нити је на њих стављена забрана (чл. 27).

Чл. 29.

Кад шиљалац захте, да се његово пошиљање натраг врати, онда ће осим таксе за пренос платити још 60 пара, ако се ише редовном поштом; а ако се ише штафетално или се телеграфисше, онда ће платити таксу за штафету или депешу телеграфску.

А начин како ће се у овоме даље поступати, прописаше министар народне привреде.¹⁾

Чл. 30.

Са повратком шиљања које пошиљалац захте натраг узети, не враћа се плаћена такса, па ма да исто пошиљање још није отправљено.²⁾

1) Измена од 19 децем. 1879 збор. 35 стр. 24.

2) Измена од 19 децем. 1879 збор. 35 стр. 24.

Чл. 31.

Сва писма и остала поштиња, чим се у место опредељења донесу, имају се уредно и благовремено примаоцима доставити, ако исти нису изјавили пошти да ће таква поштиња сами или преко своји људи из поште узимати

Чл. 32.

Прималац писма или другог поштиња, обвезан је одма при примању писма или поштиња платити таксу износећу за исто писмо или поштиње, ако ову и у колико није поштињац платио.

Чл. 33.

Писма и поштиња препоручена морају се предати у руке саме примаоцу, или коме од његови сродника с њима у задрузи живећи или ономе, који је од овога за то овлашћен: а онај коме се писмо преда потписаће рецепис.

Странцу, који је пошти непознат моћиће се писма и поштиња препоручена предати тек онда кад пасошем или једним пошти познатим човеком докаже, да је заиста он тај, на кога је писмо упућено, али ће се и

тај човек уједно са примаоцем потписати на рецепис.

Чл. 34.

Потпис на рецепису мора се разговетно и мастилом написати.

Чл. 35.

Ако би прималац препорученог писма или поштиња био неписмен, онда ће му се предати писмо пред још једним човеком, који ће га потписати, али ће прималац положити својом руком уобичајени знак поред свога имена.

Чл. 36.

Ако би поштињац желео да се писма и поштиња не носе из поште примаоцу, но да таква он сам на пошти узме, мора на истима на адресу означити: „да на пошти стоји“ (poste restante), и оваква писма неће пошта слати примаоцима, па ма да би им ови и познати били, но ће чекати да они сами по таква у пошту дођу и узму их. Но ако примаоци овакови писма не би по иста дошли и узели их за три месеца рачунајући од дана, кад су иста писма или поштиња у пошту дошла, онда ће им се,

ако су у месту и познати, написмено од поште за иста писма и пошиљања јавити, па ако од тога, кад им се јави, за три дана за писма не дођу и не узму их, вратиће се писмо натраг пошти од које је и дошло.

Чл. 37.

Свако шиљање с назначењем: да на пошти стоји „посте рестанте“ завешће се у нарочити саисак и примаоцу кад се овај јави, предати на пошис у истоме саиску.¹⁾

Чл. 38.

Писма и друга пошиљања, била препоручена или не, као и писма, на којима је назначено „да на пошти стоје“, могу се из исте куда их је пошиљалац упутио, послати даље за примаоцем ако је пошти познато где се овај налази, или ако је пошиљалац то на писму сам тражио, или ако је прималац таквову наруџбину код поште оставио; и оваква писма и пошиљања, која се даље за примаоцем шаљу, неће се више таксирати, и ако су препоручена, послаће се опет тако, а нова такса за препоруку неће се рачунати.²⁾

1) Измена од 19 Децембра 1879. збор. 35. стр. 24

2) Измена од 23 октобра 1871 г. збор. 24 стр. 113

Чл. 39.

Свакоме примаоцу стоји на вољи, да на њега упућено писмо или друго пошиљање прими или да га не прими.

Чл. 40.

Чим прималац на њега упућено писмо или друго пошиљање од поште прими, онда је предавање свршено, и пошта после тога несме тако предато пошиљање узети натраг да с њиме поступи као са непредатим.

Чл. 41.

Писма и остала пошиљања, која се у месту опредељења не могу да предаду примацима, или што ови не ће таква да приме, или што не могу да се изнађу, или што су се оданде сасвим изселили, а неби се за њима послати могла, повратиће се натраг оној пошти која их је отпавила.

Чл. 42.

На свакоме писму и пошиљању, које се у месту опредељења не преда, па се повраћа, мора се назначити узрок, зашто се враћа.

Ако прималац неће да прими писмо или пошиљање, он ће то сам на писму или по-

пишању назначити, које ако он не усхте учинити, учиниће сама пошта, која то повраћа.

Чл. 43.

Писма и пошиљања, чим се по наведеноме натраг врате, предаће се пошиљацима и од њих наплатити нападајућа такса, ако би какве било.

Чл. 44

Пошиљаци су дужни примити натраг свако писмо и пошиљање, које им се поврати и обвезни су платити нападајућу таксу, ако ова није напред плаћена.

Чл. 45.

За повратак писма и пошиљања поштом за писма неће се нова такса рачунати ни наплаћивати.

Чл. 46.

Писма и пошиљања препоручена, која се повраћају натраг, враћа ће се онет као препоручена, али за препоруку неће се нова такса рачунати.

Чл. 47.

Министар народне привреде издаће нарочити правилник „поштанску уредбу“ о вршењу

поштанске службе, у којој ће се прописати сви остали услови за пријем и отиравање пошиљака у опште; наређена о начину достављања поштанских пошиљака, као и поступање са пошиљкама, које се нису могле никако испоручити примаоцима, нити вратити пошиљацима, — које ће се обзнанити у званичним новинама.

Ови прописи у колико се буду тицали публике, важиће као саставни део уговора (о односима) између поште и пошиљача¹⁾.

Истраживање препоручених писама и других пошиљања

Чл. 48.

Истраживање, да ли је писмо или пошиљање, које је препоручено, предато примаоцу, чиниће се само по захтевању пошиљача, код поште која му је рецепис издала.

Ако пошиљалац докаже са писмом од примаоца, да му на прост рецепис препоручено писмо или пошиљање није никако предато, онда ће пошта чинити истраживање бесплатно, а у противном случају, т. ј. ако би пошиљалац желео, да се овакво истражи-

¹⁾ Измена од 12 јануара 1896 г.

вање учини, а не доказује писмом примаоца, да препоручено писмо или ствар није исправно предата, платиће пошиљалац за потерни лист два гроша, а за пренос истога такоу простог писма.

(Види став II чл. 16 Правилника о наплаћивању поштанских такса од 1-II-1896 год. ПТБр. 2925 којим је замењен став II чл. 48 зак. о поштама).

Истраживање писама и ствари препоручени на повратни реценпис чвниће се бесплатно, и може се предузети одма после времена, за које се нађе да би се писмо могло предати и повратни реценпис повратити.

Јемство поште за препоручена писма или ствари које се отправљају поштом за писма.

Чл. 49.

За свако препоручено шљање, које се на пошти или у преносу изгуби или упрости, даће се пошиљоцу поред плаћене таксе поштанске још $2\frac{1}{2}$ динара накнаде; но ако је исто пошиљање изгубљено или упростићено услед каквих случајева који се нису

могли отклонити, онда се неће давати никаква накнада¹⁾.

Чл. 50.

Накнада и поштанска такса која се пошиљоцу по члану 49 изда, наплаћиваће се свагда од оног званичника или служитеља поштанског, који се учињеном истрагом за крива и одговорна нађе

За осуду одговорног лица надлежан је Министар народне привреде, противу чије осуде нема места жалби.²⁾

Чл. 50. — а

Но за мање неуредности и неправилности и погрешке у манипулацији, као и иначе за обичне грешке противу постојећих правила, овлашћује се начелник поштанско-телеграфског одељења да може дотично одговорно лице казнити од 1—30 динара. Противу његовог решења осуђени се може жалити Министру народне привреде, кад новчана казна прелази суму од 10 динара.³⁾

1) Измена од 19 децембра 1879 г. Збор. 35 стр. 24.

2) Измена од 19 децембра 1879 г. Збор. 35 стр. 24.

3) Допуна од 12 јануара 1896 год.

Чл. 51.

За писма и ствари које нису препоручене, а тако исто и за задоцњење препоручених писама и ствари, не даје се никаква накнада пошиљаоцу.

Чл. 52.

Тако исто не даје се пошиљаоцу никаква накнада ни за новце или другу вредност, коју би он у писму и без показане вредности послао, па ма да би писмо било и препоручено. И у овом случају добива он само ону накнаду, која је у 49 члану за писма одређена.

Чл. 53.

Само пошиљалац или његов заступник у праву је, да тражи накнаду за изгубљена препоручена писма или ствари.

Чл. 54.

Накнаду треба тражити код оне поште, која му је реченис издала, и то за три месеца, од дана ког му је реченис издат, јер после тога застарева право пошиљаоца на накнаду.

Чл. 55.

Кад се тражи накнада за изгубљена препоручена писма и пошиљања, решаваће министар народне привреде, оће ли се коме пошиљаоцу и од куда издавати накнада. Против тога решења нема места жалби.

Чл. 56.

*Сва пошиљања која се отправљају поштом за писма отправљаће се редовном поштом; но ако који пошиљалац захте, да му се шилјање штафетално отпрати, онда ће платити за таково отправљање по 1 динар на сваких 5 километара даљине; но таксу за само шилјање по тежини неће платити.¹⁾ *)*

Чл. 57.

Пошиљаоцу издаће се бесплатно прост реченис на штафету предату пошти на отправљање.

Но ако штафету преда на повратни реченис, који ће се од примаоца штафете потписати и првом редовном поштом натраг

1) Измена од 19 децем. 1879 г. збор. 35 стр. 24.

*) Види чл. 14 правилника о напљивању поштан. такса од 1-II-96. ПТВр 2925.)

вратити, онда ће се наплатити такса како за прост тако и за повратни реценис (чл. 24.)

Чл. 58.

Чим каква штафета приспе у место опредељења, одма ће се предати примаоцу.

Чл. 59.

Штафете предаваће се примаоцима по начину, који је прописан за предаваће препоручени писама у чл. 33.

Чл. 60.

Штафета која се у месту опредељења због чега му драго не преда примаоцу, вратиће се одма првом редовном поштом, пошти од које је и дошла, али као просто препоручена и за њен повратак наплатиће се од пошиљаоца износећа такса за писмо и препоруку.*)

Чл. 61.

Што се тиче даљег поступања са штафетима натраг враћеним, у свему важи оно, што је прописано за препоручена писма, која се натраг врате.

*) Види чл. 14 правилника о наплаћивању поштан. такса од 1-II-96. ПТБр. 2925.)

Чл. 62.

За изгубљену или упропашћену штафету даће се пошиљаоцу поред плаћене таксе још 47 динара накнаде, по ако је штафета или изгубљена или упропашћена услед каквих случајева који се нису могли отклонити, онда неће се дати никаква накнада.

Што се тиче истраживања изгубљене или упропашћене штафете и издавања накнаде пошиљаоцу за исту, важи и овде у свему оно, што је напред казано за препоручена писма.¹⁾

II. Пошта за аманете.

Чл. 63.

Поштом за аманете отираваће се новци и сви предмети с означеном и неозначеном вредношћу до 50 килограма тежине за кључно²⁾

Чл. 64.

Поштом за аманете не могу се отиравати: а, предмети, којих је пренос с опасношћу скопчан, као: барут, динамит, палидрвца,

¹⁾ Измена од 13. Децембра 1879 год. Зборник 35. страна 42.

²⁾ Измена од 13. Децембра 1879 године. Зборник 35. страна 42.

минералне киселине, хемијски препарати и сви остали предмети, који се трењем могу запалити.

б, сви предмети тежи преко 50 килограма а ни лакши од необично великог обима; и в, жива стока.

То важи и за државне аманете овога рода и оволике величине.¹⁾

Чл. 65.

А следећи предмети могу се отправљати, но ако се покваре и повреде, неће се пошљаоцу никаква накнада дати, и то:

а, течности, изузимајући оне у чл. 64. под а, и квару подложне, као земљане и стаклене ствари;

б, месо, риба и све што је трулежу подложно;

в, инструменти и дрвени изрези, у колико нису паковани у тврде сандуке; и

г, све у кутијама паковане ствари.

Чл. 66.

Сва пошљања поштом за аманете морају уведена бити при пошти у надлежне

¹⁾ Измена од 19. Децембра 1879 године. Зборник 35. страна 42.

књиге, и по томе неће се смети никаква ствар, која није у прописне књиге при пошти заведена, предати на отправљање, нити ће смети званичник или служитељ поштански, који исту пошту спроводи, узети од кога друго што на отправљање.

Чл. 67.

Свако пошљање поштом за аманете мора бити тако паковано и затворено, да се без повреде свеза не може отворити нити што из истога узети.

Чл. 68.

Пошљања, која не би била уредно пакована неће се на отправљање примити но ће се повратити одма пошљаоцу, да их накује као што треба.

Чл. 69.

Како ће се новци и остали аманети паковати, прописаће министар народне привреде.

Чл. 70.

Што се тиче адресирања важи у свему и овде оно што је под чл. 16. казато.

Чл. 71.

Пренос и отправљање поштанских пошиљака подлеже плаћању таксе, које одређује и прописује министар народне привреде, у правилнику предвиђеном у члану 47. овог закона.

Ово плаћање такса односи се на све пошиљке, сем оних које су нарочито од плаћања такса ослобођене овим или другим којим законом.¹⁾

Чл. 72.

На коње и кола товариће се по онолико терета колико се према снази коња, каквоћи пута и простору и јакоћи кола за сходно нађе.

Такса на пошиљања поштом за аманете.

Чл. 73. укинут.²⁾

Чл. 74. укинут.³⁾

Чл. 75.

Ослобођене су од плаћања сваке таксе све поштанске пошиљке, без разлике, које се од-

1) Измена од 12. јануара 1896. год.

2) Измена од 12. јануара 1896. год.

3) Измена од 12. јануара 1896. год.

носе на поштанску и телеграфску службу, и које се размењују између поштанских и телеграфских станица, као и између њих и поштанско-телеграфске управе (министарства народне привреде) и обратно.¹⁾

Чл. 76.

Сва пошиљања са означеном вредношћу, морају се проценити у динаре и мора се означити шта се шаље, т. ј. да ли новци и колико, у каквој монети или драгоцености и каквое, или пак друге какве ствари.²⁾

Чл. 77.

Сваки предмет, који се пошти на отправљање предаје таксираће се за себе, па ма да би од једног пошиљаоца а за једног примаоца више такви у једно исто време на пошту предано било.

А само повелике суме новаца, које би се у једно време од једног пошиљаоца а за једнога примаоца пошти на отправљање предавале па због множине не би у један завитак стати могле, већ би се у више за-

1) Измена од 12. јануара 1896. г.

2) Измена од 19. децем. 1879. Збор 35 стр. 24.

витага или кеса разредити морале, таксираће се у једно тако, као да би се у једној кеси налазиле.

Чл. 78.

Све ствари, које се поштама на отправљање предавале буду, мериће се на вагу.

Чл. 79 *укинут*¹⁾

Чл. 80 *укинут*²⁾

Чл. 81. *укинут*³⁾

Чл. 82. *укинут*⁴⁾

Чл. 83.

Пошиљеоцима новаца и у опште новчану вредност имајући аманета и ствари, оставља се на вољу, да за пошиљање износећу таксу напред положи, или да оставе, да је положи прималац. Но пошиљеоци ствари без означене вредности, дужни су одма положити припадајућу таксу.

Тако исто положиће се припадајућа такса унапред, ако је пошиљање управљено на Краља, министре и на надлештва.

1) Измена од 19 децем. 1879. Збор. 35 ст. 24.

2) Измена од 12 јануара 1896.

3) Измена од 12 јануара 1896.

4) Измена од 19 децем. 1879. Збор. 35 стр. 24.

Чл. 84.

Пошта која ради отправљања прими новце, и аманете и ствари, које имају новчану вредност, издаће пошиљеоцу бесплатно рецепис, да је то примила.

А ако пошиљалац зажели и повратни рецепис, онда ће се наплатити у чл. 24 прописана такса, како за прост тако и за повратни рецепис.

Чл. 85.

Све што је у чл. 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41 и 42 казато за писма и ствари, које се шиљу поштом за писма, важи и за аманете и ствари, које се шиљу поштом за аманете.

Чл. 86.

Сва пошиљања чим у место опредељења приспу, треба да се уредно и благовремено раздаду примаоцима.

Примаоци ће дужни бити сами или преко својих пуномоћника доћи у канцеларију поштанску и онде на њих упућена пошиљања примити, које ће потврдити својеручним потписом у одређене за то књиге, а ако

прималац не би знао писати, онда ће се у том случају поступити по чл. 35.

Чл. 87.

Аманети упућени на Краља, министре и надлежности предаваће поште онима, који су за таква примања овлашћени.

Чл. 88.

Ако и где министар народне привреде нађе за сходно, може наредити да се примаоцима извесна и лака пошиљања у куће разносе.

Чл. 89.

Пошиљања поштом за аманете могу се за примаоцем у друго место отпрати само онда, кад се прималац сам по ради тога пошти обрати, или кад пошиљалац то на адресу означи, и ако је вредност истога пошиљања најмање пет пута толика, колико износи неплаћена такса поштанска, но онда се таква пошиљања, која се за примаоцем даље отпављају, имају на ново таксирати.

Чл. 90.

Пошиљања која се не предаду у оном месту куда су упућена, па се натраг по-

шиљаоцима враћају, имају се на ново таксирати.

Чл. 91. *укинут¹⁾*

Чл. 92. *не постоји²⁾*

Чл. 93.

Истраживање изгубљени или непредати пошиљања, чиниће се онако исто, као што је у чл. 48 прописано за истраживање препоручени писама.

**Јемство државе за новце и остале ствари
које се поштама на отпављање
предају.**

Чл. 94.

Држава јамчи за све ствари и аманете, који се поштама на отпављање предају, зато ће она накнађивати све оне ствари и аманете, који би се на поштама изгубили или упропастили и примаоцима непредали, ако се пошиљалац тога ради за три месеца рачунајући од дана, кад су аманет на отпављање предали пријаве оној истој пошти, којој су аманет предали, и то:

¹⁾ Измена и доп. од 12 јануара 1896 г.

²⁾ Члана 92 нема ни у закону од 25 јануара 1866 г. Види збор. 19 стр. 145.

1, за аманете који су у новцу или стварима са означеном вредности на пошту предати, даваће се накнада у новцу и онолико, колико пошиљалац са реценисом од поште издатим, докаже, да је пошти предао; и

2, за ствари без означене вредности по 1¹/₂ динар од сваког килограма тежине¹⁾

Чл. 95.

Но ако су аманети упропашћени услед рата или елементарни догађаја, који се нису могли отклонити, онда се држава разрешава од јемства и пошиљалац изгубљеног или упропашћеног аманета сноси сам штету

Чл. 96.

Аманети који су затворени пошти на отправање предати, неће се у пошти отворити, него ће се тако затворени и примацима предавати, и по томе држава неће одговарати за исправност сума тако примацима предатих аманета, ако печати нису повређени.

1) Измена од 19 децем. 1879 г Збор. 35 стр. 24.

Тако исто држава не одговара за исправност ни оних аманета, које је прималац од поште без икаквих примедба изузео, па ма да су исти и под печатом поштанским били.

Чл. 97.

Ако би се каква ствар на пошти повредила (изузимајући оне под чл. 65) и тиме што од вредности изгубила, па је прималац због тога не би хтео примити, онда ће се иста ствар повратити пошиљаоцу, и од њега такса за повраћај наплатити; но ако је и овај не би хтео примити што је повређена, онда ће се предати окружном начелству (у Београду Управи вароши Београда), које ће се среством три вештакадати прегледати, па ако се овим прегледом вештачким нађе, да та ствар није никако ни повређена, или да је повређена, али није ништа тиме од вредности изгубила, онда ће се иста ствар предати пошиљаоцу и од њега такса за повраћај наплатити.

А ако вештаци нађу, да је ствар доиста повређена и тиме што од вредности изгубила, онда ће се издати пошиљаоцу, поред повраћаја ствари, у име накнаде онолико,

колико су вештаци нашли, да је иста том повредом од вредности изгубила.

Но ако би која страна т. ј. пошљалац с једне, или држава с друге стране, била незадовољна с тим прегледом и проценом вештачком, онда ће такав спор решавати изборни суд, по глави 16-ој Поступка судског у грађанским парницама, ако која страна то затражи за 15 дана, од дана саопштене јој вештачке процене.

Кад изборни суд нађе, да ствар каква није на пошти повређена, или је и повређена, али тиме није ништа од вредности изгубила, онда ће се, пошто тако изречена пресуда постане извршна, ствар повратити пошљаоцу, и од њега за повраћај наплатити припадајућа такса, а ако је пошљалац већи хтео примити, поступиће се по чл. 92.

Чл. 98.

А ако би се ствар каква, за коју је накнада пошљаоцу издата, доцније пронашла, онда ће се накнада од пошљаоца натраг узети, а предаће му се ствар у натура.

Чл. 99.

Све што је напред прописано о примању и отправању аманета и јемству за исте, важи само за аманете, који се шиљу по Србији. А што се тиче аманета, долазећи са стране у Србију, или из Србије у страну државу одлазећи, са њима ће се и од сада поступати по дојакошњем начину, докле се не би о томе друкчије наредило.

III.

Пошта за путнике

Чл. 100.

Путници моћи ће путовати на поштанским колима куда ова иду, а где ових нема на поштанским коњима.

Чл. 101.

Сваки који на поштанским колима или коњима путовати жели, мора напред платити таксу за путовање своје до места, докле на подвозу поштанском путовати жели.

Чл. 102.

За путовање на колима и коњима поштанским наплаћиваће се такса и то:

1. За путовање на поштанским двоколицама наплаћиваће се од свакога путника:

а, за редовно путовање по 60 пара на сваки 5 километара даљине;

б, за ванредно путовање по 1 динар на сваки 5 километара даљине;

2. За путовање на поштанским колима наплаћиваће се од свакога путника:

а, за редовно путовање по 80 пара на сваки 5 километара даљине од сваког путника.

б, за ванредно путовање такође по 80 пара на сваки 5 километара даљине и на свако празно место у колима. А на свима тим колима путује се само по прописној поштанској брзини.

3. За путовање на поштанским коњима наплаћиваће се на коња по 60 пара на сваких 5 километара даљине.

4. Подвоз и коњи за јахање добијају се по реду пријаве у књижи, која ће о томе код поште постојати и у коју ће се записати пријављено лице.¹⁾

1) Измена од 19 децем. 1879 збор 35 стр. 24.

Чл. 103.

Деца испод четири године, која путују са родитељима или са својим старатељима, не плаћају ништа, ако их ови могу држати на крилу да другима не буду на досади и сметњи, а деца, преко четири до десет година плаћаће половину таксе.

Чл. 104.

На кола поштанска не могу се примити а, Они путници, који би били болесни и на досади осталим путницима;

б, Који би били пијани и грубог и суровог опхођења према осталим путницима;

в, Деца испод четири године ако немају кога, који би о њима бригу водио.

Ако се на путницима за време путовања приметити оно што је у тачкама а, и б, овог члана изложено, могу се они оставити на првој поштанској станици.

Чл. 105.

Ако би ко затражио да путује у својим колима но с коњима поштанским, може се допустити, ако су кола удешена за презање према колима поштанским, и платиће

таксу поштанску по чл. 102. б, за свако седиште поштанских кола, ако кола путничка нису тежа од поштанских, а ако су тежа, онда ће се према потреби дати за иста кола још коња поштанских и тада ће се осим горње таксе наплатити још за свакога више употребљеног коња по 60 пара динарски¹⁾ на сат, по чл. 112. Но и овде ће се за терање коња употребити служитељи поштански, и са стварима путничким поступиће се по чл. 106 и 107.

А кола, која би била тако тешка, да би се за њих морало употребити више од четири коња, неће се за подвоз путника примити на пошти.

Ни у ком случају неће моћи у колима путовати више лица него за колико је седишта такса поштанска плаћена.

Чл. 106.

Сваки путник на колима поштанским, који потпуно таксу плати, може понети собом бесилатно путнички пртљаг и друге ствари до 15 килограма тежине закључно, по ове ствари он сам чува, и ако му се у путова-

1) Измена од 19 децем. 1879 збор. 35 стр. 24.

њу изгубе не добија за њих никакву накнаду; а што би преко ове тежине више хтео понети, предаће пошти и платити таксу као за аманетна шилане без означене вредности.¹⁾

Чл. 107.

Само амрел, ручну торбу и аљине путничке, које се у колима могу лако склонити да другима не буду на сметњи, може путник носити уза се, а сав други пртљаг мора се предати пошти.

Чл. 108.

За пртљаг и ствари путничке, које се предаду пошти да се отираве као аманетно шилане без означене вредности, ако се на пошти или у путу изгубе, даће се путнику накнада по $\frac{1}{2}$ динара од сваког килограма тежине, ако он то затражи одмах, чим на последњу поштанску станицу дође, а иначе неће му се дати никаква накнада.²⁾

Чл. 109.

Подвоз ће се путницима давати по реду којим су се код поште пријавили, и ако

1) Измена од 19. Децембра 1879. збор. 35. стр. 24.

2) Измена од 19 децембра 1879 г. Збор. 35 стр. 24.

би се десило, да се не би могао дати под-
воз свима, који се пријаве, онда ће се они
доцније пријављени упутити на стрпљење
до идућег поласка.

Чл. 110.

А кад ће и куда путничка кола полазити,
и како ће поште при издавању путницима
објава поштански поступити, прописале ми-
нистар народне привреде.

Чл. 111.

*Коњи поштански даваће се путницима за
путовање само онде, где се служба поштан-
ска на коњима врши¹⁾.*

Чл. 112.

*На коњима поштанским путници путују с
поштанским јахаћим прибором и по прописној
брзини,²⁾*

Чл. 113.

Уз путника, који не би путовао у једно
исто време кад и пошта, одредиће се у
пратњу и поштоноша, који ће коње по-
штанске од прве поште натраг вратити.

¹⁾ Измена од 19 децембра 1879 г. Збор. 35 стр. 24.

²⁾ Измена од 19 децембра 1879 г. збор. 35 стр. 24.

Чл. 114.

Ако путник путује у једно исто време с
поштом, онда ће платити само таксу на
једнога коња, а ако не путује с поштом у
исто време, онда ће платити таксу и за
коња пратиоца.

Чл. 115.

Ако би у једно време путовала два пу-
тника, онда ће им се један пратилац дати,
и они ће по пола платити таксу за коња
пратиоца, а ако би путовали три или че-
тири у исто време онда ће им се дати два
пратиоца и путници платиће таксу и за
коње пратилаца.

Чл. 116.

Путници на коњима поштанским, осим
свога најнужнијег пртљага, не могу ништа
више носити на коњима које јашили буду.

Но ако би хтели што више собом поне-
ти, морају узети још по једног или оно-
лико коња, колико је потребно за ношење
тога; но за такве ствари, које путници на
коњима поштанским носе, ако се у путу
изгубе или упропасте, не јамчи држава.

Чл. 117.

Закон овај ступа у живот 1 маја 1866 године.

Чл. 118.

Кад овај закон почне важити, губе закону силу:

1., устројство поштанског заведенија и уредба за наплаћивање такса поштанских од 15 октобра 1843 год. $\frac{\text{КВ.№ 1060}}{\text{С.№ 1049}}$ (збор. II стр. 227 и 248);

2., Законодавно решење од 20 јулија 1845 године В.№ 1200 (збор. III стр. 84).

3., Законодавно решење од 17 јулија 1846 год. В.№ 837 (збор. III стр. 122).

4., Законодавно решење од 6 септембра 1846 год. В.№ 1186 (збор. III стр. 130).

5., Законодавно решење од 22 октобра 1846 год. В.№ 1448 (збор. III стр. 143).

6., Законодавно решење од 9 октобра 1847 год. В.№ 1553 (збор. IV стр. 118).

7., Уредба поштанска од 27 октобра 1847 год. В.№ 1215 (збор. IV стр. 128).

8., Уредба о наплаћивању поштанских такса од 3 децембра 1849 год. $\frac{\text{В.№ 1754}}{\text{С.№ 650}}$ (збор. V стр. 63).

9. Законодавно решење од 9 јулија 1850 год. В.№ 1271 (збор. V стр. 258).

10., Законодавно решење од 29 новембра 1852 год. В.№ 1193 (збор. 11 стр. 222).

11., Законодавно решење од 2 јануара 1853 год. В.№ 1284 од 1852 год. (збор. VII стр. 1).

12., Законодавно решење од 10 априла 1856 год. В.№ 516. (збор. IX стр. 28).

13., Законодавно решење од 18 априла 1858 год. В.№ 468 (збор. XI стр. 70).

Препоручујемо нашем министру унутрашњих дела, да овај закон обнародује, и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

25. јануара 1866 год.

у Београду.

(М. П.)

М. М. ОБРЕНОВИЋ С. Р.

Видео и ставио државни печат

чувар државног печата,

Министар Правде,

Р. Лешјанин С. Р.

Министар унутрашњих дела

Н. Христић С. Р.

П Р А В И Л Н И К

о

О НАПЛАЋИВАЊУ ПОШТАНСКИХ ТАКСА

Министар Народне Привреде, на основу члана 71. измена и допуна у закону о поштама, од 12. јануара ове године, прописује следећи правилник о наплаћивању поштанских такса.

И. Опште одредбе.

Члан 1.

О таксирању поштанских пошиљака у опште.

Пренос и отправљање поштанских пошиљака, подлеже плаћању такса, које се на основу закона о поштама, утврђују и прописују овим правилником и која се наплата има управљати без обзира на даљину места (растојање), као што следује:

а, — за писмоносне пошиљке:

писма, новине, и т. п., само по тежини пошиљке; и

б, — за аманетне пошиљке:

новчана и писма са означеном вредности, пакете са или без означене вредности, и т. п., — по тежини пошиљке и по вредности, ако је ова на њој означена. Ово плаћање поштанских такса односи се на све пошиљке сем оних, које су нарочито од плаћања такса ослобођене по закону о поштама, или другим којим законом, што је даље ниже обележено у овом правилнику.

Члан 2.

Тежина писмоносних пошиљака.

Највећа тежина за писма и све писмоносне пошиљке у опште, (како приватне тако и званичне), које се примају и отправљају писмоносном поштом, по члану 14. закона о поштама, утврђује се и не сме превазићи тежину од 1 килограма.

Према томе, све пошиљке овог рода, преко једног килограма тежине, одираваће

се, односно подлежаће прописаним условима, који важе за аманетне пошиљке.

Члан 3.

Тежина аманетних пошиљака.

Највећа тежина за аманетне пошиљке, које се примају и отправљају аманетном поштом, по члану 63. закона о поштама, утврђује се и то:

а, — 250 грама, за новчана и писма са означеним вредностима; и

б, — 50 килограма, за све остале пошиљке, новаца, ствари и осталих предмета са означеном и неозначеном вредношћу.

Према овоме:

1. новчана и писма са означеном вредности преко 250 грама тежине, сматраће се као новчани, односно као пакети са означеном вредности; и

2. све пошиљке преко 50 килограма, тежине, не могу се примити на отправљање

Члан 4.

Спроводни лист.

Један спроводни лист мора имати свака аманетна пошиљка с изузетком новчаних

и писама са означеном вредности (до 250 грама тежине).

Затворено писмо не може служити као спроводница.

Спроводни лист, може бити написан, а може бити и отштампан и мора садржавати ове записке:

Тачну адресу примаоачеву и место опредељења; предмет пошиљке, која се шаље: груп, пакет и т. д.; садржину односно вредност исте; адресу пошиљаоачеву и један отисак печата (жига или вињете у колико је то допуштено), са којим је пошиљка затворена односно запечаћена.

II. Таксе за писмоносне пошиљке.

Члан 5.

Подела писмоносних такса.

Таксе за писмоносне пошиљке деле се:

а, — за писма;

б, — за дописне карте;

в, — за новине (повремене листове или списе);

г, — за остале штампане ствари сваке врсте (под унакрсне завоје) и за робне мустре ;

д, — за поштанске упутнице ; и

е, — за ештафеталне пошиљке.

Члан 6.

Начин наплате писмоносних такса.

Плаћање поштанских такса за писмоносне пошиљке осим ештафета, врши се поштанским маркама, које се прилепљују у довољном броју њихове означене вредности, на адресној страни дотичног писма или пошиљке.

За ештафеталне пошиљке наплаћује се такса у готовом новцу.

Члан 7.

Враћене или даље шиљуће се пошиљке.

Писма и писмоносне пошиљке, које се из буди каквог узрока нису могле предати примаоцима, па се враћају, а тако исто и оне, које се шаљу за примаоцем у друго које место, неподлеже плаћању никаквој

другој такси, за овај њихов поновни пренос и отправљање.

Члан 8.

Обавезно плаћање такса у напред.

Писма по правилу треба да су плаћена, но она се могу и неплаћена да отправе.

Морају се *платити у напред*, у противном неће се отправити, писма (од приватних лица) упућена : Његовом Величанству Краљу и Његовом Дому, Министрима, државним властима и надлештвима, као и за она места у којима нема поштанске станице.

Члан 9.

Таксе за писма.

За обично плаћено писмо наплаћује се :
а, — 10 пара за сваких 20 грама тежине или разломак од 20 грама ;

б, — за местна — локална писма, наплаћује се половина горње таксе ; и

в, — за неплаћена писма наплаћује се двогуба (дупла) такса ; а за недовољно плаћена, двогубо само онај мањак, који не-

достаје, до потпуне наплате горе прописаних такса.

Овим таксама подлеже, односно под овим пошиљкама разумеју се: писма и све њима подобне пошиљке, као и оне остале, које се шаљу у (запечаћеном, зашивеном или иначе) затвореном завијутку, на им се садржина не може да види.

Члан 10.

Таксе за дописне карте.

За дописне карте (које су израђене и отштампане са утиснутом марком) наплаћује се и то :

а, — за отворене дописне карте :

обичне, 5 пара по комаду; а за оне са плаћеним одговором, 10 пара по комаду; и

б, — за затворене дописне карте :

обичне за местни — локални — саобраћај, 5 пара по комаду, а за остали саобраћај, 10 пара по комаду.

Осим именованих дописних карата, има отворених дописних карата и за иностранство, и то :

обичне 10 пара по комаду; и са плаћеним одговором, 20 пара по комаду.

Затворене дописне карте именоване под б могу се слати и у иностранство, али у томе случају, ваља уз утиснуту марку прилепити још и марку која недостаје.

Члан 11.

Таксе за новине и повремене списе.

За новине у опште, као и за повремене научне и научно-забавне листове или списе и књижевне огласе, наплаћује се:

За сваку експедицију једног броја по 0.50 дин. разумевајући под експедицијом неограничен број екземплара једнога и истога листа предат пошти на отправљање онога дана кад је тај број изашао, или дан доцније, па ма за колико разних места број био адресован. Ову таксу увек наплаћује пошта којој је лист предат на отправљање, лепећи марку ма на који пакет. Иста пошта водиће рачуна кад је који лист предат на отправљање. За сваки примерак, који би се накнадно, после означеног рока, слао поштом, као и за враћене примерке, наплаћује се такса од 0.31 паре.

Ова такса *наплаћује се у напред* и она важи само за оне пошиљке ове врсте, које шаљу уредништва односно издаваоци својим претплатницима, и под условом, да на

њима не сме ништа (осим адресе) писано бити, нити им се приложити што страни, што им не служи као додатак, у противном ове пошиљке, таксираће се по одредби ниже следећег члана.

У случају, ако ове пошиљке припеју у место опредељења неплаћене или недовољно плаћене, дотична пошта испоручиће их примаоцима без икакве наплате такса, као да су потпуно плаћене, а о томе ће бити дужна да поднесе одмах свој извештај Министру Народне Привреде.

Новине ће жигосати по правилу, пошиљућа пошта. Но, ако то не буде могуће, према њиховој великој количини и с обзиром на време извршења експедиције, то ће исте жигосати (марке уништити) примајућа пошта. И у том случају, пошиљућа пошта, контролисаће само и увераваће се да ли је такса потпуно плаћена, а да је то извршила, жигосаће само први егземплар у дотичном свежњу новина.

Члан 12.

Таксе за остале штампане ствари и за робне мустре.

За штампане ствари сваке врсте, т. ј. за пошиљке овога рода под унакрсне завоје, као и за робне мустре наплаћује се:

5 пара за сваких 150 грама тежине или разломак од 150 грама.

Ове пошиљке треба да су тако у завој стављене, (затворене) да им се садржина лако видети може. Но, ако у једном завијутку има егземплара за више прималаца, онда се узима да има онолико пошиљака колико и прималаца овај завијутак садржи, и по томе свака пошиљка таксираће се понаособ.

Таксе за ове пошиљке *наплаћују се у напред од пошиљаоца* — предаваоца — и према томе оне се не могу неплаћене да отправе. Но, у случају ако су исте недовољно плаћен, наплатиће се од примаоца, а у случају враћања од пошиљаоца двогуба (дупла) такса за онај мањак који не достаје до потпуне наплате горе прописаних такса.

Члан 13.

Таксе за поштанске упутнице.

За поштанске упутнице, наплаћује се:

За 25 динара 25 пара;

Преко 25 динара до 50 динара 50 пара;
преко 50 динара до 100 динара 60 пара;
и т. д. за сваких 100 динара више или разломак ове суме још по 10 пара.

За телеграфске упутнице, наплаћује се још и такса за телеграм, по тарифи телеграфској.

Члан 14.

Таксе за ештафеталне пошиљке.

За ештафеталне пошиљке наплаћује се: један динар за сваких 5 километара даљине, без обзира на тежину (до 1 килограма).

Даљина у километрима, рачуна се она која је означена у поштанском течају.

Остојања испод 5 километара, рачунају се у потпуних 5 километара.

За враћање ових пошиљака, рачуна се поново ова такса, а осим ње још и такса за препоруку, које се обе наплаћују од пошиљаоца.

Члан 15.

Таксе за препоручене пошиљке.

Све писмоносне пошиљке именоване напред у члану 5. могу се отправити и као

препоручене и у том случају добијају пошиљаоци од поште реценис или потврђење пријема, на предату пошиљку.

За препоруку (или прост реценис) наплаћује се 20 пара за сваку пошиљку, осим ештафета и поштанских упутница.

За ештафеталне пошиљке и поштанске упутнице издаје пошта по дужности бесплатно прост реценис.

Но, ако пошиљаоц жели да има уверење од примаоца о пријему његове пошиљке, наплаћује се 20 пара за повратни реценис.

Ово важи и за ештафете и упутнице.

У случају, ако буди каква препоручена пошиљка, *приспе у место одређења неплаћена или недовољно плаћена*, дотична пошта предаће је примаоцу, без икакве наплате такса, као потпуно плаћену, а о томе ће бити дужна да поднесе одмах Министру Народне Привреде свој извештај и по могућству да изузме од примаоца и пошаље завој дотичне пошиљке.

Члан 16.

Таксе за истраге — рекламације.

За истраге свију препоручених писмоноских пошиљака (као и за пошиљке ешта-

фета и упутница), наплаћује се за потерницу — рекламацију — 20 пара.

Но, ако је дотична пошиљка предата на повратни реџепис, онда се не наплаћује ова такса, него се истрага предузима и врши бесплатно.

Члан 17.

Провизион за новине и повремене списе.

Провизион за новине и повремене списе, путем поштанске претплате, износи ~~815~~⁰/₀ на сто од годишње цене, ~~који се проценат смањује и износи 10⁰/₀ на сто за оне новине и повремене списе, које излазе мање од 4 пута месечно.~~ Но, најмање за сваке претплаћене новине наплаћиваће се годишње један дивар ~~a 0.50~~.

Овај провизион наплаћује се од уредништва односно издавалаца, по правилима о вршењу претплате код пошта.

Ш. Таксе за аманетне пошиљке

Члан 18.

Подела аманетних такса.

Таксе за аманетне пошиљке деле се:

а, — за новчана и писма са означеном вредношћу;

б — за све остале пошиљке са или без означене вредности; и

в, за пошиљке са доплатама.

Члан 19.

Начин наплате аманетних такса.

Плаћање поштанских такса за аманетне пошиљке бива у готовом новцу, у колико то није нарочито другачије прописано (да се и ово врши поштанским маркама).

Члан 20.

Обавезна наплата такса у напред.

За све аманетне пошиљке са означеним вредностима, стоји пошиљаоцу на вољу да плати у напред износећу таксу или да остави да се иста наплати од примаоца пошиљке.

Морају се платити у напред у противном неће се одравити:

а, — пошиљке без означене вредности, као и оне на којима је означена вредност мања, но што износи поштанска такса; и

б, — све пошиљке у опште које су упућене (од приватних лица) Његовом Вели-

чанству Краљу и Његовом Дому, министрима, државним властима и надлештвима.

Члан 21.

Таксе за даље шиљање или враћање.

Аманетне пошиљке подлеже поново плаћању таксе за њихов пренос у случајевима, кад се шаљу за примаоцем у друго које место, или се натраг враћају — исто, као да су предате први пут на отправљање.

Члан 22.

Таксе за новчана и писма са означеним вредностима.

За новчана и писма са означеним вредностима, без разлике (до највеће тежине од 250 грама), наплаћиваће се :

До 500 динара 50 пара;

Преко 500 до 1000 динара 60 пара; преко 1000 до 2000 динара 70 пара; и тако даље преко 2000 динара за сваких 1000 динара више или разломак ове суме још по 10 пара.

За неплаћена новчана и писма са означеним вредностима, наплаћиваће се од при-

маоца, а у случају враћања од пошиљкоца још и један вишак таксе од 25 пара.

Члан 23.

Таксе за остале аманетне пошиљке.

За све остале аманетне пошиљке, наплаћиваће се такса по тежини, а ако је на њима означена вредност, онда и по вредности и то :

а, — по тежини наплаћиваће се :

до 3 килограма тежине 40 пара;

преко 3 до 5 килограма тежине 80 пара;

преко 5 до 6 килограма тежине 100 пара;

и тако даље преко 6 килограма тежине, за сваки један килограм више или разломак ове тежине још по 20 пара.

б, — по вредности наплаћиваће се :

до 500 динара 20 пара;

преко 500 динара до 1000 динара 30 пара;

преко 1000 динара до 2000 динара,

40 пара; и тако даље преко 2000 динара,

за сваких 2000 динара више или разломак ове суме још по 10 пара.

За неплаћене пошиљке ове врсте, наплаћиваће се од примаоца, а у случају вра-

ћања од пошиљаоца још и један вишак таксе од 25 пара.

Исто тако за пошиљке великог обима, наплаћиваће се још један вишак таксе од 50% на сто од такса горе означених (под а, и б,).

Под пошиљкама великог обима или за-премине, разуму се пакети и остали пред-мети, који ма у коме правцу (дужини од-носно ширини и висини) прелазе 1 метар. Ова се такса наплаћује односно урачунава, само по оцени пошиљуће поште.

Члан 24.

Таксе за спроводни лист.

За спроводни лист који се мора сачинити уза сваку аманетну пошиљку (члан 4.) на-плаћује се, 10 пара и то у поштанским маркама, које се на њему прилепљују, у ко-лико ови листови не буду нарочито за ову целъ одштампани са утиснутом на њима по-штанском марком од именоване вредности.

Са једним спроводним листом могу се по-слати више пошиљака (највише три) и у том случају такса по тежини односно по

вредности рачуна се за сваку пошиљку посебице.

За спроводне листове, који се шаљу уз пошиљке упућене у иностранство или обра-тно отуда долазе (а које не садрже новац или папире од вредности, него робу и остале предмете) наплаћује се још и 10 пара у таксеним маркама, по закону о таксама.

Члан 25.

Таксе за доплатне пошиљке.

За доплатне пошиљке наплаћује се (осим таксе по тежини односно по вредности) и то:

а, — 10 пара за спроводни и доплатни лист и то у поштанским маркама, које се на њему прилепљују; и

б, — провизион на означену доплатну и суму то:

За 25 динара 25 пара;

Преко 25 динара до 50 динара 50 пара преко 50 динара до 100 динара 60 пара; и тако даље за сваких 100 динара више или разломак ове суме још по 10 пара.

Провизион се наплаћује увек заједно са аманетном таксом, или од пошиљаоца или од примаоца,

За доплатне пошиљке које се шаљу из Србије у иностранство, наплаћује се 5 пара за спроводни и доплатни лист, која је такса на њему већ означена.

Члан 26.

Таксе за рецеписе — потврђења пријема.

За сваку предату аманетну пошиљку без разлике, издаје пошта бесплатно по дужности пошиљаоцу — доносиоцу — потврђење пријема или прост рецепис. Но, ако пошиљалац жели да има уверење од примаоца, да је он заиста примио дотичну пошиљку, онда се наплаћује 20 пара за повратни рецепис и то у готовом новцу.

Члан 27.

Таксе за достављање аманетних пошиљања.

За аманетне пошиљке, које се по нарочитом наређењу носиле буду у стан прималаца посредством разносача аманета, наплаћиваће се за ово достављање од примаоца дотичне пошиљке при њеној испоруци и то:

а, — за новчана и писма са означеном вредности, 5 пара по комаду: и

б, — за остале пошиљке (групове, пакете и т. п.) 10 пара по комаду.

За поштанске упутнице, спроводне и доплатне листове и у опште за авизирање, неће се наплаћивати никаква такса за ова достављања.

У случају одбијања пријема — враћања, — таксе за достављање, неурачунавају се на терет пошиљалаца.

Члан 28.

Таксе за истраге-рекламације.

За истраге свију аманетних пошиљања, наплаћује се за потерницу — рекламацију — 20 пара и то у поштанским маркама.

Но, ако је дотична пошиљка предата на повратни рецепис, онда се не плаћа ова такса, него се истрага предузима и врши бесплатно.

Члан 29.

Таксе за аманетне пошиљке у заграничном саобраћају.

За аманетне пошиљке које се шаљу у иностранство из ког пограничног места,

које стоји у непосредној поштакској вези, или пак у иста места из иностранства долазе (Београд, Шабац, Текија, Пирот, Зајечар) наплаћиваће се и то :

а, — по тежини, 10 пара за сваки 1 килограм или разломак ове тежине ; и

б, — по вредности, 10 пара за сваких 1000 динара или разломак ове суме.

Члан 30.

Таксе за транзитне аманетне пошиљке.

За транзитне аманетне пошиљке т. ј. оне, које се одправљају преко Србије за друге стране земље, наплаћиваће се и то :

а, — по тежини :

До 5 килограма 50 пара ; преко 5 килограма до 10 килограма 100 пара ; и тако даље, преко 10 килограма за сваки 1 килограм више још по 20 пара ;

б. — по вредности :

20 пара за сваких 1000 динара или разломак ове суме.

Сем именованих никакве друге таксе неће се за ове пошиљке наплаћивати, па ни за спроводни лист.

VI. Право на бесплатну поштарину.

Члан 31.

Кореспонденција државних, општинских и духовних власти. —

На основу закона о поштама (члан 21. и 22.) преносиће се бесплатно, т. ј. неће се наплаћивати никаква поштанска такса за писма и кореспонденцију :

а, — државних власти и надлештава између себе и са општинским и духовним властима ;

б, — општинских и духовних власти између себе и са свима државним властима и надлештвима :

в, — државних чиновника и осталих лица са свима властима именованим под *а*, и *б*, кад се ови одређују — изашљу — по државном послу ; и

г, — старешина (и њихових заступника) свију државних власти и надлештава између себе и са потчињеним органима, по службеном послу (путем президијала).

Писмоносне пошиљке свију именованих власти, надлештава и т. д. могу се пре-

дати пошти на отправљање као „*обичне*“ или као „*препоручене*“ пошиљке. Ове последње, само по нахођењу и захтеву, односно назначењу пошиљуће власти, надлежства и т. д.

Но, и писма, кореспонденција са назначењем: „*президијално*“ или „*поверљиво*“ сматраће се као препоручена на било на њој назначење „*препоручено*“ или не.

Члан 32.

Аманетне пошиљке државних власти.

Ослобођене су од плаћања поштанских такса по закону о поштама (члан 75). само аманетне пошиљке, које се односе на поштанску и телеграфску службу и које се размењују између поштанских и телеграфских станица, као и између њих и поштанско-телеграфске управе (Министарства Народне Привреде) и обратно. А аманетне пошиљке свију осталих власти и надлежстава именованих напред у члану 31. подлеже плаћању поштанских такса, у колико ове пошиљке нису нарочито ослобођене од плаћања такса по наређењу ниже следећег члана.

Члан 33.

Кореспонденција, односно аманетне пошиљке, појединих друштава, корпорација и приватних установа.

На основу специјалних закона, односно височајших решења, ослобођени су од плаћања поштанских такса и то:

а, — *Сриска Краљевска Академија*, за своју кореспонденцију и сва пошиљања;

б, — *Урава Државне Штампарије*, за пошиљке књига и осталих школских потреба које она шиље својим (државним) књижарима и обратно. Исто тако и ови књижари, за своја писма и аманетне пошиљке, које шиљу управи, као и за пошиљке књига и других школских потреба, које они шиљу општинама за школе;

в, — *Витешка друштва свих пет кола јачака „Књаз Михаило“* за све пошиљке у целом њиховом званичном раду;

г, — *Урава сриске Државне Класне Лутрије*, по лутријским предметима, за писма и аманетне пошиљке са својим (овлашћеним) препродавцима и обратно,

д. — *Трговачко-занатлијски одбори*, за писма и кореспонденцију између себе и другим властима земаљским;

е. — *Школски одбори*, за писма и кореспонденцију између себе и другим властима земаљским;

ж. — *Професорско Друштво Краљевине Србије*, за писма и кореспонденцију између његове Управе и појединих му одбора у земљи;

з. — *Српско Друштво „Црвеног Крста“*, за своју кореспонденцију и сва пошиљања;

и. — *Управа српског пољопривредног друштва*, за своју кореспонденцију и сва пошиљања са својим пододборима у унутрашњости, приватним лицима и обратно;

ј. — *Прво цес. кр. повлашћено друштво за царобродску пловидбу на Дунаву*, за своју кореспонденцију и све пошиљке, које се односе на саму службу и које се размеђују између постојећих службених места (агенција) поменутог друштва;

к. — *Пчеларско-воћарска-Задруга*, за преносу и пакете ове врсте: воће до 2 килограма и гранчице за калемљење, које за друга шаље, или за њу долазе;

л. — *„Учитељско удружење“* за све пошиљке у његовом служб. раду;

љ. — *Државни Књижари*, за пошиљке упућене Управи Монопола (за монополисане предмете);

м. — *Прво Краљ.-српско повлашћено бродарско друштво*, за своју кореспонденцију и све пошиљке, које се односе на саму службу и које се размеђују између друштвене управе, њених службених места (агенција) и других земаљских власти; и

н. — Писма и аманети који долазе за народне војнике на позицијама налазеће се, или их они шаљу (Збор, 34. стр. 135).

Члан 34.

Означавање службене, односно бесплатне кореспонденције и пошиљака.

Све поштанске пошиљке именоване напред, у члановима 31, 32 и 33, које се преносе бесплатно и то како оне државних власти и надлештава, тако и оне остале, морају бити као такове потпуно окарактерисане т. ј. носити на себи службене и званичне натписе и остале знаке пошиљуће власти, надлештва, службеног лица, друштва, установе и т. д.

V. Загључне одредбе.

Члан 35.

Све што је напред прописано о наплаћивању поштанских такса важи за писмо-

носне односно аманетне пошиљке по унутрашњој поштанској радњи, у колико то није нарочито означено (о наплаћивању српских такса за аманетне пошиљке које се из Србије шаљу у иностранство и обратно отуда долазе као и за транситне аманетне пошиљке).

За писмоносне пошиљке по међународној поштанској радњи, као и за међународне видове аманетне радње, важе засебне тарифе прописане на основу поштанских конвенција и угодаба.

Члав 36.

Овај правилник у свима његовим појединостима, ступа у живот 1. марта ове 189-шесте године, изузев члана 17. по коме да се рачуна провизион ~~8~~¹⁵% за новине и повремене списе путем поштанске претплате почев од 1. априла ове године; а за прво тромесечје (јануар, фебруар и март) садањи провизион 7% на сто.

ПТВр. 2925.

1. фебруара 1896. год.
у Београду.

Министар
народне привреде

Вучко Д. Стојановић с. р

ЗАКОН

О маркама поштанским за писма и новине

§ 1.

Таксе поштанске за писма, новине и сва пошиљања поштом за писма, осим штафета, кад се унапред плаћају, наплаћиваће се само маркама.

§ 2.

Са маркама и дописним картама поштанским руковаће поштанско одељење министарства народне привреде*), које ће их поштама издавати, приватним кушцима продавати и рачун о томе водити и полагати по правилима која ће министар народне привреде у споразуму са Главном контролом засебно прописати.

Приватним кушцима маркама и дописних

*) Речи „Министарство унутр. дела“ замењене су са „Министарство народне привреде“, према закону о устројству министарства за народну привреду од 21|XII 1882. (Збор 39 стр. 313).

карата поштанских даваће ће се 5% процента на сваку целу стотину вредности.

(Измена од 16. децем. 1882 год. збор. 38 стр. 174)

§ 3.

Нико не сме марке скупљом ценом продавати, него што је вредност на њима означена. Ко противно овоме поступи, казниће се новчано до пет талира, а ако би ово иступљење учинило какво чиновничко лице вршећи званичну дужност, казниће се према опредељењу § 114. казнителнога законика.

§ 4.

Ко лажне марке прави или праве преиначавача, као и ко од лажно направљени или преиначени марки, знајући да су оне лажне или преиначене, употребљење учини, казниће се затвором најмање три месеца поред губитка грађанске части.

§ 5.

Министар народне привреде прописује какве ће форме, какве фарбе, и на каквој

хартими марке бити, као и колико ће се кад печатити. Он ће опредељавати и где ће се марке правити и стараће се о довољној контроли кад се марке правиле буду, а у споразумљењу са контролом прописује и правила, како ће се рачуни од продати марки водити и такви контролирати.

§ 6.

Кад министар народне привреде нађе за потребно да марке новима замени, он ће то објавити у званичним новинама најмање на три месеца пре, него што се нове марке увести имају, и онда ће они, којима су се старе марке затекле моћи исте марке код министарства народне привреде новим заменити, ако се тога ради обрете најдаље за три месеца, рачунећи од дана, кад нове марке почну важити.

§ 7.

Закон овај ступа у живот одмах како га Књаз потпише а с њим укида се највише решење од 8 јулија 1866 године по овоме предмету издано.

Препоручујемо нашим министрима: унутрашњих дела, финансије и правде да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покуравају.

31. октобра 1866 год.

у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,

чувар државног печата

Министар Правде

Р. Лешјанин С. Р.

Министар унутрашњих дела

Н. Христић С. Р.

Министар финансија

К. Цукић С. Р.

Министар правде

Р. Лешјанин С. Р.

(Збор. 19. стр. 142.)

ЗАКОН

о увођењу упутница, доплата и саобраћајних карата

„Овлашћује се Министар народне привреде¹⁾ да може како у унутрашњој тако и у међународној поштанској радњи, кад се где за сходно нађе, увести „упутнице“, „доплате“ и „саобраћајне карте“ и да може одредити таксе за то.“

Препоручујемо Нашем министрима и т. д.

23. октобра 1871 год.

у Крагујевцу.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,

чувар државног печата

Министар Правде

С. Вељковић С. Р.

М. П. Блазнавац С. Р.

Јов. Ристић С. Р.

Јован Гавриловић С. Р.

*Председник Министарског Савета
министар унутр. дела*

Рад. Милојковић С. Р.

(Збор. 24. стр. 34.)

¹⁾ Речи „Министар унутр. дела“ замењене су са „Министар народне привреде“ према закону о устројству мин. за народну привреду од 21 XII 1882 г. (Збор. 39. стр. 313).

ЗАКОН о поштанским упутницама

Чл. 1.

На основу закона о увођењу поштанских упутница и доплате како у унутрашњој тако исто и у међународној поштанској радњи, који је закон издан 23. октобра 1871 год. Министар народне привреде¹⁾ овлашћује се, да до највише суме у 500 динара може увести службу поштанских упутница код оних пошта, где за сходно и потребно нашао буде.

Чл. 2.

Поште, које се овласте, да врше упутничку службу, могу издавати и исплаћивати поштанске упутнице у границама највеће мере до пет стотина динара.

Изузетно од овога, могу поједине веће поште, кад се оне нарочито за то овласте, да издају поштанске упутнице, т. ј. да примају уплате за град Београд и до

¹⁾ Речи „Министар унутр. дела“ замењене су са „Министар народне привреде“ према закону о устројству мин. за народну привреду од 21. XII 1882 г. (Збор. 39. стр. 313).

2000 динара. (Измена од 31. марта 1892 године.)

Чл. 3.

Министар народне привреде овлашћује се, да може увести исплаћивање поштанских упутница и путем телеграма, који пошиљућа пошта званично шаље оној пошти, која новац положити има.

Но највиша мера суме, до које се могу упутнице исплаћивати на основу телеграфске доставе, не може превазићи половину оне суме, која је утврђена за исплату обичних поштанских упутница, т. ј. које се исплаћују тек онда, кад их дотичне поште већ имају стварно у рукама.

Чл. 4.

Министар финансија овлашћује се, да на захтев министра народне привреде може из главне благајне издати као депозит потребне суме каси Управе вароши Београда и касама окружних начелништава, код којих ће се каса отворити дотичним поштама кредит за исплаћивање новчаних упутница.

Укупна сума свију ових депозита не може превазићи суму од 200.000 динара.

а колики ће се депозит којој од горепоме-
нутих каса издати, одредиће министар на-
родне привреде.

Чл. 5.

„Ближе одредбе о вршењу упутничке
службе, одређивању такса, руковању са
новцем и вођењу књига, прописаће мини-
стар народне привреде нарочитим прави-
лима.“ (Измена од 31. марта 1892 год.)

Чл. 6.

Овај закон ступа у живот од 1. маја
1880 године.

Препоручујемо Нашим Министрима и т. д.
4. децембра 1879 год.

у Нишу

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат

чувар државног печата

Министар Правде

Д. Матић с. р.

Министар унутрашњих дела

Јаков Туцаковић с. р.

Министар финансија

Илија Маргетић с. р.

(Збор. 35. стр. 15.)

ЗАКОН

о

ТЕЛЕГРАФУ И ТЕЛЕФОНУ

І. Опште одредбе.

Члан 1.

Држава има искључиво право на поди-
зање и експлоатацију телеграфа и теле-
фона, и све трошкове око тога сноси она
сама.

Од овога се изузимају телеграфска и
телефонска постројења, што се подижу
у границама једног и истог приватног
имања.

Члан 2.

Свако се може служити телеграфом и
телефоном у границама овога закона.

Члан 3.

Држава не јемчи за тачност телеграф-
ских и телефонских саопштења, као што
су: телеграми, фонограми и остале поруке,
али се стара да обезбеди тачан и пра-
вилан саобраћај на својим линијама.

Члан 4.

Држава не даје накнаду за штете, које би могле произићи по служби приватних телеграфских и телефонских саопштења.

Члан 5.

Држава оставља право говорницима, да се на телефону сами уверавају о својој истоветности.

Члан 6.

Телеграфска и телефонска саопштења највећа су тајна и неприкосновеност њезина, зајемчена је овим законом (чл, 24).

Члан 7.

Подизање ваздушних, подземних и подводних телеграфских и телефонских линија; постројавање електричних, акустичких и пнеуматичких телеграфа, како за општу земаљску и државну потребу, тако и за потребу појединих државних надлештава, општина, срезова, округа, јавних завода, разних приватних друштава и појединаца, врши искључиво министар народне при-
вреде.

Он снабдева станице потребним лини-

јама, материјалом, апаратима и осталим справама; врши сва постројења у њима и брине се, да целокупна телеграфска и телефонска мрежа буде свагда у добром стању.

Од овога се изузимају телеграфска и телефонска постројења, што служе:

- а) За саобраћај железничких станица, по чисто железничкој служби;
- б) За војне циљеве, и то: за време рата, мобилизације, маневра и логоровања;
- в) За сигнализирање пожара и поплаве.

II. Линије.

Члан 8.

За подизање телеграфских и телефонских линија, држава има право користити се: тржиштима, улицама, каналима, рекама и речним обалама, путевима, стазама и осталим јавним земљиштем.

Члан 9.

Држава има тако исто право, да подиже телеграфске и телефонске линије на општинским и приватним зградама, зидовима, крововима, фасадама, терасама, живој гори и осталом њиховом имању.

Члан 10.

Сав квар или штете, које би се учиниле на општинским или приватним зградама и осталом имању, приликом грађења или оправке телеграфских и телефонских линија, држава ће накнадити или оправити о своме трошку и старању.

Члан 11.

Забрањено је предузимати у близини телеграфских и телефонских линија, грађевинске радове, који би им очигледне повреде могли нанети, као: обарати дрва, зидати или рушити зграде, копати канале, прокопе и др.

Но ако би се, због таквих радова, морао мењати правац или стројеви линијски, сопственици или власници, преко или поред којих имања прелазе, или на чијем су имању подигнуте телеграфске и телефонске линије, дужни су, пре почетка рада, а најмање на десет дана раније, известити најближу телеграфску или телефонску станицу, која ће наредити, да се линије или стројеви преместе.

Ако сопственик или власник, не би у

року од шест месеца предузео грађевинске радове на своме имању, због којих је промењен правац линије, или премештен строј линијски, дужан је накнадити држави све трошкове, учињене око премештања линија или стројева.

Члан 12.

Министар народне привреде може наредити, кад за потребно нађе, да се електричне линије приватних лица, општина или друштава, што већ постоје, а које би сметале правилном раду телеграфа и телефона, или би онемогућавале употребу јавног или приватног земљишта за доцније подизање и проширење телеграфских, телефонских и сличних линија, — уклоне о трошку њихових сопственика или власника, у року, који он буде одредио.

Члан 13.

Све штете на телеграфским и телефонским линијама, дужна је накнадити у новцу она општина, у чијем су атару учињене, а њој се оставља право, да кривца пронађе, од њега штету наплати, и државној га власти на осуду преда.

III. Станице.

Члан 14.

Телеграфске и телефонске станице служе за јавни саобраћај, а могу се стално или привремено отворати у свима местима у земљи, где буде захтевала општа земаљска потреба и државни интереси.

О отварању и затварању ових станица, решава министар народне привреде.

Члан 15.

Телеграфске и телефонске станице за јавни саобраћај, самостална су надлежтва и стоје под непосредном управом и надзором министра народне привреде.

Члан 16.

Телеграфским и телефонским станицама за јавни саобраћај, може се сваки користити :

- а) За предају телеграма,
- б) За предају фонограма и
- в) За разговор на телефону.

Члан 17.

Телеграфске и телефонске станице за јавни саобраћај, отворене су публици само за време трајања њихове службе.

Време службенога рада у телеграфским и телефонским станицама за јавни саобраћај, прописује министар народне привреде

Члан 18.

У интересу јавног телеграфског и телефонског саобраћаја, министар народне привреде, у договору с министром грађевина, може уредити, да јавну телеграфску и телефонску службу врше и све, или поједине железничке станице, а тако исто и наређивати, да се за ту сврху, могу отворити у зградама железничких станица, и станице искључиво за јавни телеграфски и телефонски саобраћај.

Тога ради, они су овлашћени, да могу, административним путем, закључити за себну угодбу, којом ће прописати ближа правила о вршењу ове службе.

IV. Саобраћај.

Члан 19.

Телеграфски се саобраћај чини средством писаних саопштења — *телеграма*, који се телеграфом достављају с једног места на

друго, конвенционалним, телеграфским знацима.

Телефонски се саобраћај чини живом речи, — *говором*, или средством писаних саопштења — *фонограма*, што се с једног места на друго, усмено телефоном достављају.

Члан 20.

Препис писаних телеграфских и телефонских саопштења, може се издати само на писмени захтев пошиљаоца или примаоца саопштења.

Но, у случају какве кривичне истрате, где би садржина појединих писаних телеграфских или телефонских саопштења, могла послужити као неопходно потребан документ, може се издати надлежним државним властима, препис или оригинал таквих саопштења, али само по одобрењу министра народне привреде.

Право на тражење преписа писаних телеграфских и телефонских саопштења, застарева за шест месеца у унутрашњем, а дванајест у међународном саобраћају, рачунајући од дана, кад је саопштење предато станици на отправљање.

Члан 21.

Министар народне привреде може наредити, кад то општа земаљска потреба или интереси државни захтевали буду, да се телеграфски и телефонски саобраћај, или сасвим, или делимично обустави, било на свима, или само на неким линијама.

Члан 22.

Забрањено је служити се телеграфом и телефоном за саопштења, која би била управљена противу земаљских закона, вере и морала; противу јавне и личне сигурности и имовне безбедности; или која би вређала поједина лица.

Члан 23.

Оригинална писана телеграфска и телефонска саопштења, чувају се шест месеци у унутрашњем, а дванајест у међународном саобраћају, рачунајући од дана предаје. После тога рока, таква ће се саопштења уништити на начин, који буде прописао министар народне привреде.

V. Тајна телеграфских и телефонских саопштења.

Члан 24.

Садржина телеграфских и телефонских саопштења, неповредима је, и телеграфски и телефонски службеници дужни су је чувати као највећу тајну.

Забрањено је телеграфским и телефонским службеницима, да саопштавају коме садржину телеграфских и телефонских саопштења, као и то: од кога је, када, или на кога, саопштење примљено или достављено; кад је и ко у станицу долазио, и шта је еким на телефону говорио.

Изузетак од овога може бити само у случајевима, предвиђеним чланом 15. зак. о чиновницима грађ. реда.

Члан. 25.

Телеграфски и телефонски службеник, који повреди тајну телеграфских или телефонских саопштења, као и онај, који лажно изда, преиначи или уништи, таква саопштења, у намери да себи или другоме користи, на штету пошљаоца или примаоца, или тре-

ћег, казниће се по §. 117. кривичног закона.

Тако исто казниће се и оно лице, које би наговором, обећањем, митом, претњом или силом положаја свога, изнудило ма од кога телеграфског или телефонског службеника, какво телеграфско или телефонско саопштење, било делимично или у целини.

VI. Телеграфска и телефонска постројења за приватну потребу.

Члан 26.

Министар народне привреде овлашћен је да може, у границама овога закона, подизати телеграфска и телефонска постројења и за приватну потребу.

Подизање телеграфских и телефонских постројења за приватну потребу, врши се претплатницима на дуже или краће време.

Члан 27.

Телеграфска и телефонска постројења, што се по претходном члану подижу за приватну потребу, сматрају се као државна својина и министар народне привреде уступа их

претплатнику на употребу и руковање, по такси и под погодбама, које он буде прописао.

Члан 28.

Ради наведеног циља у претходном члану, претплатник телеграфски и телефонски добија бесплатно од државе потребне апарате, батерије и остале справе за своју станицу, али само за оно време, докле претплата траје.

Претплатник чија се станица налази у обиму (периметрији) градске мреже, добија бесплатно од државе и телефонску линију.

Члан 29.

Обим градске мреже у свима местима у земљи, одређује министар народне привреде.

Члан 30.

Свако, коме министар народне привреде, по члану 27. овога закона, даје на употребу телеграфску или телефонску линију, станицу и остала постројења, сматра се за претплатника, и он је материјално одговоран држави, за целокупну инсталацију ње-

гове станице и све оно, што му је дато на руковање.

Члан 31.

Телеграфски и телефонски претплатници могу бити: поједина државна надлештва, окрузи, срезови, општине, јавни заводи разна приватна друштва и појединци.

Но, министар народне привреде може поједине молбе о претплати и одбити, а да за то не даје разлога.

Члан 32.

Телеграфска и телефонска постројења, што се подижу за приватну потребу, а којих линије излазе из граница имања једнога истога власника, улазе у састав опште државне мреже, и као такве морају бити везане са једном од телеграфских или телефонских станица за јавни саобраћај.

Но, телеграфска и телефонска постројења, што се подижу за потребу појединих државних надлештава, могу се о њиховом трошку и непосредно везивати.

Члан 33.

Телеграфске и телефонске станице, што се отварају за приватну потребу сеоских

општина и приватних железничких друштва, могу вршити и јавну телеграфску или телефонску службу, али само по одобрењу министра народне привреде и под погодбама, које он буде прописао. Но оне су дужне такву службу вршити, кад то министар народне привреде наредио буде.

Члан 34.

Претплатници, који по претходном члану, буду вршили јавну службу у својим станицама, могу за покриће својих трошкова, наплаћивати од сваког телеграфског или телефонског саопштења, сем државних, и одну накнадну таксу, коју буде одредио министар народне привреде.

Члан 35.

Министар народне привреде има право да контролише сва приватна телеграфска и телефонска постројења, и чиновници за то одређени, имају слободан приступ у све станице, ради вршења своје дужности.

VII. Таксе.

Члан 36.

Свако телеграфско и телефонско саопштење, које се врши преко телеграфских и

телефонских станица за јавни саобраћај, подлежи плаћању телеграфских, односно телефонских такса.

Од плаћања ових такса ослобођена су хитна службена саопштења државних власти и органа државних, изаслатих куда по послу државном, а тако исто и сва саопштења општинских власти, у случају: рата, мобилизације, пожара, поплаве, нереда, злочина и других јавних катастрофа, или кад одговарају државним властима, по чисто државним, хитним пословима.

Но министар народне привреде објасниће: који ће од државних службеника у опште, моћи бесплатно водити кореспонденцију по телеграфу и телефону.

Ако би министар народне привреде нашао, да је које надлештво или службеник државни предао какво саопштење на отпављање, као званично, а ово је било приватног карактера, или не би било хитне, неодложне, државне природе и могло би се, без штете по државне интересе и по саму ствар за коју се телеграфисхе или телефонише, доставити редовном поштом или другим средствима, која се имају при руци,

наредиће, да се наплати такса од онога, који је исто саопштење потписао или изазвао. Исто тако министар народне привреде овлашћен је, да од пошиљача службеног телеграфског или телефонског саопштења, може наплатити таксу, за употребљене непотребне речи у саопштењу.

Ова решења министра одмах су за свакога и за све власти извршна.

Члан 37

Таксе за писана телеграфска и телефонска саопштења, наплаћују се по броју речи, а таксе за разговор на телефону, наплаћују се по трајању разговора.

Члан 38

Плаћање телеграфских и телефонских такса, врши се одмах код станице, којој се саопштење на достављање предаје, или код које се веза за разговор на телефону тражи.

Какве ће се и колике таксе, и на који начин наплаћивати за све врсте телеграфских и телефонских саопштења, прописује министар народне привреде.

Он ће тако исто прописати и све остале таксе, које се имају наплаћивати на име претплате, накнада и трошкова за подизање приватних телеграфских и телефонских постројења, изван обима градске мреже; за израду, преправку и оправку материјала, апарата и осталих справа.

Члан 39

Пошиљалац телеграма или фонограма односно претплатник или говорник телефонски, дужан је накнадити држави све таксе, које би станице, ма којим случајем, мање од њих наплатиле, и извршне су власти дужне, да наплату тих такса безусловно извршују.

Члан 40

Правилник о уређењу и вршењу телеграфске и телефонске службе, прописује министар народне привреде.

Члан 41.

Овај закон важи од дана, кад га Краљ потпише, а тада губи силу и важност Закон о телеграфу од 28 децембра 1882 године и Закон о депунама у Закону о телеграфу од 23 децембра 1895 године.

Препоручујемо Нашему министру народне привреде, да овај закон обнародује и о извршењу се његову стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају а свима и свакоме да му се покоравају.

3 децембра 1898 године

у Нишу.

(М. П.)

АЛЕКСАНДАР с. р.

*Видео и ставио држ. печат,
чувар државног печата,
министар правде,*

К. Н. Христић с. р.

*Министар
народне привреде,
С. М. Лозанић с. р.*

ЗАКОН

о подели телеграфиста на привремене и
дејствителне и подели њихових плата

На основу учињеног предлога Попечитељства внутрени дјела под Т. № 217 и 276. од 6 и 30 пр. м. тек год. ја сам одобрио закључење Совета од 16 т. м. № 470. да се за ову рачунску годину остане при дојакшоњем упражњавању у администрацији телеграфској, а од наступајуће рачунске године да се на следећи начин уреди.

1., Телеграфисте да буду дејствителни и привремени. *Први да уживају по 350 талира годишње, и ова плата да им се сходно закону од 18. јунија 1863 г. периодично повишава; а последњи да се разделе у прву и другу класу. Прве класе привремене телеграфисте да уживају плату од 200 талира а они друге класе по 150 талира без оног општег додатка од 50 талира и њи да може само попечитељство постављати и из службе отпуштати, и да их може из једне класе у другу према способности премештати; па кад се оно увери о тачности, уредности, способности и поузданости истих, онда да их мени за указне телеграфисте представља.*

2., Привремени телеграфисти плаћају се из опште суме, која се буџетом одређује на плату телеграфиста. Привремени телеграфисти прве класе могу руковати са омањим штацијама телеграфским, па ма се у њима вршила у једно и поштанска служба. (Измена од 5 априла 1881 године збор. 36 стр. 605.)

3., Да се не може у будуће за дејствителног телеграфисту представити онај, који није најпре служио као привремени телеграфиста.

Ово моје решење саопштавам попечитељству внутрени дела ради његовог по овоме нужног управљања.

В. № 1707.

20. априла 1859 год.

у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ ПРВИ

Књаз Српски

*Кнежев Представник,
Попечитељ Инострани дјела,
пуковник, Кавалер,*

Цв. Рајовић с. р.

ЗАКОН

о периодичној повишици плата телеграфиста

Решење од 21 марта 1855. године ВВр. 307 у смотрењу периодичног повишавања плате телеграфистама замењује се следећим:

„Први пет година службе биће плата телеграфистама по 350 талира на годину.

Од почетка шесте до свршетка једанајесте има ће по 450 талира годишње.

Од почетка дванајесте до свршетка осамнајесте биће им годишња плата по 550 талира.

Од почетка деветнајесте до свршетка двадесет-шесте имаће плату по 650 талира годишње.

Од почетка двадесет-седме до свршетка тридесете године имаће по 750 талира годишње.

Од почетка тридесет-прве године службе да имају по 800 талира годишње систематичне плате, и да им се више не повишава.

А они телеграфисти, који су по наведеноме решењу дошли до уживања веће плате, него што би по овоме начину повишења имати могли, да ону плату, коју сада имају, уживају дотле, докле неодслуже толико година, да им се по овоме начину плата повишавања може.“

Нашем Министру унутрашњих дела препоручујемо, да ово решење изврши.

18. јунија 1863 год.

у Београду

М. М. Обреновић с. р.

Министар унутр. дела,
Н. Христић с. р.

ЗАКОН

о укидању државних надлештава и звања

Чл. 1.

Звања административна у свима надлештвима и по свима струкама и гранама државне управе, као и сама надлештва, која се покажу као сувишна — могу се укинути Краљевим указом на предлог дотичног Министра, у интересу штедње.

Овако укинута надлештва и звања, неће се моћи успоставити без нарочитог законодавног решења.

Чл. 2.

Чиновници укинутих надлештава и звања долазе по закону о чиновницима грађанског реда на расположење, или у пензију, а ако је звање било празно, огласиће се Краљевим указом за укинута.

Чл. 3.

Чиновницима, који се по чл. 1-ом овога закона ставе на расположење, или у пензију, издаваће се плата или пензија из кредита одређеног у овогодишњем буџету на плату виховог звања, а у идућој години из кредита који се у буџету одреди за вихове плате или пензије.

Послови укинутих надлештава предаће се Краљевским указом другим надлештвима једнаког круга рада.

Закон овај вреди од дана кад га Краљ потпише.

Препоручујемо нашим министрима да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

25. октобра 1886 год.

у Нишу

(М. П.)

МИЛАН с. р.

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,*

Дим. Маринковић с. р.

*Председник Министарског Савета
министар унутрашњих дела,*

М. Гарашанин с. р.

*Министар војни,
почасни ађутант Ње. Величанста,
Генерал,*

Ђ. Хорватовић с. р.

Министар финансија,

Чед. Мијатовић с. р.

Министар правде,

Дим. Маринковић с. р.

Министар просвете и црква. послова,

М. Кујунџић с. р.

*Министар грађевина,
инженер,*

П. Топаловић с. р.

Заступник министра нар. привреде,

министар финансија,

Чед. Мијатовић с. р.

ЗАКОН

О чиновницима грађанског реда и постављању у стање покоја с пензијом свију чиновника у опште.

ОПШТИ ДЕО

§. 1. Својство дејствителног чиновника задобија се указом краљевским, којим се когод поставља на какво место у државној служби.

За привремено постављене чиновнике важе уредбе од 14. Јуна 1845. год. ^{В. Бр. 886} _{С. Бр. 77.} и 15-ог Марта 1849. год. ^{В. Бр. 317} _{С. Бр. 54.} (зб. III. стр. 65 и зб. V. стр. 17.)

§. 2. Од дана наименовања почињу права чиновника, а дужности и с овом склопчане одговорности од дана, кад се уведу у посао дотичнога звања.

§. 3. При постављању има се пазити на одлично владање, способност и прибављена нужна знања.

§. 4. Они, који су грађанску самосталност уживали, или би је по закону ужи-

вати могли, но су под туторство или старатељство стављени, који се одају стратима јавног блуда, пијанчења, картања и томе подобно, или су осуђени на казне, са којима су грађанску част изгубили, не могу се поставити у државну службу.

Странци се могу по одобрењу Краља само уговором примити у државну службу. Трајање уговора, који се према околностима може обнављати, не сме бити дуже од три године.

§. 5. Чиновници, при ступању у државну службу, положиће прописану заклетву.

§. 6. Заклетва је за судије ова :

„Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу владајућем краљу Н. Н. веран бити, да ћу дужност моју тачно и савесно извршивати, и да ћу се при извршењу правде без призрења на лице, јединствено закона придржавати.“

За административне чиновнике ова :

„Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу владајућем краљу Н. Н. веран бити и да ћу дужност моју по законима и законим наредбама претпостављених ми власти тачно и савесно отпављати.“

Код овог §. има распис министра правде од 15. Октобра 1879. бр. 4580. свима судовима, главној контроли и управама казних завода, који гласи :

„Кад је издат нов устав земаљски, од 29-ог Јуна 1869. год. (зб. XXII. стр. 44.) онда је расписом министра правде, од 29 Септембра 1869. год. бр. 3858. наређено свима па и том суду — свима судским надлежателствима, па и тој управи, — контроли — да своје чиновнике поред положене заклетве по закону о чиновницима грађанског реда од 15. Фебруара 1864. (Зб. XVII. стр. 6.), закуне по §. 6. зак. још и на нов устав земаљски.

Но како тада није уједно примећено и то: да се и у будуће у случајима заклетве, полаже заклетва и на устав; то саобразно члану 106. поменутог устава и §. 6. закона о чиновницима грађ. реда препоручујем — за судове — томе суду да у будуће своје судије заклиње по овој форми заклетве :

„Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом да ћу владајућем краљу веран бити. да ћу се устава савесно придржавати, да ћу дужност моју тачно и савесно извршивати и

да ћу се при изрицању правде, без призрења на лице, једино закона придржавати.“

А од административних чиновника, да узима заклетву овакву:

„Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу владајућем краљу веран бити, да ћу се устава савесно придржавати и да ћу дужност моју по законима и законим наредбама претпостављених ми власти тачно и савесно отправљати.“

Ако који од судија или чиновника није досад положио заклетву и на устав, онда нека га суд накнадно и на то зауне, па заклетву овамо пошље:

(Управама и главној контроли)

тој управи — глав. контроли, да у будуће своје чиновнике заклиње по овој форми заклетве.

(Види горњу заклетву за административне чиновнике)

Ако који од чиновника управе — контроле — није досад положио заклетву и на устав, онда нека га управа — контрола — накнадно и на то зауне, па заклетву овамо пошље.

§. 7. Заклетва се полаже само једанпут при ступању у службу, у колико законом

за какво место или какву струку не би особита заклетва прописана била.

§. 8. При помицању на већа државна звања назив се поглавито на способност и дотадашње примерно владање. Године службе не дају никакво право на веће звање, и само ће при једнакој способности дужа служба имати првенство.

§. 9. Ко буде примљен у коју струку државне службе ради практичнога спремања за службу, не добија тиме право, да буде доцније и постављен на какво звање.

ДРУГИ ДЕО

Дужности и права чиновника.

§. 10. Сваки је чиновник дужан тачно и ревностно испуњавати дужности повереног му звања по законима, уредбама и службеним прописима.

§. 11. Владање чиновника у служби и ван службе и поступање спрам млађих и старијих, мора бити отлично, изображеног човека и чиновника достојно.

§. 12. Надлежно отпуштене налоге својих старијих дужан је чиновник испуња-

вати, у ком случају одговорност пада на старијега, који заповеда. Но судијама се не може никакав налог издати у томе, како ће дело решити или пресудити.

§. 13. Нађе ли нижи чиновник, да је отпуштени му налог противзакон, то му ништа на путу не стоји, да заповедајућој власти своје примедбе учини. И у таквом случају смеће задржати налог од извршења само ако ствар не би хитна била. При поновљеном налогу после учињених примедба, дужан је чиновник добивени налог без одлагања извршити.

Само што казнителни законик као злочинство или преступљење забрањује и казни, неће нижи чиновник никад смети да учини на заповест старијега, и дужан је јавити својој вишој власти о тако примљеној заповести.

§. 14. Сваки је чиновник дужан званичну тајну строго чувати. Под званичном тајном разуме се све оно, што је чиновник у служби и у свом званичном положењу сазнао, и из открића чега би се могао успех државне службе осујетити, или би иначе за

државу и њене интересе, или за поједине, штетно било.

Ова дужност траје и пошто чиновник из службе иступи, или отпуштен буде.

§. 15. О стварима, које је чиновник у служби сазнао не може на приватно захтевање ни сведочанство издати, без дозвољења своје претпостављене власти.

§. 16. Никаквом чиновнику није слободно без надлежног одобрења и без оправдајућих узрока тако се удаљавати од места своје дужности, да не би могао кад треба на дужности бити. Који противно овоме поступи, а не могне свој изостанак оправдати, казниће се укором, или одузећем плате (§. 41.)

Но ако би важан какав посао захтевао, да чиновник буде на дужности, или би још и каква опасност могла отуд произићи, ако чиновник не би био на дужности, па би он ипак дужност оставио, и узроци, због којих је он тако поступао, не би довољно били оправдателни, нарочито још ако је чиновник и до тада био хрђавог владања и неуредан у дужности, може се исти предати дисциплинарном суду на суђење.

Али ако без дозвољења од дужности удаљени чиновник не би за осам дана на дужност дошао, а изостанак не би довољним узроцима оправдао, место његово актом министра огласиће се за упражњено.

Оваквим начином огласиће се место за упражњено и оног чиновника, који у месту дужности налазећи се, три дана на дужност не дође, и изостанак свој не оправда. Но ако се чиновник изјасни, да неће никако на дужност да долази, после три дана сматраће се место његово за упражњено.

Код полицијских чиновника за место дужности сматра се: за окружног начелника његов округ, за среског његов срез, а за друге чиновнике начелништва место окружног надлежатељства, осим кад по дужности у округ иду, те какав посао врше или среске чиновнике у дужности заступају. Исто тако за среског писара и друге чиновнике среске канцеларије, место је дужности где је среска канцеларија, изузимајући кад и они по дужности у срез излазе.

§. 17. Чиновник, који добивши дозвољење за отсуство, не би за 15 дана по истечењу рока на дужност дошао, а не би изостанак

свој извинити могао сматраће се да је дужност оставио, и место његово огласиће се актом министра за упражњено.

§. 18. Чиновник, који добивши какво ново опредељење, на опредељење не оде, или, кад је одређен да какав званичан посао изврши, посао извршити не хтедне, сматраће се да је службу оставио, и његово место огласиће дотични министар да је упражњено.

§. 19. Дозвољење за отсуство даје се само по важној потреби.

Дозвољење за отсуство дају министри у својој струци, а канцеларијском персоналу државног савета даје сам савет.*)

Само у случају преке, одлагања не трпеће потребе, могу старешине појединих надлежатељстава давати дозвољење до на три дана, не рачунајући у то и путовање, а по том ће то достављати министру на одобрење; иначе обраћа се онај, који отсуство захтева, са молбом и изложењем потребе доказима поткрепљене, старешини надлежатељства, а овај ће то са својим

*) Види чл. 98. закона о посл. реду у Држ Савету.

мњењем спровести дотичном министру и од њега решење очекивати; но молба за про-
дужење отсуства подноси се непосредно
министру.

Правило ово за давање тродневног от-
суства односи се и на председника кон-
троле, у смотрењу контролног персонала,
и на председника савета, односно канце-
ларијског персонала савета, и први под-
носи случај министру правде на одобрење,
а други саопштава само случај савету.

Осим реченог, старешине надлежатељства
могу на своју одговорност појединим чи-
новницима према потреби дозвољавати, да
по пола дана, или и један дан од дужно-
сти отсуствују.

§. 20. Ако би чиновник посао, за који је
отсуство добио, свршио пре датог му рока,
и у свом се месту налазио, у ком дужност
своју извршује, онда ће се сматрати да је
отсуство престало, и ако не дође на дуж-
ност но чека да му дати рок протече, губи
плату за то време.

§. 21. Ако је чиновник за један узрок
тражио и добио дозвољење за отсуство, а
на други узрок то отсуство употребио, ово

пак не би могао довољним узроцима оправ-
дати, казниће се укором, или губитком
плате до три месеца.

§. 22. Умножавање послова и распростра-
њавање исленог круга не даје чиновнику
право ни на повишење плате, ни на осо-
бите награде.

§. 23. Сваки чиновник дужан је израђи-
вати и оне послове, који му се буду осо-
бито предавали, без да тиме задобија право
на особиту накнаду,

Само ако би око тога особите трошкове
имао, или би предане му послове изван
места свога званичнога круга, радити мо-
рао, имаће право у првом случају на нак-
наду трошкова, у другим на дијурну и
подвозне трошкове.

Но кад се ко пошље изван места своје
дужности да врши дужност окружног или
среског начелника, или писара, онда ће
такав имати подвоз и дијурну до места
окружне или среске канцеларије, а потом
добија само дијурну без подвозног трошка
за сво време вршења дужности.

§. 24. Код посланика, који имају особите
додатке на репрезентацију, кад год се на-

реди да их други за време отсуства заступа, министар ће у исто време према лицу, које посланика заступа, према месту и другим околностима, одредити, колико ће од таквог додатка заступник за време заступања уживати.

§. 25. Сваки чиновник може бити премештен у друго место и на друго звање; но у том случају не може ништа изгубити ни у плати ни у степену и селидбени му се трошкови имају накнадити, ако није по молби својој, или због кривице своје у друго место и на друго звање премештен. Исто тако неће се селидбени трошкови чиновнику ни онда накнадити, ако би између два чиновника једног надлежатељства проишло сродство по браку до другог степена закључно; у ком случају премешта се без накнаде селидбених трошкова онај, који је сродство произвео.

Осим тога ако би се за кога чиновника добило основаног уверења, да у свом делокругу чини злоупотребе, и да би се због његова оистанка у томе месту осујетило истражење противу њега, може министар тога чиновника преместити по потреби службе без

иплаћања селидбених трошкова, па тек ако се такав чиновник ослободи као невин или испод суђења добиће чиновник тај привремено задржани трошак.

(Допуна од 18. Децембра 1879. Зб. XXXV стр. 43.)

§. 26. Чиновници докле су у дејствителној служби или на расположењу правителства, не могу се ни на какво стално занимање одавати без нарочитог дозвољења своје више власти.

§. 27. Чиновник у дејствителној служби, или на расположењу правителства стојећи, неће смети примати од страних влада поклоне, награде, као и знаке одличија, без одобрења краља.

§. 28. Сваком чиновнику стоји право, да одрекавши се плате, пензије и осталих користи са службом скопчаних, из службе иступи. У таквом случају дужан ће бити чиновник који иступа:

1., да дужности своје не напусти докле се не одреди лице, које ће их предузети;

2., да послове своје уредно преда.

§. 29. Плату, пензију и остале користи и одличија са службом државном скопчана, не може чиновник изгубити другачије но за

своје кривике пресудом судском, или на начин, који је у овом закону прописан.

§. 30. Под платом се чиновника свагда разуме систематична његова плата. По томе, не могу се рачунати у плату суме, на репрезентацију, званично обиталиште, фураж и т. д.

Ови су издатци нераздвојни од звања и са губитком истога или премештајем на друго, отпадају по себи, и не дају никакво право на накнаду.

§. 31. Чиновник, ма којим начином истао из државне службе, уживаће плату, која му припада до дана коначног разрешења од дужности.

§. 32. У случају смрти престаје право на плату, почем месец дана од дана смрти протече, рачунајући и дан смрти у дан дејствителне плате.

ТРЕЋИ ДЕО

Привремено умањавање из службе.

§. 33. Привремено може се чиновник удавити из службе само ако се укине звање,

које је имао, или надлежатељство, у коме је дужност отправао.

§. 34. Овакав чиновник (§. 33.) долази онда на расположење правителства, и докле му се друго место не да, одбијаће му се од плате, ако још нема 15. година службе, 30. процента. Са сваком годином службе преко 15 година умањавање се одбијаће са 1. процента.

§. 35. Овако на расположењу правителства стојећи чиновник сматра се у свему као чиновник и дужан је радити послове, који му по кадри буду предавани, без да тиме задобија право на особиту накнаду, ако такви привремени послови не би уједанпут знимали чиновника дуже од месец дана, иначе добија потпуно своју плату за цело време рада.

У осталом вреде и овде наређења §. 23. овог закона у свему.

§. 36. На расположењу правителства стојећи чиновник дужан је под условима губитка права на звање примити ново, ма и мање звање, које му се буде дало, (само такво не сме бити ниже од једног ранга од оног звања, у ком је пређе био), и у

таквом случају повраћа се у своју пређашњу плату, ако би плата новог звања мања била, и мора му се дати прво отворено место равно оном, које је пређе отпављао, за које би он имао способности.

§. 37. Министри и посланици, кад их краљ отпусти, или кад сами из службеног узрока оставку даду, долазе на своје старо место, са кога су узети, или друго равно овоме по плати место. Ако оваквих празних места неби било, краљ их ставља на расположење правителства са целом платом тога места, док се прво равно место по плати не отвори. Но они имају право у сваком случају захтевати, и ово захтевање мора им се уважити, да се у стање покоја поставе с пензијом по годинама службе. Пензија ова одредиће им се према плати, коју су у оном звању имали, са кога су за ministre или посланике узети.

Министрима и посланицима, који пре тога ни у каквој државној служби били нису, ако су десет година у тим звањима провели, па на горњи начин иступе, има се дати звање најмање од хиљаду талира плате, као што ће им се и пензија према овој

плати урачунати, ако се по њиховој жељи, или иначе у пензију ставе. За оне пак, који нису десет година у тим звањима служили, важе уредбе од 11. Јуна 1845. године $\frac{\text{В. Бр. 866.}}{\text{С. Бр. 577}}$ и 15. Марта 1849. године $\frac{\text{В. Бр. 317.}}{\text{С. Бр. 54.}}$ које о привременим чиновницима гласе.

§. 38. Министри имају право да чиновнике, над којима би какво ислеђење наредити морали, од дужности одлуче докле се ислеђење не сврши ако би нашли, да би опасно или штетно за службу било, да их за то време у дужности оставе. Но у таквом случају разрешени чиновник ужива потпуну плату, докле се не реши (§. 57.) да се са разрешењем од дужности под суд даде.

ЧЕТВРТИ ДЕО.

Одржање реда у служби.

§. 39. Виша надлежательства и чиновници који стоје на челу појединих струка послова имају да одрже ред у служби и међу

чиновницима, и да пазе да сваки своје послове уредно и ревностно ради.

За ту цел имају они право, да над нижим чиновницима административне казне употребе.

У случају затрпаног посла због лењости и немарности чиновника, може министар наредити или да други чиновник његове затрпане послове у ред доведе, а он да се међутим на другу дужност употреби, или да друго лице текуће послове његове дужности отправаља, док он затрпане послове у ред доведе. И у једном и у другом случају, подвозни трошкови и дијурна по уредби, овом чиновнику издаће се из плате немарљивога.

§. 40. Административне су казне:

а., писмени укор;

б., одузимање плате до три месеца;

в., губитак селидбених трошкова при премештању;

г., отпуштање из службе.

§. 41. Писмени укор и одузимање плате до 15. дана могу изрицати: председник главне контроле, председници великих и

првостепених судова,*) окружни начелници и старешине подобних надлежатељстава, сваки над подчињеним му персоналом.

Исто тако могу старешине и осталих нижих надлежатељства казнити своје млађе и то:

а., срески начелник своје подручне чиновнике писменим укором и одузимањем плате до осам дана.

У среске чиновнике рачунају се и лекари, било срески било они који су као управитељи болница по срезу; а исто тако и други чиновници који би у административном погледу зависили у срезу од среског начелника; (ова је тачка укинута зак. о уређ. савитет. струке 36. 36. стр. 467.).

б., старешине телеграфских надлежатељстава, пошта и карантина своје потчињене писменим укором и одузимањем плате до пет дана.

А све старешине ове (а. и б.) при изрицању тих казни, држаће се у осталом прописа у закону о чиновницима, који гласе о дисциплинарном кажњењу.

*) Види чл. 36 зак. о судијама, по коме председници судова изричу над судијама само казну убора.

Осим тога, подлеже казнама прописаним у §. 40. закона о чиновницима грађанског реда и саме старешине појединих надлежатељстава, ако према својим млађима, који су под сумњом да чине злоупотребе, или који су већ учинили какву кривицу, не врше што им дужност налаже, било под изговором што немају тужбе дотичног лица, било што хоће млађег иначе да заклоне; или ако противно своје уверењу рђавог млађег чиновника старијој власти препоруче.

(Допуна од 28. Децембра 1879 Зб. ХХХV. стр. 43.)

А како ове казне, тако и одузимање плате до три месеца, изриче председник државног савета над канцеларијским персоналом савета, министри над персоналом своје канцеларије и персоналом подчињених им надлежатељстава.*)

Да чиновник недобије селидбени трошак, изриче дотични министар; а да се чиновник из службе отпусти, као ове недостојан, или за исту неупотребљив, изриче дисциплинарни суд, осим где закон изреком друкчије наређује.

*) Види чл. 38. закона о судијама, по коме мин. правде изриче казну укора или губитка плате до 1 месеца над председн. и судијама првост. судова за немарно вршење дужности, или за недостојно понашање у служби.

§. 42. Свака дисциплинарна осуда вуче за собом и накнаду трошкова учињених поводом ислеђења кривице. Но ако би поред комисионих трошкова решити се имало још какво грађанско потраживање, као н. пр. накнаде трошкова сведоцима и т. п., а решење о кривици издала би административна власт, то ће се ово грађанско потраживање предати на решење дисциплинарном суду.

§. 43. Службена иступљења и недостојни поступци, због којих ће се чиновник дисциплинарно казнити, у главном су ова:

- 1., неморално и недостојно владање у приватном животу, као што је опијање, пијанчење, скитање, картање и овима подобна на местима, по друштвима и на начин достојанство чиновника унижавајући;
- 2., лакомислено задуживање;
- 3., нечовечно и преко поступање са подручницама и народом;
- 4., рђаво упражњавање своје власти старијег чиновника према млађима, нарочито кад старешина добре и ваљане званичнике код више власти оцрњује или неспособне и неваљале заклања или препоручује;

5., немарност и неуредност у долажењу на дужност и у вршењу ове;

6., непослушност сирам старијих или на-редаба претпостављених власти;

7., свако у злобној намери оговарање по-ступака или наредаба власти, у кавцеларији или пред млађима, у колико неби спа-дао случај у већи род преступљења, која се казне по закону криминалном. Исто тако и подговарање млађих или других лица на тужбу противу претпостављених, или вла-сти у опште;

8., прављење смутње, свађање и несла-гање са друговима у служби;

9., сви еснафски занати и трговачке ра-дње под својим именом, као и адвоцирање;

10., у опште кад чиновник:

а., повреди дужности свога звања;

б., кад својим владањем и понашањем у службеној дужности, или ван ове, покаже се недостојан уважења и поверења, које ње-гово звање захтева.

(Допуна од 15. Јуна 1861, 36. XVII стр. 23.)

§. 44. Казне дисциплинарне не могу се изрећи, докле се не саслуша онај, кога се

тиче. Неодговарање на питања сматра се за признање.

У акту, којим се дисциплинарна казна изриче изложиће се чиновнику и његово дотадашње владање и кривице, ако је био кажњен дисциплинарно.

§. 45. Казне дисциплинарне изричу се мање или веће, према мањој или већој кри-вици, и према дотадашњем добром или рђавом владању.

§. 46. Да чиновник не добије селидбени трошак, министар може решити само онда, ако се чиновник премешта због прављења смутње, свађе, и због неслагања са друго-вима у служби.

§. 47. Кад чиновник учини дисциплинар-но иступљење, почем је двапут у истој го-дини дисциплинарно био кажњен, или кад учини ма и једно али такво дисциплинарно иступљење, које га чини недостојним за државну службу, надлежни министар, по решењу у министарском савету, и односно президент савета по решењу државног са-вета, може дати таквог чиновника дисци-плинарном суду*) на суђење.

*) Види трећу напомену код §. 41. овог закона

§. 48. Пре него се чиновник по предидућем §-у под суд да, ако се учињено дело неби признанством чиновника у изисканом изјашњењу, или с друге стране довољно доказивало, надлежни министар, и односно председник државног савета, преко министра правде, наредиће, да се исто сретством једног или више комисара иследи, како власт, која ислеђење наређује, то за потребно нађе, према величини кривице и другима околностима.

Ако је више комисара, то председник комисије, а ако је само један, онда он не може бити нижег звања но што га има онај, над киме се чини ислеђење.

§. 49. Један комисар онда ће се по правилу употребити, кад је кривица мањег рода, која се може решити административном влашћу, или кад се ислеђење при изакта, која по себи дају довољне доказе, или кад се у каквом предмету тражи обавештење, да би се увидило, да ли има основа, да се над каквим лицем отвори ислеђење. Према томе и саслушавање лица са стране може овај комисар чинити само поради бољег обавештења у ствари, просто

без формалног испита; по чему и показивање сведока, (које свагда има бити без заклетве) или других лица пред овим једним комисаром не даје никакав довољав доказ, да се окривљени може осудити, нарочито ако би и он сам против њихових исказивања што примећавао.

Ислеђење сретством три комисара обично ће се чинити само онда, кад је кривица већег рода, а предмет је по себи замршенији, нарочито ако се саслушавањем лица са стране ствар мора ислеђивати.

Ови комисари водиће формално ислеђење као и код суда, сведоке и друга лица, која се по закону могу заклињати и требају, заклињаће и саслушавати и њихови испити имају онакву важност као да су код суда чињени.

Учињено ислеђење поднеће се дотичном министру (односно савету) и овај или ће сам предмет решити, ако по закону спада у његову надлежност, или ће начинити тужбу, на такву с дотичним актима поднети министру правде, да је овај дисциплинарном суду пошаље на решење.*)

*) Види измену у чл. 60. закона о пословном реду у Државном Савету.

§. 50. Дисциплинарни суд састојаће се из седам судија, четири замењеника, и једног деловође.

Судије поставља краљ указом на предлог министра правде на једну годину дана; а ако би који у течају те године био постављен, то ће и за њега важити постављење до истечења горњег периода

Лица, која су једне године судије била, могу се на ново поставити за судије.

Судије се узимају од виших државних чиновника из места централних надлежностелстава и ни један не може бити нижег звања од члана окружног суда.

У случају кад би који судија био препречен, председник суда позива ког заменика.

Деловођу одређује министар правде.

У препјатству председника заступа га најстарији члан.

Како судије тако и деловођа врше ову дужност бесплатно.

§. 51. Оптужени чиновник има право захтевати, да се онај судија дисциплинарног суда од суђења искључи, за кога би могао навести узроке, који беспристрасност судије у сумњу доводе.

Исто тако и судија дисциплинарног суда има сам захтевати, да се искључи од суђења, ако би због каквих узрока држао да не треба у суђењу да учествује.

Како оптужени, тако и судија, могу ово искључење тражити, одма у почетку ислеђења или суђења. И суд ће дисциплинарни према томе решити, има ли места искључењу или нема.

Решење дисциплинарног суда одмах је извршно.

§. 52. Суд дисциплинарни скупља се на позив министра правде, учињен преко председника суда, коме се и сва акта о кривичи предају.

Он решава на основу чињеног ислеђења; но где сам за потребно нађе, или на захтевање оптуженог, може наредити, да му и оптужени и сведоци лично претстану, или да се сведоци код дотичног окружног суда испитају.

Ако сам саслушава сведоке, претходно ће их заплети, ако би се они по закону могли заплети. Саслушање и сведока и оптуженог бива усмено, и само њихова главнија казивања, која се односе на решење

ствари, изложиће се написмено које ће одо-
стоверити председник и деловођа.

Он решава по вишим гласова, које пред-
седник, почињући од најмлађег, прикупља.

При решавању суд ће имати у виду на-
рочито интересе државне службе и одржа-
ње реда у истој; и по томе при решавању
дисциплинарни суд неће бити обвезан др-
жати се положених правила о доказивању
него ће по свом слободном из укупног ис-
леђења и доказа приљеном убеђењу, пресу-
дити, у колико ће обвинење за основано и
доказано узети.

Ако суд нађе да је дело такво, по коме
се чиновник, као службе државне недосто-
јан или за ову неупотребљив, има из слу-
жбе отпустити, он ће тако и решити. А
ако нађе да дело мању или никакву дис-
циплинарну казну не заслужује, он ће га
према томе или на мању казну осудити,
или од сваке казне као невина ослободити.

У предметима, где би се чиновник отпу-
штао из службе, изрицаће суд пресуду, а
ако га нађе за невина, или га осуди на
мању казну, издаваће решење, и како у
пресуди тако и у решењу излагаће побу-

ђења, на основу којих је ствар онако пре
судио или решио.

Поред решења о кривици, дисциплинарни
суд решаваће и грађанско питање, ако би
се какво што се тиче накнаде трошкова,
имало решити са кривицом.

Пресуде и решења потписују све судије
са деловођом. Одвојена мњења стављају се
такође на протокол.

Пресуде и решења дисциплинарног суда
како по чести грађанској, тако и кривич-
ној, одма су извршна, и суд кад их изрече,
спроводи их са свим актима министру прав-
де, који ако је чиновник из његове струке,
задржава при себи акта и наређује надле-
жним начином, да се решење или пресуда
осуђеном достави, и да се изврши. А ако
је осуђени из које друге струке, саопштава
министар правде, поред спровода акта, слу-
чај догичном министру, и овај се стара о
томе, да се саопшти и изврши пресуда или
решење.¹⁾

Пресуда и решење доставља се оптуже-
ном написмено.

¹⁾ Види чл 60. закона о посл. реду у Државном
Савету.

Кад осуђени прими пресуду дисциплинарног суда, може за 15 дана, рачунајући од дана, кад му је то достављено, молити краља за помиловање, и за то време не попуњава се његово место.¹⁾

§. 53. Свака осуда, која се изрекче над чиновником, било због иступљења из користољубља учињеног, било због преступљења, које се по прописима казнителног законика сматра као бешчастеће, вуче за собом губитак службе, и таквог ће чиновника дотични министар разрешити од службе.

§. 54. Кад се чиновник, не имајући другог имања или прихода осим своје плате, толико задужи, да пријављени дугови пређу његову једно годишњу плату, и ако такав чиновник није у то стање дошао несрећним каквим случајима, као болешћу, случајима смрти у фамилији и т. д. него више нерасудним начином живљења спрема својих прихода, то ће се он из службе отпустити дисциплинарним судом.

§. 55. Противу осуда нижих административних власти на административне казне,

1.) О важности §. 52. ов г закона у опште, види чл. 65. зак. о пословном реду у Државном Савету.

жалити се може министру и односно председнику државног савета за 15 дана, а противу осуде ових, може се обратити краљу ради помиловања.

Противу осуде средских начелника (§. 41. под а.) даје се жалба окружном начелнику, против осуда осталих старешина (§. 41. под б.) подноси се жалба министру унутрашњих дела,) у оба случаја за оно време које је одређено у првом одељку овог § а.*

А против решења окружног начелника, којим је одобрена осуда средског старешина, може се за исто време (први одељак овог § а) изјавити жалба министру.

Окружни и средски начелници имају право контролисати у своје делокругу све управне чиновнике: поштанске, телеграфске и санитетске.

Они их за примећене неуредности и незаконитости узимају на одговор, па предмет министру на решење шилу.

Жалбе у предметима административног кажњења у опште дају се оној власти, која

*) Противу осуда старешина пошт. телеграфских станица подноси се жалба министру нар. привреде

је решење издала, па ова жалбу са актима сироводи на рассмотрење већој власти.

Жалба се може дати и преко поште на повратни реџепис, и онај дан, у који је пошти тако предата, узима се као да је и самој власти дата.

А рок од 15 дана, прописан за то у првом одељку овог §-а рачуна се од дана саопштења или предаје пресуде или решења и даље свршава се по оном начину као што је прописано за решење у кривичним делима (§. 15. закона о судском кривичном поступку.)

Што је год у закону о чиновницима (у ономе од 15. фебруара 1864. и овоме додатку) о административном кажњењу као праву старешина прописано, то се односи и на одређене заступнике истих старешина кад ти заступници врше дужност истих старешина тако, да и заступници ових старешина могу изрицати административне казне над чиновницима поверених им надлежатељстава. (Допуна од 28. Децембра 1879. год. 36 35. стр. 43)

Противу осуде дисциплинарног суда нема места жалби.

ПЕТИ ДЕО

О поступку са чиновницима, који се због злочинства или преступљења у званичној дужности или ван ове под суд дају.

§. 56. Злочинства и преступљења чиновника, учињена у званичној дужности, ислеђиваће се онако, као што је казано у §. 48. За приватна злочинства и преступљења, потчињаваће се чиновници ислеђењу и суђењу онако, као и други грађани, само што ће полицијска власт или суд, кад чиновника у притвор стави, известити о томе надлежног министра, како би се учинило наређење у смотрењу службе.

§. 57. Чиновнике због злочинства и преступљења, учињених у званичној дужности, разрешава и под суд даје дотични министар по решењу министарског савета; а за чиновнике главне контроле и канцеларијски персонал савета решава државни савет. Министар правде одређује суд, који ће судити, а власт, која под суд даје чиновника, подноси суду тужбу и акта кривнице на пресуђење.

§. 58. Кад би чиновником учињено злочинство или преступљење у званичној дужности, или ван ове било такво, да би за државну службу било штетно или опасно или унижавајуће њега у тој задржати до коначног пресуђења кривице, то ће се моћи такав чиновник од дужности разрешити и у томе пресуду очекивати.

У овом случају разрешени чиновник ужива само половину своје систематичне плате; но ако би он имао подмиривати и какав дефект каси, којом државни чиновници рукују, онда ће му се и та друга част за рачун дефекта задржавати.

На званично потраживање власти суд ће дозвољавати зашт или прибелешку на добра оног чиновника, који неби могао ни са задржаном половином плате подмирити недостатак у каси.

Чиовнику, који није од дужности разрешен, ако има штету подмиривати од плате, не може се више од половине задржавати.

За штету чиновник одговара и кад службу изгуби. Ако је не изгуби, а нема одкуд да штету исплати, задржаваће му се

половина плате до исплате, а ако је у пензију стављен, половина пензије.

§. 59. Чиовник како у овом тако и у случају §. 38. од дужности разрешени, не сме без дозвољења никуд на више дана удаљавати се.

§. 60. Ако би под суд падши чиновник од земаљских судова пресудом за невина оглашен био, онда ако је од дужности разрешен, повраћа се на своје место или друго равно звање, и добија потпуну плату за цело време, за које није уживао.

Ако на против под судом бивши чиновник буде само из недостатка довољних доказа ослобођен, онда се оставља правителству да према већој или мањој сумњи, која на таквом чиновнику постоји, као и према каквоћи казнимог дела, због кога чиновник под сумњом стоји, може дело таквог чиновника дати *дисциплинарном суду*, да овај *реши*, хоће ли се такав чиновник и даље у служби задржати или отпустити. Онај који је с разрешењем под судом био, ако буде из недостатка доказа ослобођен, не добија неживану половину плате за време док је под судом био.

Ако би из недостатка доказа ослобођени чиновник осуђен био на полицијски надзор, тим самим губи државну службу, и дело се његово неће подносити на решење дисциплинарном суду.

(Допуна од 25. Новембра 1868. 36. XXI. стр. 59)

§. 61. Ако би под суд падши чиновник првостепеним судом осуђен био на лишење звања, то ће се такав од дужности разрешити и ван службе пресуду коначну очекивати; но место његово до коначне пресуде неће се попуњавати.

Плата таквом чиновнику престаје тећи од дана разрешења, и ако би исти коначном пресудом из недостатка довољних доказа био ослобођен, издаће му се половина плате; буде ли пак као невин ослобођен, издаће му се цела плата од времена разрешења док поново дужност не прими.

Половина плате издаваће се и оном чиновнику за кога је суд решио, да се из притвора брани.

§. 62. Кад би се открило, да је који судија и у опште чиновник мито или поклон примио или у опште захтевао у случајима казнителним законом забрањеним,

ако и преступљење тежег рода било, да би се такав чиновник поред лишења службе и на већу казну по закону осудити имао, даће се предмет редовном суду на пресуђење.¹⁾ А ако се увиди да би казна која ће се изрећи највише доносила лишење службе даће се такав чиновник дисциплинарном суду на суђење.

§. 63. Судије окружних судова и судије великога суда, за злочинства и преступљења, учињена у суђењу у случајима §§. 109. 120. и 127. казнителног законика, не могу се никад потчињавати суђењу дисциплинарног суда, него потпадају под суђење редовних судова, о чему ће изићи особити закон.

§. 64. Чиновник који је осуђен на затвор дужи од шест месеца, без да је осуђен на лишење грађанске части, или на лишење звања, може се опет у службу примити.

§. 65. Чиновник и на најкраће време на затвор осуђен, за време издржавања казне не добија плату.

§. 66. Чиновник, који је неправилним вршењем своје дужности кога оштетио, одго-

¹⁾ Види тачку 3 и 4 чл. 20 закона о судијама

вара за штету; но у том случају суд неће моћи ни грађанску ни кривичну тужбу противу чиновника примити, докле надлежни министар не одобри да се може судити.

§. 67. Право на тужбу противу судије и у опште чиновника за штету, причињену у вршењу званичне дужности, застарева, ако се не тужи општењени за шест месеци, одкад му је штета позната. Но ако је штета из злочинства проишла, онда застарева по грађанском закону.¹⁾

Тужба за казано време има се поднети надлежном министру (§. 66.) Ако надлежни министар жалиоцу даде право на тражење накнаде, он ће, извештавајући о томе оштећеног уједно извести и министра правде, да одреди суд, који ће судити, ако то не би био сам министар правде, који право на тражење накнаде дозвољава и уједно и суд одређује.²⁾

Ако оштећени од примљеног дозвољења за тражење накнаде и односно, од кад буде извештен, који је суд за суђење одређен, за три

1) Односно судија види чл. 32. зак. о судијама.

2) Види члан 27. закона о судијама.

месеца не поднесе суду тужбу, право ће му ипак застарити.

Но ако би министар дао право да може тражити накнаду од једног чиновника, а судови би нашли, да није он одговоран, него други чиновник, оштећеном остаје право за тражење накнаде противу овога, ползујући се на ново другим роковима од шест и три месеца.

(Допуна од 15 Фебруара 1868. 36. 21. стр 3.)

Код овог §-а има ово законодавно објашњење.

§. 67. закона о чиновницима грађ. реда односно застарелости, која је истим параграфом прописана, говори само о тужбама приватних лица, као што се то увиђа и из додатка истога §-а од 15, Фебруара тек године. А што се тиче тражбина правителства, за ове важи она застарелост, која је законом грађанским и другим особеним прописима закона одређена.“

(Решење од 13. Октобра 1868. 36. XXI. стр. 52.)

ШЕСТИ ДЕО

Постављање у стање покоја с пензијом свију чиновника у опште.

§. 68. Краљ ставља чиновнике у пензију, на предлог дотичног министра, по саслушању министарског савета.

§. 69. Чиовнику, који се само неби због какве кривике под ислеђење налазио, неће се моћи одбити молба, да се у пензију стави:

1., ако је навршио 40. година службе, или 60 година живота;

2., ако је због телесних слабости, за службу неспособан постао;

3., ако због болести неби могао дуже од године дава своје званичне послове радити¹⁾

У свима овим случајевима може правителство чиновника у пензију ставити и без његовога захтевања.

§. 70. Но правителство може и осим случаја у §. 69. изложених чиновника у пензију поставити сваки пут, кад нађе да интереси државне службе то захтевају.

§. 71. Право на пензију задобија чиновник кад 10-ту годину службе наврши. Чи-

1) Види члан 25. закона о судијама.

новник, који је навршио 10-ту годину службе, добија 40 процента своје систематичне плате, као пензију. Са сваком даљом годином службе расте пензија за два процента, тако да онај, који је навршио 40-ту годину службе, или још више служио, добија целу плату као пензију.

За професоре важи, како у свему осталом тако и у смотрењу службе, уредба од 15. Фебруара 1858. године

В. Бр. 141
С. Бр. 88.

 (збор. XI. стр. 47.) с тим, да они навршетом 10-те године службе 40 процента добијају, а са сваком даљом годином службе по три процента више у пензију.

§. 72. При рачунању година службе, служиће за основ краљевски акт, којим је чиновник у државну службу постављен. Но ако је чиновник почео служити још у време кад постављање на звање није бивало краљевским актом, онда ће служити за доказ тада у обичају бивши акт, или други доверени доказ.

Године, које је чиновник провео на местима, која нису као указна од стране државе призната, неће се рачунати у године службе.

§. 73. Године, које је чиновник ван службе провео, неће се рачунати у године службе. На против рачунаће се године, које је чиновник, ма под којом владом, у државној служби провео, као и оно време, за које је чиновник био на расположењу.

Код овог §-а има ово објашњење:

„Чиновнику, који је својеволно оставио државну службу, или кога правителство на основу §-а 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе, на том приликом за доопдашње време своје службе добије једанпут за свагда из државне касе новчану накнаду, ма под којим именом, ако после буде опет у државну службу примљен и у истој пензионирани, — неће се рачунати за пензију у години службе и оно време прве његове службе, за које је једанпут за свагда новчану накнаду, ма под којим именом из државне касе већ добио.“

(Закон од 4. Октомбра 1870. 36. XXIII. стр. 122.)

§. 74. Пензионар задржава чин, ако га је имао и право да носи униформу.

§. 75. Чиновници, који су због телесне или душевне неспособности у пензију стављени били, постављаће се опет у службу

кад оздраве, и биће обвезани да приме звање, које им се да, ако само у степену и плати неби било ниже од њиховога пређашњег.

§. 76. Чиновници, који још нису задобили право на пензију а остали би за државну службу неспособни, или би се у интересу државне службе из исте отпустили имали, могу очекивати од милости правителства, да им се да каква помоћ, било једанпут за свагда, које до једно-годишње плате, или годишњим издржавањем, које до 30 процента њихове плате ићи може, о чему решава краљ на предлог дотичног министра а по саслушању министарског савета.¹⁾

(Замена од 15. Јануара 1876. Зборник XVIII. стр. 1.)

§. 77. Наређења овог закона не одузимају правителству могућност, да при одређивању пензије за особите услуге отачаству учињене, и особита призрења обраћа.

§. 78. Нико не може без одобрења краља у туђој земљи, у којој мисли стално живети, пензију ужавати. Но ако би му се одобрило, да може пензију уживати у туђој земљи, где се стално настанио, одбијаће му се 10 процента.

§. 79. Пензија се губи:

1., у случају смрти, после месец дана,

¹⁾ И код овог §-а важи објашњење стављено напред код § а 73.

од дана смрти, као год плата код дејствителних чиновника;

2., ако пензионар у државну службу ступи домаћу или какву страну;

3., ако је осуђен због злочинства, или на затвор дужи од једне године дана, или због оних преступљења и иступљења, због којих дејствителни чиновник службу губи (§. 53.), или ако је владање његово такво, да на јавну саблазну и поругу чиновничтва служи, у ком последњем случају даће се исти дисциплинарном суду на суђење.

§. 80. Ако би пензионар за дела, која је за време његове службе у дужности учињено, судовима земаљским осуђен био, то ће се исти лишавати пензије у оном случају, у ком би пресуда код дејствителних чиновника гласила на лишење службе.

§. 81. О породици чиновника и пензионера побринула се држава оснивањем удвојачког фонда, о коме наредба има се сматрати као саставни део овога закона.

§. 82. Чиновник, који по осуди дисциплинарног суда или актом министра изгуби службу, ако није пет година провео у служби, не може и даље улагати у фонд удвојачки; а ако је пет година службе навршио, има право и даље улагати у фонд, ако се за шест недеља, од дана кад изгуби службу изјасни да ће улагати у фонд и

заиста почне улагати. Но ако он остане само при изјашњењу, а не почне давати улоге, или ако их је почео давати, но престане с давањем и тако до шест месеци продужи, губи право даљег улагања.

Давање улога чини се непрекидно за цело време, као и код чиновника у служби находећих се.

Ни првима, који пет година нису служили, ни другима не враћа се учињени улог.

§. 83. Закон овај ступа у живот од 1. Марта ове године

§. 84. Кад овај закон почне важити, губе закону силу:

1., закон о чиновницима грађанског реда од 24. Марта 1861. године ВБр. 665. (зборник XIV. стр. 38.);

2., уредба од 8. Фебруара 1845. године. ВБр. 1565. (зб. III. стр. 25.);

3., уредба од 13. Маја 1853. год. ВБр. 456. (зб. VIII. стр. 49.);

4., уредба од 19. Марта 1860. године. ВБр. 889. (зб. XV. стр. 323);

5., решење од 8. Децембра 1861. године ВБр. 2455. (зб. XIV. стр. 203.);

6., тачка 17. устројења централне државне управе од 10. Марта 1862. год. ВБр. 299. (зб. XV. стр. 95.);

7., решење од 18. Марта 1862. године. ВБр. 315. (зб. XV. стр. 105.). и

8., решење од 11. Јуна 1863. године
ВБр. 449.

Препоручујемо нашем министру правде,
да овај закон обнародује, а свима мини-
стрима, да се о извршењу његовом старају;
властима пак заповедамо, да по њему по-
ступају, а свима и свакоме, да му се по-
коравају.

15. Фебруара 1864. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.)

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата
Министар Правде
Р. Лешјанин с. р.*

*Председник Министарског Савета
министар иностраних дела,
И. Гарашанин с. р.*

*Министар унутрашњих дела
Н. Христић с. р.*

*Министар војни и заслужних
Министра грађевина,
И. Монден с. р.*

*Министар финансије и заслужних
министра просвете и црквених дела
К. Цукић с. р.*

*Министар правде
Р. Лешјанин с. р.*

ЗАКОН

о

ДРЖАВНОМ БУЏЕТУ

И. О саставу државног буџета

Члан 1. Државни буџет мора садржавати
сва државна издавања и сва државна при-
мања за дотичну годину.

Члан 2. Свака грана државне управе ду-
жна је да саставља свој буџет расхода и
буџет прихода.

При састављању буџетскога предлога
имају се најпре изложити државни расходи,
па за тим државни приходи тако, да се из
упоређења расхода са приходима види ре-
султат газдинства дотичне струке.

Суме ће бити изражене у целим динарима.

Ради упоређења стављаће се у предлог
буџетски и суме из буџета, који је важно
за прошлу годину.

Члан 3. У предлогу буџета одвојено ће
се изнети редовни расходи од ванредних
и редовни приходи од ванредних.

У редовне расходе и приходе државне
уврстиће се сва издавања и сва примања,

што се врше по законима и што се стално појављују, па ма и у променљивим сумама.

Као ванредни расходи и приходи државни изложиће се она издавања и примања државна, која се јављају по који пут, па ма и чешће, но увек пролазно и неуредно.

Члан 4. Редовна издавања и примања, која су законима или уговорима ујемчена, уносиће се у предлог буџета, по њиховом законском или уговорном стању.

Она пак редовна издавања и примања, која се појављују у променљивим сумама, а нису ујемчена ни законима ни уговорима, уносиће се у пројект буџета према просечној суми њиховој за последње три године.

Члан 5. При састављању буџетскога предлога о приходима не могу се уносити у буџет враћене суме или уштеде из прошлих година, нити се могу овакве суме предвиђати из године, за коју се буџет саставља. Исто тако не могу се одобравати никакви расходи на рачун уштеда.

Члан 6. Ванредна издавања и ванредна примања увек ће се посебно у дотичном предрачуну образложити.

Потребни кредити за нова грађевинска предузећа уносиће се у буџетски предлог тек пошто буду у појединостима израђени дотични планови и усвојен предрачун трошкова.

Ако би се за какво предузеће државно имали чинити ванредни издаци за више година, уносиће се у буџет само онолика сума, која ће бити потребна у дотичној буџетској години.

Члан 7. Буџет се састоји из предрачуна појединих министарстава и централних управа.

У овима се имају распоредити издавања и примања државна на партије и потпартије тако, да последња подела обухвата само равнородна издавања и примања. Код издатака стављаће се у свакој партији или потпартији прво лични, па онда материјални издаци. Потребна објашњења о овима износиће се у засебним прилозима.

Члан 8. Потчињена надлежности израдиће, на основу стања 1. јула, специјалне предрачуне, па ће их послати својим претпостављеним министарствима, односно упра-

вама, а ова министарствима у року, који им се одреди.

Члан 9. Пошто министарства, односно централне управе, приме и оцене поднете им специјалне предрачуна о расходима и приходима у подручној им струци, саставиће буџетски преглед за целу своју струку, па га послати министарству финансија најдаље до 1. септембра.

Члан 10. Министарство финансија скупине у државни предрачун све предрачуна, што их је примило од других министарстава, додавши овима и свој, па ће тако састављени државни предрачун изнети пред Министарски Савет на коначно утврђење.

Овако утврђени предрачун — пројект буџета — подноси министар финансија Народној Скупштини (члан 15.)

Члан 11. Ако би државни расходи по предлогу буџетском били већи од државних прихода, мора се у предлогу финансиског закона изнети и начин, како ће се ова разлика изравнати.

Члан 12. Расходи буџетом предвиђени не смеју се покривати сумама добивеним из зајмова, ако то није унапред одобрено ре-

шењем законодавног тела. Према томе такве суме не могу улазити у предрачун редовних прихода.

Члан 13. У финансиском закону мора се изнети:

- а) сума расхода буџетом предвиђена;
- б) сума прихода, обоје у целокупности;
- в) разлика између тога двога;
- г) на случај мањка у приходима начин, како ће се овај покрити; на случај вишка, на шта ће се употребити;
- д) сума бонова, коју ће Влада у току године моћи да употреби;
- ђ) одредбе, које би вредиле искључиво за ту буџетску годину. Но ове одредбе не смеју бити противне закону о буџету.

Члан 14. Буџетска година почиње 1. јануара, а свршава се 31. децембра.

II. О подношају буџета Народној Скупштини.

Члан 15. Министар финансија овлашћен Краљевим Указом, који се издаје по саслушању Министарског Савета, подноси Народној Скупштини предрачун о државним расходима и приходима.

Влада и Скупштина ваља да се старају да се буџет реши пре 1. јануара оне године за коју ће важити.

Члан 16. Уз предлог о буџету министар финансија поднеће Народној Скупштини и годишњи рачун за прошлу годину, као и финансиски закон за годину, за коју се буџет одобрава.

Члан 17. Ако Народна Скупштина не реши буџет за буџетску годину која ће наступити, онда ће се, на предлог Министарског Савета, Краљевим указом продужити важност буџета од прошле године за онолико времена, колико је нужно, да се реши буџет у Народној Скупштини за идућу годину.

Докле се буџет у Скупштини не реши, одобрени кредити старим буџетом могу се трошити по сразмери времена, за које буде буџет продужен. Но, према потреби, продужење буџета може важити за идућу годину, изостављајући из њега оно, што је изреком на извесну потребу опредељено, па је та потреба подмирена (члан 65. Устава).

Члан 18. При претресу буџетског предлога у одбору и Скупштини узима се у

посао најпре предрачун расхода, па за тим предрачун прихода. Суме расхода, које су законима унапред утврђене, не могу се узимати у претрес све докде, докле се не би дотични закони изменили.

Члан 19. Када се оцењују државни приходи, морају се имати на уму и резултати, који су показани у годишњим државним рачунима за претходне три године, као и објашњења, која буде изнео Министар финансија или други који члан Владе.

Члан 20. Буџетом се не сме заводити никакво ново звање или нова установа у државној управи, нити се тим начином могу увеличати плате и додаци платама. Ово последње дозвољено је само у случајевима, за које постоји законско наређење.

III. Извршење државног буџета

Члан 21. Чим законодавна власт утврди државне расходе и приходе, и о томе донесе финансиски закон, одмах ће, а у року од месец дана, министарства и централне управе, распоредити одобрене кредите на поједина надлештва, која су им потчињена, па им то у одређеном року и саопштити.

Члан 22. Отварање кредита по буџету врши министарство финансија, на захтев директивних министара.

Ниједан благајник не сме чинити издатке, докле му се за то не отвори кредит надлежним путем.

Члан 23. Кредити одобрени буџетом расхода морају се трошити на оно, на што су одобрени, и онако како су одобрени.

Није дозвољено уштедама из једне партије покривати недостатке у другима, изумимајући случајеве код сродних материјалних потреба.

Исто тако не смеју се употребљавати кредити, који су одобрени на личне потребе за покривање материјалних потреба, и обратно.

Свака радња која би била противна овим одредбама повлачи за собом материјалну одговорност и наредбодавца и рачунополагача.

Члан 24. Кредити, који су одобрени за једну буџетску годину, не смеју се трошити пре, него што наступи та година, па баш да је буџет одобрен и раније.

Само кредити на набавку хране, на огрев и на државне питомце на страни могу се употребити и пре наступања буџетске године, и то: за прве две потребе до половине, а за трећу до четвртине годишњег кредита.

Члан 25. При употреби буџетских кредита има се мотрити на то, да се сваког месеца троши само један дванаести део годишњег кредита.

Изузетак од овога може се чинити само код оних издатака, за које се, по природи набавака, морају од једном издавати веће суме.

Члан 26. Да би остало што мање неизвршених примања и издавања државних од прошле године, књиге државне остаће отворене још за извесно време и после 31 децембра.

Ово време прописаће Министар финансија у споразуму с Главном Контролом.

Члан 27. Примања и издавања државна, која се не предвиђају буџетом, водиће се одвојено од предвиђених.

Примања и издавања по буџету показаше се у годишњем рачуну по партијама и пот-

партијама буџетским, по којима су била предвиђена.

Према томе, не смеју се примања и издавања државна заводити на друге партије, него на оне, што су за њих одређене буџетом.

Члан 28. Ниједан издатак из државне благајнице не сме се учинити пре, докле га контролор не овери. Исто тако, свако примање мора се њему саопштити пре, него што се новац унесе у благајну. Контролор ће и о расходима, што их је оверио, и о приходима, који су му саопштени водити кратку белешку по хронолошком реду.

Када оверава расходе контролор мора да пази: да ли се наредба за издавање креће у границама кредита, који је буџетом одобрен. О сваком прекорачењу извештаваће одмах наредбодавца и до даљег, законом прописаног поступка, дужан је да откаже своје оверење.

Члан 29. Да би државна благајница могла располагати приходима државним у овој години, у којој су се појавили, кредитоване суме морају се наплатити још у току исте рачунске године, према чему ће

се одређивати и рокови за исплате. Ови не могу бити дужи но до краја рачунске године.

Члан 30. У колико одобрени кредити не буду утрошени, показаће се као уштеда.

Ако је које надлештво изузело из државне благајне више новаца, него што је утрошило, вратиће претеклу суму пре закључка књига за дотичну годину оној благајници, из које је новац узело.

Ово се тиче и оних буџетских кредита, којих се уштеде имају предавати извесним фондовима.

Члан 31. Ако би се у току рачунске године показало, да је који буџетом одобрени кредит недовољан, а надлежни Министар би желео, да се тај кредит увелича, поднеће за то мотивисан предлог министру финансија, који ће га изнети пред Министарски Савет. Указом Краљевим одобрено решење Министарског Савета, којим се тражени кредит одобрава, објављује се у службеним новинама и саопштава Главној Контроли.

Члан 32. Ако у државном Буџету није никако предвиђен кредит за неку неодложну

државну потребу, онда ће се и за намирење такве потребе одобрити кредит Краљевим Указом, на основу сагласног мишљења Министарског и Државног Савета.

Овако одобрени кредит објавиће се одмах у службеним новинама, а утрошак из ових сума изложиће се особено у годишњем рачуну оне године, у којој су одобрени.

Предлози за кредите, споменуте у претходној тачци овога члана, подносе се преко министра финансија, који извршује све што је овде прописано, па јавља и Главној Контроли о одобреном кредиту.

Члан 33. Ако се у току године покаже, да су одобрени кредити недовољни, или да је која сума расхода у буџету изостала, а Скупштина би се састала у току те године, Влада ће поднети тој Скупштини предлог за одобрење накнадних и допуњујућих кредита.

IV. Трајање кредита буџетских.

Члан 34. По закључку рачунских књига престају важити сви неупотребљени кредити за дотичну годину.

Но ако је остало неизмирених државних обавеза ма ког рода, кредити за такве заостатке важиће још и у новој рачунској години.

О таквим заосталим неизмиреним обавезама поднеће дотично министарство министру финансија преглед с објашњењима, како су постале те неизмирене обвезе државне и зашто нису исплаћене на време.

По истеку и друге рачунске године престају важити и такви кредити. На случај да и после тог времена остане што неисплаћено, надлежни министар унеће потребне суме за то у први нов предрачун расхода, а раније одобрени кредит поништава се у рачунима државним.

Члан 35. Ванредни кредити, одобрени за грађевинска предузећа, трају све донде, докле постоји потреба. Овакви неутрошени кредити у једној години важиће и за следећу, ако надлежни министар то захтевао буде до краја оне рачунске године, у којој је кредит одобрен. Но и у овом случају мора се овакав кредит пренети у буџет расхода за идућу годину.

V. Утврђење дефицита.

Члан 36. Сви рачуни и признанице, које је ма која државна благајна издала приватнима, па их није платила, но се затекли у рукама приватних поверилаца државних, морају се најдаље на три месеца пре краја рачунске године поднети оној државној власти, која их је издала и оверила, а ова ће их одмах спровести главној државној благајни на исплату, или да их замени боновима.

Члан 37. Благајнички записи — бонови — издају се или на име или доносиоца.

Суму благајничких записа за сваку буџетску годину одређује законодавна власт у годишњем финансиском закону.

Члан 38. Благајнички записи примаће се као кауције у пуној именованој вредности њиховој на свима државним и општинским благајнама.

Члан 39. Министар финансија одређиваће од времена на време камату на благајничке записе; али ово се мора чинити на извесну периоду времена унапред, а не у појединим случајевима.

Камата на благајничке записе не сме бити већа од 5% годишње. Она ће се плаћати из кредита, који ће се ради тога стављати у буџет расхода.

Одељење главног државног рачуноводства руковаће благајничким записима.

Члан 40. Облик благајничких записа, поступак о њиховом издавању и повлачењу, као и о руковању са њима, прописаће министар финансија у споразуму с Главном Контролом.

VI. Годишњи рачун.

Члан 41. Годишњи рачун мора да покаже за општи буџет расхода и прихода по партијама, а за специјалне буџете по позицијама:

а) заостатке расхода и прихода од прошле године;

б) буџетом утврђене суме расхода и прихода;

в) стварно утрошене суме расхода;

г) стварно примљене суме прихода;

д) више и мање стварно утрошене суме расхода, као и више и мање стварно примљене суме прихода;

ђ) заостатке расхода и прихода за идућу годину.

Разлике, које показују вишак или мањак, било у расходима било у приходима, морају се објаснити написмено, и то објашњење има се поднети са годишњим рачуном.

Члан 42. Државни рачун са свима објашњењима мора се, чим се састави, послати Главној Контроли на преглед.

Главна Контрола ће прегледати и оценити објашњења о показаним разликама између предрачуњених и остварених резултата, па ставивши своје примедбе — ако их буде — вратиће министарству финансија с оверењем о исправности.

Члан 43. Годишњи рачун подноси се заједно с објашњењем Народној Скупштини на одобрење.

Члан 44. Закон овај ступа у живот 31 децембра 1899 године. Од тада престају важити: Закон о Буџету од 17 јула 1858 године (зб. XI. страна 98—103) и све измене и допуне тога закона. Но Буџет за 1900 годину саставиће се по одредбама овога закона.

Препоручујемо Нашем Министру Финансија да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његову старају, властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се поковају.

20. децембра 1898 год.

у Нишу.

(М. П.)

АЛЕКСАНДАР С. Р.

Видео и ставио државни печат,

чувар државног печата

Министар правде,

К. Н. Христић С. Р.

Председник

Министарског Савета,

министар иностраних дела,

Д-р. Владан Ђорђевић С. Р.

Министар финансија,

Вук. Ј. Петровић С. Р.

Министар

народне привреде,

С. М. Лозанић С. Р.

Министар

просвете и црквених послова,

Андра Ђорђевић С. Р.

Министар унутрашњих дела,

Јевр А. Андоновић С. Р.

Министар правде,

К. Н. Христић С. Р.

Министар грађевина,

генерал,

Јов. Атанацковић С. Р.

Министар војни

почасни ађутант Њ. В. Краљ,

генералштабни пуковник,

Драг. Вучковић С. Р.

ЗАКОН

О ДРЖАВНИМ БЛАГАЈНИЦАМА И РАЧУНОВОДСТВУ

Одељак први

О државним благајницама

Члан 1. Државне благајнице деле се: на централе, окружне, среске и специјалне благајнице.

Члан 2. Централне су благајнице: а) државна главна благајница, за државне потребе у опште; б) главне благајнице специјалних грана државне управе, као железничка, монополска и поштанско-телеграфска.

Члан 3. Државна главна благајница прикупља новац од окружних и централних благајница, као и од оних од којих буде нарочито прописано. Она врши издатке на уставне и опште управне потребе државне, као и по стручним кредитима, у колико јој буде и то одређено.

Члан 4. Државна главна благајница стоји под управом министарства финансија и има ово особље:

главног благајника,
контролора,
благајника,
два књиговође,
једног експедитора новчаног,
једног архивара,
до три практиканта и
два служитеља.

Члан 5. Друге централне благајнице стоје под непосредним налозима дотичних централних управа и за њих важе специјални прописи тих управа.

Члан 6. Окружне благајнице су одељења окружних начелства. Особље благајничко стоји под надзором окружног начелника у погледу чиновничке дисциплине; а у вршењу благајничких послова управљаће се једино по прописима о томе и налозима министра финансија.

Оне прибирају државне приходе из дотичног округа и чине државне издатке по отвореним кредитима и особеним наредбама.

Члан 7. Окружне благајнице имају ово особље:

благајника,
књиговођу, који је и контролор,

до два писара и потребан број практиканата
и служитеља.

Кад је окружна благајница спојена с којом другом, онда ће имати и управника.

Члан 8 Среске благајнице су одељења среских начелстава. Особље њихово стоји под надзором среских начелника у погледу чиновничке дисциплине; а у вршењу благајничких послова управљаће се само по прописима о томе и по наложима окружних благајница.

Оне наплаћују државне приходе и врше државне издатке за рачун и по наредбама дотичних окружних благајница, с којима ће се месечно обрачунавати.

Члан 9. Среске благајнице имају ово особље:

благајника, који је и старешина;
потребан број чиновника, који ће се састављати из досадашњих порезника и полицијских депозитара (члан 66);
званичника и служитеља.

Члан 10. Специјалне су благајнице:
царинске,
монополске,

поштанско-телеграфске,
жељезничких станица,
војних управа,
рударских управа,
државних болница,
казнених завода,
пољопривредних завода,
сточарског завода,
државне штампарије,
класне лутрије и друге које служе потребама какве специјалне државне управе.

За све ове благајнице важе и даље законски прописи и правилници, који се одnose на њих, у колико нису противни новоме закону.

Члан 11. Окружне благајнице биће уједно и среске за срезове у којима се налазе.

Окружне, односно среске благајнице, могу се спојити и са царинарницама, где је поделено и у државном интересу. У том случају спојено надлештво зваће се „Финансијска Управа“. Министар финансија одредиће ко ће бити управник.

Члан 12. Сем државних благајница које већ постоје, може се установити и која нова благајница, ако се укаже потреба.

Исто тако може се која од постојећих благајница и укинути, ако буде у државном интересу.

Члан 13. Спајање или укидање благајница, као и установљење нових благајница, бива Краљевим Указом, на предлог Министра финансија а по саслушању Министарског Савета.

Одељае други

О руковању новцима

Члан 14. Новац и новчане вредности што припадају држави, или се повере државним благајницама, чуваће се у сигурним касама и просторијама.

Одговорни благајници имају само уникат кључева од касе којом рукују.

Члан 15. Забрањује се чувати у државној каси новац, или новчане вредности, којима држава не рукује. Што се у каси нађе сматраће се да је државно, док се противно не докаже.

Члан 16. Државна главна благајница имаће две касе, главну и дневну. Прва ће стајати под два различна кључа и одговорна лица; а другом ће руковати сам благајник.

У дневној каси не сме се држати већа количина новца, него што је потребно за текуће послове.

Члан 17. Кад су две благајнице спојене у једно финансијско надлештво, новац ће се чувати или у једној или у више каса; а рачуни појединих благајница имају се водити одвојено.

Члан 18. Државне благајнице примају новац и новчане вредности према званичном течају и пропису о њима.

Члан 19. Државне благајнице врше примања и издавања на основу закона, надлежних наредба и пуноважних исправа.

За сваки државни расход потребно је претходно одобрење Министра финансија.

Члан 20. Благајнице, код којих има контролора, не смеју извршити ни једно примање или издавање без његова оверења.

Исто тако не сме ни контролор оверити ма какав издатак, ако за њ нема кредита.

Како благајник, тако и контролор, биће строго кажњени, ако поступе противно, и одговараће за штету.

Члан 21. Свако примање и свако издавање благајник ће одмах својеручно записати чим га изврши, означивши тачно монету.

За сва примања и издавања мора имати исправна документа.

Члан 22. Сваки благајник дужан је пребројати новац у каси по закључку дневнога рада, да се увери, да ли је стање тачно; а концем месеца забележиће у дневнику нађено стање и потписати.

Где поред благајника има и контролора или старешине надлежности, они ће заједно прегледати касу дневно, а крајем месеца и оверавати у дневнику.

Члан 23. Ако се при прегледу касе покаже разлика између нађене готовине и закључка у дневнику, благајник је дужан да одмах поцуни недостатак.

Буде ли вишка преко десет динара, има се уписати у примање, па саопштити претпостављеној власти на случај да се погрешка не узмогне наћи за три дана.

Благајник нема права на вишак издавања.

Члан 24. Контролор, односно старешина надлежности, одговараће солидарно с благајником, ако пропусти вршити напред прописани преглед касе, или не саопшти претпостављеној власти примећене неправилности у року од 24 сахата.

Члан 25. Осим редовног прегледа касе Министар финансија наређиваће и ванредне прегледе, кад год нађе за потребно; али један пут у години најмање.

Члан 26. Среске и специјалне благајнице стоје у непосредној вези с окружним благајнама, изузев жељезничке, монополске и поштанско-телеграфске, које су у непосредном саобраћају са централним благајнама дотичних управа.

Окружне и централне благајнице стоје у непосредном односу с државном главном благајницом.

Члан 27. Ниже благајнице задржаваће од својих прихода, или ће тражити на своје трошкове, само онолико колико им је потребно за покриће својих најпречих издатака, што ће се одредити правилником.

Оне ће предавати сувишке својих прихода преко одобрених расхода оним благајнама вишег реда, с којима стоје у непосредној вези.

Одељак трећи.

О рачуноводству.

Члан 28. У министарству финансија уставља се одељење за државно главно рачуноводство, на место досадањег благајничког одељења, које се укида, а државна главна благајница потпашће под ово рачуноводно одељење.

Задатак је главног рачуноводства:

а) да прикупља специјалне предрачунае и да саставља предлог буџета за финансијску струку;

б) да на основи предрачуна осталих министарстава, централних управа и свога министарства саставља целокупни предлог за државни буџет;

в) да на основи одобреног буџета расподељује специјалне кредите за финансијску струку;

г) да саставља месечне извештаје о стању готовине код благајница под министарством

финансија, као и о укупном стању државне готовине, на основи извештаја од свих министарстава и централних управа (чл. 43);

д) да се стара о новчаном снабдевању, као и о правилној циркулацији новца;

ђ) да саставља тромесечне и годишње изводе рачуна о државним приходима и расходима (чл. 46, 50);

ж) да прегледа акта о предајама дужности код благајница под министарством финансија;

з) да води државну главну књигу, уређену према укупном државном буџету.

Члан 29. Особље државног главног рачуноводства састојаће се:

из начелника,
два књиговође,
два инспектора,

секретара, и потребног нижег особља, за које ће се буџетом одобравати општи кредит.

Положај и плата њихова равна се положају и плати начелника, књиговође и осталог особља досадањег благајничког одељења министарства финансија.

Члан 30. Начелник је старешина. Његова је дужност да мотри и да се стара, да по-

слови теку строго по законима и прописима како у рачуноводству, тако и у главној благајници.

Члан 31. Државни рачуни имају погачивати примања и издавања у новцу и новчаним вредностима, или у стварима. Рачуни о овима водиће се одвојено.

Члан 32. За све државне благајнице рачунска је година календарска. Књиге се могу држати отворене за извесно време и после 31. децембра.

Члан 33. Државно књиговодство биће по начину новог камералног књиговодства, из кога ће се видети, шта је требало да се прими или изда, а шта је у ствари било.

Код управа : државних жељезница, монопола и дугова, може бити књиговодство и по систему трговачком, само ће оне подносити по камералном начину своје извештаје и рачуне, како министру финансија, тако и Главној Контроли.

Члан 34. Свако примање и издавање мора се завести прво хронолошким редом у дневнику, па затим систематски у главној књизи, а у вези једно с другим.

Члан 35. За извесне врсте прихода или расхода државних могу се употребити и помоћни дневници или спискови. Резултат њихов унеће се у главни дневник сваког месеца.

Члан 36. Код државне главне благајнице имају се водити две хронолошке књиге: књига благајне, у којој ће се бележити само благајнички послови у готову, и дневник за све благајничке послове без разлике.

Књигу благајне водиће главни благајник, а дневник ће водити контролор, обојица својеручно и у вези један с другим.

Члан 37. Концем сваког месеца морају се дневници закључити и упоредити са стањем касе; а по свршетку рачунске године изнеће се на крају сумарни преглед примања и издавања по месецима.

Члан 38. Погрешка у бележењу речи или цифара исправљаће се само прецртавањем; али тако, да оно што је било погрешно остане читко.

Исправљање погрешака на други начин, повлачи за собом одговорност.

Члан 39. Државна примања и издавања

по буџету показале се одвојено од пролазних, као и редовна од ванредних.

Исто тако одвајаће се примања и издавања по буџету за текућу годину од примања и издавања за прошлу годину.

Уређење књига за систематски рачун, управљаће се према подели државног буџета.

Члан 40. Развођење у главну књигу мора се доводити у везу с дневником и с њим се потпуно слагати.

При годишњем закључку имају се у главној књизи извести суме појединих потпартија и партија; а на крају показати суме главних партија.

Члан 41. За ликвидирање благајничких послова код благајница, које не подносе систематски рачун, те по томе немају главне књиге, водиће се ликвидациона књига, у којој ће се хронолошким редом прибележавати све наредбе за примања и издавања.

Члан 42. Почетком сваког месеца морају све благајнице поднети до одређеног рока својој претпостављеној власти извештај о стању касе.

Оне благајнице које су спојене, те немају своју касу, неће подносити тај извештај.

Ако се у благајници затече више новца, него што је дозвољено, мораће се оправдати у овом месечном извештају.

Члан 43. На основи појединих извештаја о стању касе саставиће министарства и централне управе главне извештаје и поднети до одређеног дана Министарству Финансија, које ће из њих и свога извештаја изнаћи укупно стање државне готовине за дотични месец.

Члан 44. Свака три месеца слаће окружне благајнице изводе рачуна о приходима и расходима државним, и по појединим министарствима по струци њиховој, која ће бити дужна да на основи података из тих извода саставе главне изводе и поднесу министарству финансија до одређеног рока.

Тако исто подносиће министарству финансија тромесечне изводе рачуна и управе државних жељезница и монопола.

За оне благајнице, које не воде систематски рачун, ове изводе састављаће и подносиће Министарства под која потпадају те благајне.

Члан 45. Сваки доцнији извод рачуна обухватиће раније тако, да последњи пред-

ставља извод примања и издавања за целу годину.

Код оних благајница, које држе за извесно време књиге отворене и после 31 децембра, последњи извод рачуна обухватиће и то време.

Члан 46. На основи података из главних тромесечних извода рачуна, што их министарство финансија добије од осталих министарстава и централних управа и свога сопственог извода оно ће саставити укупни тромесечни извод рачуна о државним приходима и расходима и предати министарству финансија до одређеног времена.

Члан 47. Сва министарства и централне управе слаће тромесечне изводе рачуна и Главној Контроли.

Члан 48. У сагласности с одредбама закона о буџету поједина министарства и централне управе састављаће и главне изводе годишњих рачуна по својој струци, и слаће их у одређеном року министарству финансија.

Министарства и централне управе показује у тим главним изводима уједно и разлике између буџетских сума и постигнутих

резултата, а даће и потребна објашњења за њих

Члан 49. Главне изводе годишњих рачуна слаће сва министарства и централне управе у исто време и Главној Контроли.

Члан 50. Министарство финансија састављаће државни или општи извод годишњег рачуна за дотичну годину. Тај државни извод годишњег рачуна, са свима објашњењима, оно ће до одређеног дана спровести Главној Контроли, којој ће бити дужност, да га одмах упореди са раније примљеним главним изводима годишњег рачуна од појединих министарстава и централних управа; да разгледа и оцени објашњења о показаним разликама између предрачуњених и остварених резултата; да стави са своје стране примедбе — ако их буде имала, па да га врати у извесном року министру финансија, ради подношаја Народној Скупштини, оверивши његову садржину и рачунску исправност.

Члан 51. Поједина министарства водиће главну књигу, уређену према буџетским партијама своје струке, у којој ће бележити опдатке из тромесечних извода рачуна.

А министарство финансија водиће државну главну књигу, уређену према укупном државном буџету, у којој ће бележити податке из оних извода рачуна, што ће их добијати од појединих министарстава и централних управа.

Годишњи закључак државне главне књиге мора бити у сагласности са годишњим изводом државног рачуна.

Члан 52. Сваки рачунополагач дужан је да у одређеном року поднесе рачун са документима на преглед оној власти, чијем буџету припадају дотична примања и издавања.

Централне и министарске благајнице подносиће своје рачуне на преглед Главној Контроли.

Рачуни се оснивају на Главној Књизи и морају се у својим резултатима слагати како с њом, тако и са последњим тромесечним изводима рачуна.

Члан 53. На основи прегледаних и својих рачуна сва министарства и централне управе саставиће сумарне изводе и у одређеном року поднети Главној Контроли

заједно са свима појединим рачунима и документима.

Члан 54. Главна Контрола извршиће надревизију, или у целини или само неког дела оних рачуна, што су већ прегледани, а у вези са рачунима које сама непосредно контролише.

Одељак четврти

Опште одредбе.

Члан 55. Рачунополагач који предаје дужност, или његов заступник, мора припремити све, а нарочито књиге и исправе тако, да се предаја може брзо извршити; иначе ће сам поднети трошкове око извршења и дангубе.

Предајом дужности не престаје одговорност за послове до тога дана.

Члан 56. Благајничким чиновницима строго је забрањено примати поклоне за вршење своје дужности.

Сваки чиновник дужан је саопштити дотичном старешини ако приметити: да који благајнички чиновник поступа неправилно, да троши много више него што му допуштају његови редовни приходи; у опште,

да нешто ради или пропушта, што би било противу службеног реда и сигурности државне имовине.

Ако би се таква достава имала тицати самог старешине, онда ће се саопштити претпостављеној власти.

Члан 57. Они који су због неверног руковања туђом имовином осуђивани, или ослобођени из недостатка доказа, као и они који су судом били осуђени за прљава и безчастећа дела, не могу бити постављени при државним благајнама.

Члан 58. Старешине благајница, контролори и благајници не смеју преносити на другог своје непокретно имање, док су у тим звањима.

Од дана од кад чиновник врши благајничку дужност, имање које се на име његове жене купи или сазида сматра се као јемство за државу, у погледу одговорности њенога мужа наспрам државе.

Ове одредбе овог члана закона вреде и за садашње благајничко особље.

Члан 59. Старешина благајнице, контролор, односно књиговођа као контролор, и

благајник не могу бити у једном истом надлештву лица, која стоје у овом еродству:

а, по крви у правој линији ма у ком степену;

б, у побочној линији до четвртог степена закључно;

в, по тазбини до другог степена закључно.

Члан 60. За благајничке чиновнике постављаће се у првом реду стручно спремна лица, а затим са што већим општим образовањем; или који су свршили бар четири разреда средњих школа, или државну грађанску школу, и провели две године у рачунској струци.

Члан 61. Ради боље спреме за благајничку и у опште рачунску струку, министар финансија отвориће нарочити курсе и на њ позвати чиновнике државних благајница.

Који од ових не положи испит с добром оценом, губе право на унапређење.

Од полагања испита ослобођавају се чиновници финансијске струке са вишом стручном спремом, или који су као благајници у финансијској струци провели више од десет година; или који су на вишим поло-

жајма у министарству финансија провели пет година.

Члан 62. Благајнички курс могу слушати чиновници и званичници и других струка; или који су свршили какву стручну школу или бар четири разреда средњих школа, или државну грађанску школу.

По добро положеном испиту могу се и ови употребити на благајничку службу.

Члан 63. Сви благајнички чиновници дужни су познавати све законе и прописе, што се односе на благајничку струку. С тога ће сваки од њих водити нарочиту књигу, у којој ће прибележавати све дотичне законе и њихове измене, као и остале службене прописе.

Члан 64. Чиновници благајница окружних и среских, којима буде спадало у дужност, вршиће пописе и продаје. За ове пописе и продаје важе прописи грађ. суд. пост.

На случај потребе дужне су општинске и полицијске власти притећи им у помоћ.

Члан 65. Све финансијске благајнице имају свој печат, с натписом око грба који им припада.

Одељак пети Прелазна наређења.

Члан 66. У циљу да се благајнички послови и државни новац што више концентришу, укидају се све депозитне касе код полицијских власти, као и пореска одељења, а особље њихово употребиће се при среским односно окружним благајницама (чл. 9.).

Од тога се изузима пореско одељење за град Београд, које ће се од сад звати „пореско надлештво“.

Члан 67. Управа државних дугова може се спојити с рачуноводним одељењем министарства финансија, а благајнички послови пренети на државну главну благајницу.

Исто тако могу се укинути и благајнице код других министарстава, па благајнички послови истих пренети на државну главну благајницу; али рачуноводства да остану код њих.

Члан 68. Пошто се поштанско-телеграфска централна благајница установи,^{*)} однос централне поштанско-телеграфске благајнице, са поштанско-телеграфским станицама,

^{*)} Поштанско-телегр. централна благајница установљена је указом од 13 јануара 1899 г.

прописаће министар народне привреде, у договору с Главном Контролом.*)

Члан 69. Укидају се „месне контроле“ код окружних и државне главне благајнице; а рачуноиспитачи односно контролори код других надлештава постају органи истих надлештава.

Ово превођење извршиће се Краљевим указом; а кредити за њихове плате преће се на дотична надлештва.

Члан 70. О кругу рада појединих финансијских благајница и о дужностима њихова особља министар финансија, у споразуму с Главном Контролом, прописаће нарочите правилнике.

Члан 71. Ради припреме претходних мера, које су потребне за извршење овог закона, он ће ступити у живот одмах чим га Краљ потпише, а за његово потпуно извршење оставља се рок до 31. децембра 1900 године, после кога времена престаће да важе сви закони, прописи и расписи о благајничкој служби, који би били противни своме закону и правилницима, што се на основи њега буду издали.

*) Види даље „Правилник о глав. пошт. телегр. благајници“ од 1 јануара 1899 г. ПТВр. 1467.

Препоручујемо Нашем Министру Финансија да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његову старају, властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

20. децембра 1898 год.

у Нишу.

(М. П.)

АЛЕКСАНДАР С. Р.

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата*

Министар правде,

К. Н. Христић С. Р.

Председник

Министарског Савета,

Д-р. Владан Ђорђевић С. Р.

Министар финансија,

Вук. Ј. Петровић С. Р.

Министар

народне привреде,

С. М. Лозанић С. Р.

Министар

просвете и црквених послова,

Андре Ђорђевић С. Р.

Министар унутрашњих дела,

Јевр. А. Андоновић С. Р.

Министар правде,

К. Н. Христић С. Р.

Министар грађевина,

генерал,

Јов. Атанацковић С. Р.

Министар војни

и частни ађутант **Н. В. Краљ**

генералштабни пуковник,

Драг. Вучковић С. Р.

ПРАВИЛНИК

o

главној поштанско-телеграфској благајници

На основу чл. 2. и 68. закона о државним благајницама и рачуноводству, Министар Народне Привреде у договору са Главном Контролом, прописује овај правилник:

І. О главној благајници.

Члан 1. Установљава се при поштанско-телеграфском одељењу Министарства Народне Привреде „Главна (Централна) поштанско-телеграфска благајница.“

Ова благајница врши сва примања и издавања по струци поштанско-телеграфској. У њу се стичу сви приходи поштанско-телеграфски, како по унутрашњој тако и по међународној поштанској, телеграфској и телефонској радњи; све суме буџетом одређене за поштанско-телеграфску струку, као и у опште све депоноване суме и предмети од вредности, који се по струци поштанско-телеграфској имају код главне благајнице примати, издавати, или у депозиту држати.

Осим овога она врши још и ове послове:

а., рукује деп^о-ом упутничких новаца и деп^о-ом поштанских марака и дописних карата, као и свима осталим знацима и папирима од вредности по струци поштанско-телеграфској, на основу постојећих прописа;

б., исплаћује све рачуне, набавке поштанског, телеграфског и телефонског материјала и подвозна средства на основу изда тих решења;

в., врши обуставе свију задужених службеника, и наплаћује процент за фонд уднички и порез само од службеника у Београду¹).

г., води тачно књиге о целом примању и издавању саобразно постојећим прописима;

д., чува све књиге о приходима и расходима, новчана документа и акта;

ђ., почетком свакога месеца главна благајница састављаће на основу добијених извештаја од поштанско-телеграфских ста-

¹) Види распис од 1. јануара 1899 г. ТБр. 3845 којим је наређено да наплату пореза и процента, од службеника ван Београда, врше саме станице и предају као и до сада; а гл. благајница да наплаћује порез и процент само од службеника у Београду.

ница за Министарство финансија месечни извештај о целокупном стању касе, саобразно члану 42. и 43. закона о државним благајницама;

е., свака пак три месеца сачињаваће главна благајница за Министарство Финансија и Главну Контролу извод рачуна о свима приходима и расходима поштанско-телеграфске струке (чл. 44. и 47. закона о државним благајницама);

ж., главна благајница крајем године састављаће за Министарство Финансија и Главну Контролу извод годишњег рачуна по струци поштанско-телеграфској.

У том изводу показаше и разлике између буџетских сума и постигнутог резултата, а даће и потребно објашњење за њих (чл. 48. и 49. закона о државним благајницама).

Пословима именованим под а) рукује један или више чиновника под непосредним надзором и налозима благајника. А са свима осталим напред побројаним пословима рукује благајник и он је једини као рачуно-подагач за њих одговоран. Он може имати једнога а по потреби и више помоћника,

који раде под његовим непосредним надзором и налозима.

Члан 2. За све оно што главна поштанско-телеграфска благајница прима или има да прима, добијаће писмене наредбе; а тако исто све исплате — издавања — чиниће само на основу издатих решења.

Према овоме сва примања и издавања без разлике она ће вршити само на основу дотичне наредбе, односно надлежног решења, по прописима овог правилника.

Члан 3. Главна поштанско-телеграфска благајница водиће следеће књиге:

а.) За депо упутнички

- I. Дневник упутничких новаца; и
- II. Партијалник упутничких новаца.

б.) За депо марака

- I. Дневник издавања (продаје) поштанских марака станицама;
- II. Дневник продаје поштанских марака (приватним купцима);
- III. Партијалник издавања (продаје) поштанских марака станицама; и
- IV. Главну књигу примања и издавања поштанских марака.

в.) За благајничке послове

- I. Књигу благајне;
- II. Дневник примања и издавања;
- III. Главну књигу;
- IV. Дневник депозитни;
- V. Партијалник депозитни;
- VI. Аманетник примања; и
- VII. Аманетник издавања (новчана експедиц. књига).

II. Контрола прихода.

Члан 4. Контролни одсек који сада постоји при поштанско-телеграфском одељењу дејствоваће од сада под именом: „Контрола прихода“ са проширеним делокругом у неколико а са задатком, да као стручан одсек врши преглед и контролисање свега поштанско-телеграфског примања и обрачун са страним поштанским и телеграфским дирекцијама.

Овај одсек сматра се као прва државна поштанско-телеграфска контрола и по томе он контролише целокупну радњу појединих одговорних поштанско-телеграфских рачунополагача, којима рачуне прегледа и примедбе ставља, према прописима поштанске телеграфске и телефонске службе.

Према овоме, у круг рада овог одсека долазе ови послови:

1., месечно контролисање и прегледање упутничких и доплатних рачуна, као и рачуна писмоносне, аманетне и новинарске радње.

2., старање да се ови месечни рачуни свију станица прегледају најдаље за један месец дана од дана пријема истих, и по прегледу да се одмах саставе и отправе примедбе о пронађеним рачунским разликама;

3., Старање да се они рачуни, који су прегледани и свршени, сређују и шаљу Главној Контроли на њен преглед у времену одређеном чланом 22 њеног устројства.

4, Прегледање и склапање рачуна о међународним поштанским упутницама и доплатама и вођење овог прорачуна са иностраним поштанским управама;

5., Прегледање и склапање поштанских рачуна по аманетној и међународној радњи и вођење ових прорачуна са иностраним поштанским управама; преглед рачуна ове категорије, које нам стране управе шаљу; вођење и састав рачуна о транзиту поштан-

ских пошиљака; и вођење рачуна о преносу поште преко Саве и Дунава и на сувим границама;

6., Посредовање за вођење прорачуна, примедаба и томе подобно међународних телеграфских рачуна које рачуне Главна Контрола прегледа и склапа; и

7., Тачно и уредно вођење књига о свима овим рачунима разне категорије, као и одређеном депозиту за исплату упутница.

Члан 5. Ради извршења тачке 7. у члану 4. овог правилника, у колико се то односи на међународне прорачуне, контрола прихода водиће ниже следеће књиге о рачунима разне категорије, које она сачињава односно прегледа и то:

1. О транзитној писмоносној радњи;
2. О аманетној међународној радњи;
3. О преносу поште преко Саве и Дунава и на осталим сувим границама као и о преносу поште друштва „Wagon Lits.“
4. О међународној упутничкој и доплатној радњи; и
5. О међународној телеграфској радњи.

Ове књиге садржаваће у главном копије свију месечних, тромесечних, односно ше-

сто-месечних рачуна као и главних прорачуна, било оних које саставља сама контрола прихода, било оних осталих, које сачињавају и шаљу стране управе или их сачињава и прегледа (по телеграфској радњи) Главна Контрола.

Члан 6. Одсек Контроле прихода водиће одвојено за себе главну књигу примљених и издатих поштанских марака и осталих знакова од вредности, онаку исту као и она, коју води главна поштанско-телеграфска благајница.

Ову књигу водиће лично шеф одсека, који ће зато и одговоран бити; она између осталог служи као контролник при вршењу било редовног (месечног) било ванредног прегледа радње депо-а поштанских марака и мора се у свему слагати са главном књигом тога депо-а.

Према овоме, сваки акт, по коме главна поштанско-телеграфска благајница има да прима поштанске марке и остале знакове од вредности, било од Управе државних монопола односно њене комисије која израђује ове вредности, било од појединих поштанских и телеграфских станица, завешће

одсек прво у своју књигу, а затим ће такав акт са овим назначењем послати главној поштанско-телеграфској благајници да и она то учини.

Издавања у главној књизи уводиће из дотичних дневника и то увек при вршењу редовног (месечног) прегледа главне поштанско-телеграфске благајнице и пошто се право стање у дневнику констатује.

Члан 7. Шеф контроле прихода води бригу да се сви ови рачунски послови врше уредно и брзо. Он се стара о благовременој наплати и исплати свих прегледаних рачуна.

За сваку исплату по прегледаном и признатом рачуну сачиниће реферат и решење да се прими и унесе у касу.

Члан 8. Шеф контроле прихода дужан је да редовно сваког месеца врши преглед главне поштанско-телеграфске благајнице и о нађеном стању подноси извешта.

За сваку неуредност, проневерење или злоупотребу, на које рачуно-прегледачи при прегледу рачуна нађу реферисаће одмах своме шефу, а он такође одмах Начелнику одељења и то написмено.

За тачан и савестан преглед сваког рачуна одговоран је онај чиновник одсека, који тај рачун прегледа, односно који сачињава и потписује примедбе, а за све остало одговоран је шеф одсека.

Члан 9. За неуредне и несавесне рачунополагаче одсек ће устројити једну нарочиту књигу, у коју ће уводити сваку нађену рачунску разлику, по сачињеној и отправљеној примедби, било за касу било из касе.

За сваку нађену рачунску разлику од 10 динара на више, на штету државне касе, реферисаће се написмено Начелнику.

III. Контрола издавања.

Члан 10. За преглед и контролисање рачуна о потрошњи и издавању постоји при главној поштанско-телеграфској благајници контролор. Он врши по правилима и прописима при поменутој каси месну контролу у свему онако како је то прописано у одељку Б. (а у члану 57. тач. 1. 2. и 3.) закона о уређењу Главне Контроле.

Члан 11. Благајница не сме извршити ни једно примање или издавање без контролорова оверења.

Исто тако не сме ни контролор оверити ма какав издатак ако за њ' нема кредита.

Како благајник тако и контролор, ако поступе противно, одговараће за штету а према околностима и кажњен бити.

Према овоме ни један издатак из благајнице не сме се учинити пре докле га контролор не овери. Он ће о свима расходима — издацима, што их је оверио водити кратак записник по хронолошком реду.

При оверавању издатака, сем осталог, контролор мора да пази: да ли се наредба издавања креће у границама кредита, који је буџетом одобрен. О сваком прекорачењу извештаваће одмах наредбодавца и до даљег законом прописаног поступка дужан је да откаже оверење.

Члан 12. Све исплате, ма за коју грану службе или за извршене радове и набавке, вршиће се упутницама, које оверава контролор издавања, а одобрава Министар Народне Привреде.

Члан 13. Сви редовни трошкови — издаци поштанско-телеграфске струке — плаћају се из поштанско-телеграфских прихода а у колико ово не достајало буде, узимаће

се из главне државне благајнице у границама буџетом одобрених сума.

Ови редовни издаци или трошкови поштанско-телеграфске струке тројаке су природе:

1. Издаци лични, као: плате, дијурне, односно додатци особља по одредбама дотичних закона;
2. стварни издатци за набавку потрошног материјала инвентарских предмета, закупна, поштанских преноса, кирија, општета и накнада, осигуравања и т. д.: и
3. непредвиђени — експлоатациони — издаци.

IV. Однос са станицама.

Члан 14. Све редовне и ванредне приходе станице ће од сада на основу сачињених рачуна, по разним видовима радње предавати редовно, по свршетку сваког месеца, главној поштанско-телеграфској благајници, од које ће добијати признанице.¹⁾

¹⁾ Види распис од 23 фебруара 1899 год. ПТБр. 5621. којим је накнадно наређено: „да све поштанске и телеграфске станице редовно предају односно шиљу главној пошт. телегр. благајници све своје редовне и ванредне приходе три пута месечно т. ј. 11-ог сваког месеца за првих десет дана, 21 за других десет дана и 1-вдућег за последњих десет дана.

Члан 15. Осим упутничких и доплатних рачуна, станице ће од сада редовно по извршењу предидућег наређења слати поштанско-телеграфском одељењу адресујући „Контроли прихода“ ради надлежног контролисања и прегледа, и све остале своје рачуне по поштанској радњи, и то:

а) *месечно*: од писмоносне радње, од аматерне радње; и

б) *тримесечно* од новинарске радње.

Телеграфске рачуне слаће станице као и до сада непосредно Главној Контроли.

Члан 16. Главна поштанско-телеграфска благајница издаваће плате целом особљу поштанско-телеграфске струке и то: у Београду непосредно, а ван Београда преко дотичних станица, са којима може у том погледу вршити и обрачун.

Огрев, осветљење и канцеларијске потребе за станице у Београду, набавиће поштанско-телеграфско одељење, а исплаћиваће главна благајница у границама одобреног кредита: станице у унутрашњости вршиће ове набавке саме, такође у границама одобреног кредита, а новац за њихову исплату слаће им главна благајница у ко-

лико не буду добијале одавде у природи канцеларијске потребе.

Члан 17. По извршеном прегледу, све свршене станичне рачуне, поменуте у чл. 4. поштанско-телеграфско одељење слаће непосредно на преглед Главној Контроли.

Члан 18. Годишње рачуне о платама, огреву, осветљењу, канцеларијским трошковима и осталоме што спада у годишњи рачун (инвентар ствари) станице ће у одређеном року подносити на преглед рачунско-економном одсеку, који ће их по свршеном прегледу непосредно Главној Контроли на преглед послати.

Члан 19. Рачунско-економни одсек водиће главну књигу о буџетским партијама на основу чл. 51. закона о државним благајницама.

Овај одсек водиће инвентар ствари и то како одељења, тако и свију станица и шеф тог одсека одговоран је рачунополагач за ово.

V. Закључак.

Члан 20. Поштанско-телеграфско одељење подноси своје рачуне (главне благајнице)

Главној Контроли на преглед и одобрење у року одређеном чланом 22. закона о њеном уређењу.

Члан 21. Овај правилник важи од 1. Јануара ове године.

ПТБр. 1467.

1. Јануара 1899. год.

Београд.

Министар народне привреде

С. М. Лозанић с. р.

ПРАВИЛНИК

о

наредбодавцима — рачунопологачима, као и о прибирању [предавању] прихода у поштанско-телеграфским станицама.

Установљењем главне (централне) поштанско-телеграфске благајнице, укинуте су (мојим решењем ПТБр. 1193 од данашњег) досадашње благајнице при београдској поштанској и београдској телеграфској станици, поштанској станици на железници у Београду, и нишкој поштанско-телеграфској станици. Једно услед овога, а друго да би се водио тачнији рачун о свима приходима поштанским и телеграфским, као и постигла тачнија и јача контрола, прописујем следећи правилник.

1. Наредбодавци су станица по закону старешине станица.

Рачунопологачи пак станица су:

- а) код већих станица контролори (указом постављени); и
- б) код свију осталих — саме старешине дотичних станица.

Но код већих станица одговарају соли-

дарно за инвентар и старешина станице и контролор.

II. Рачунополагачи свију станица управљаће се тачно по овом Правилнику, и за невршење његових одредаба одговараће и материјално, ако би тиме била проузрокована штета по државну касу.

Приликом њиховог смењивања (премештања из једне станице у другу), они су дужни да закључе књиге и склопе све рачуне за време свога руковања. Ако је конач година, онда ће склопити и годишње рачуне и предати коме треба. У противном, одредиће се друго лице да то све уради о трошку дотадашњег рачунополагача.

III. Сви приходи, по свима видовима поштанске и телеграфске радње прибираће по све дневно, и то: по великим станицама, контролори, а по осталим, старешине станица (члан I).

IV. После закључка рада сваке радње поштанске, телеграфске односно телефонске или где су радње подвојене — одељења, сваки је руковалац дужан, да у дотичном свом протоколу, дневнику, рачуну прихода и т. д. сабере дневна примања, пошто их

претходно прегледа и о њиховој се тачности увери.

Одмах после тога, збир прихода увешће се у лист „дневни приход“ (ПТБр. 11) жигосати, потписом оверити, и пошто се сравни са новцем, у касу оставити.

Ко од руковалаца ово пропусти да учини после свршетка службе, строго ће се казнити.

V. Лица или одељења, која продају публици марке или карте, бланкете, признанице и остале обрасце, морају имати засебно рубрицирану књигу, у коју ће увести по врстама (сортама) сумарно количину — по вредности добивених на продају марака, карата, упутница, све врсте, листова доплата, телеграфских бланкета и признаница.

По свршетку дневне службе, остатак непродатих вредности свију врсти, исписиваће се опет сумарно по вредности свака врста за себе, испод одговарајуће вредности, затим одузети и остатак ће представљати суму која треба да буде у каси, што ће се на крају означити и у „дневни приход“ увести.

VI. Сваки мањак или вишак, сваку разлику између прихода по књигама и новца,

и неправилност у опште, дужан је дотични званичник (руководилац одељења) констативати одмах на самом месту „дневни приход“ а и засебним рефератом. Ко ово пропусти да учини, па се доцније пронађе, сматраће се као обмана и према томе најстроже казнити.

VII. Старешине станица или контролори чиниће редовно, по све дневно, преглед свију каса, односно тачног испуњења одредаба чл. IV. V. и VI.

Они ће све наплаћене суме прво прегледати да ли су правилне и да нису погрешне, затим понова сабрати и збир сравнати са листом у „Дневни Приход.“

Сваку нађену неправилност, прибележиће одмах на самом листу „дневни приход“ и даће реферсати.

После прегледа и сравањења контролни ће орган оверити потписом сваки „дневни приход“. За сваку неисправност, која би наступила због непрегледања и оверења или непажљивог прегледања листа „дневни приход“, одговоран је лично и сам контролор, односно старешина.

VIII. Свакога јутра, пре почетка свакога рада, сваки је руководилац касе дужан да поднесе сав приход, заједно са овереним листом „дневни приход“, старешини или контролору.

Потврђење пријема прихода, даваће се у талону — суму — књижице, коју ће имати свако одељење у коме ће се означити: сума прихода, дан предаје и потпис примаоца.

У местима где је један званичник сачињавање се такођер „дневни приход“ и уводити редовно у листи прихода, само што пријем прихода неће се потврђивати.

Лист „дневни приход“, који је истоветан са цифром у књижици, остаје старешини односно контролору.

За сваки непредати приход, одговара и морално и материјално и сам контролор, односно старешина.

IX. Старешине или контролори заводиће редовно ове приходе у засебне листе прихода (образац П.Т.Бр. 12.) сваку грану у дотичној рубрици по на особ онако, како се по листу „дневни приход“ буду предавале.

На крају пак месеца, збир сваке поједине рубрике мора да одговара месечном рачуну

дотичног одељења, и тада ће се целокупна сума увести у дневник касе.

Свака ма и најмања разлика, између листе прихода и месечних рачуна, мора се одмах констатовати и рефератом доставити поштанско-телеграфској управи.

Листови „дневни приход“ морају се чувати све дотле, докле се не оковчају и прегледају месечни рачуни, а после се могу и уништити.

Контролни органи Министарства, Главне Контроле и т. д. дужни су у свакој благајни уверити се тачно: јесу ли сви „дневни приходи“ уведени у листе и слажу ли се са њом.

Х. Предавање — шаљање — станичних прихода главној поштанско-телеграфској благајници, вршиће се онако, како се одавде наређивало буде, у колико то већ није нарочито прописано у правилнику главне благајнице.

ХІ. Поред редовне контроле и посвездневне предаје односно прикупљања прихода, старешине су станица дужни, да редовно врше надзор и контролу у опште и контролишу како тачно вршење ових правила, тако и сам рад контролора.

ХІІ. Овај правилник ступа у живот од 1. фебруара ове год.

ПТБр. 1475.

19. јануара 1899. год.

у Београду.

Министар народне привреде
С. М. Лозанић.

100 ЛИСТА ПТБр. 11.

ДНЕВНИ ПРИХОД
РАДЊЕ ИЛИ ОДЕЉЕЊА

Дана _____
дн., пр.

Прејато: _____
Пријато: _____

ДНЕВНИ ПРИХОД
Радње или одељења _____

ДАНА	ДИН	ПР.	ПРИМЕДБА

Месец _____

Поште _____

ЛИСТА ПРИХОДА

П. Вр. 12. 238

Дани		
д.	п.	Унутр телегр. приход
д.	п.	Међунар. телегр. приход
д.	п.	Телегр бланкети и признанице
д.	п.	Марке, карте, унут. доплате
д.	п.	Порто марке
д.	п.	Аманети одлазећи унутр.
д.	п.	Аманети долазећи страни
д.	п.	Аманети долазећи оба
д.	п.	Новинарски
д.	п.	Фахови
д.	п.	Трошарина
д.	п.	Вавредни приход

Решење ПТБр. 1983 — 27. јануара 1899. год.

На основу закона о поштанским маркама од 31. октобра 1866. године и измена и допуна истог закона од 16. децембра 1882. године, а у интересу олакшања и једнообразности у манипулацији аманетне радње и ради увећања прихода државној каси, *решавам:*

1. Да се пропише и одштампа *Сироводни лист*, са утиснутом марком од 10 пара, за све поштанске пошиљке у опште (приватне и званичне) како по увутрапњој тако и по међународној радњи;

2. Да се пропише и одштампа *царинска поштанска декларација* за извозне пакете по међународној радњи, са означеном таксом од $2\frac{1}{2}$ паре;

3. Ови бланкети да се штампају, поштама разашилу, и у опште о њима води исти рачун као и са осталим вредностима ове врсте, по закону о маркама;

4. Приватним пак кушцима, ради распродаје, ови бланкети да се издају из депо-а поштанских марака и дописних карата у целим стотинама комада (исто као и по-

штама) и са процентом као и дописне карте; и

5. Оног дана, када се ови бланкети буду пустили у саобраћај, што ће се благовремено обзнанити, престаће да важе сви други спроводни листови и декларације приватних издања, па ма на њих биле прилепљене поштанске марке од одговарајуће вредности; а то исто важи и за царинске поштанске декларације.

Поштанско-телеграфско одсеље нека уреди по овоме даље шта треба.

Министар народне привреде,
С. М. Лозанић с. р.

КУЛОН — СОПРОН

(1. страна)

Прималац може отцепи Peut être détaché par le destinataire		Спроводни лист — Bulletin d'expédition		Место за прилепљивање марка Application des timbres-poste ou im- dication de la taxe perçue	
Жиг пошиљ. поште		Премај Si joint		Порто Port dû	
 Timbre d'origine		Бр. ј царинских декларација Nombre des déclarations en douane		Догована Droit de factage	
		Вредност Valeur assurée		Сагата Taxa	
Име и стан пошиљ. Nom et domicile de l'expéditeur		Место одређења Lieu de destination		Улица и број куће Rue et №	
Тежина Poids		Правог отпраљљивања Acheminement		Тотал Total	
k k k		k k k			

(I. страна)

Место предаје: — Lieu de départ: **Краљ. срп. пошта** Место одређења: — Lieu de destination:

Царинска декларација

Déclaration en douane

Такога 21/2 месеца

Потписани поштом, са етаноном
L'expéditeur soussigné, domicilié à, шаље поштом
, déclare envoyer par la poste

Г. _____ у _____

доде пољубиније означену рођу:
les marchandises etc. ci-après détaillées:

Број-Nombre	Начин лако-вања и озна-чење поштом Nature de l'emballage et sig-nat. de l'envoi	Тачно озна-чење садржи-не поштом Contenu déta-illé de l'envoi	Тежина-Poids		Вр. сваке врсте робе Valeur par espèce des marchandises	Примедбе Observations
			Укупна вредност Valeur totale	Вротно Брuto кгр. kilo-gr.		
			kg.	kg.		
			kg.	kg.		
			kg.	kg.		
			kg.	kg.		
			kg.	kg.		

Место _____ or _____
Lieu _____Име поштомачева
Nom de l'expéditeur

Потпис: — Signature: ()

У _____ or _____ А

Потписати примаоца — Révisé par le destinataire

Поштомачи примају пратећу наплату на обратном страни овог списа означеног поштомачева.
в означених поштомачева.
водног листа. }
Le soussigné }
des colis désigné } au resto
de ces avoir reçu } le présent
bulletin.

Тимбре поште
distributeur

Жиг примаче

Долазећи протокол }
Registre d'arrivée }

(страна II)

ПРАВИЛНИК

о

отправљању поштанских пакета до 5 килограма тежине писмоносном поштом

У цели што бржег и јефтинијег поштанског саобраћаја, а на основу члана 19. и 47. закона о поштама, прописујем следећи правилник о примању и отправљању поштанских пакета до 5 кгр. тежине.

Члан I. Све поште у Србији примаће по унутрашњем саобраћају на отправљање све приватне пакете до 5 кгр. тежине, са или без вредности, са доплатом или без, и отправљати их одмах писмоносном поштом.

Члан II. Вредност ових пакета као и доплата не може бити већа од 500 динара.

Члан III. Пакети могу садржавати разне ствари намењене трговини или потрошњи, дневне намирнице, индустријске производе, мустре, привредне производе, адиђаре, злато сребро и друге драгоцености, — једном речју све предмете законом допуштене.

Неће се примати на отправљање ствари и течности које би могле да покваре остале предмете, ако нису добро упаковане и осигуране,

лако запаљиве и експлозивне материје, које би биле опасне по живот и здравље званичника.

Сем тога, такођер се неће примати на отправљање, по овом правилнику, новац било метални или папирни, и ма каква рукописна саопштења.

Члан IV. Ствари забрањене чланом III одбиће се од отправљања при пријему; но ако се то не би приметило, па би се доцније, ма којим путем, дознало, онда ће се пошиљалац казнити за обману власти по кривичном закону.

Члан V. Паковање ових пошиљака треба да буде у опште тако, да се садржина, без повреде пакета, не може извући. Кутије, јача, дебља хартија, допуштене су.

Пакет може бити запечаћен или на свима ивицама, или само на крају завезака канана. Но на месту печата, допуштено је употребити и пломбу, или трговачку марку (вињету) и т. д.

Једноставне ствари од блеха, гвожђа, дрвета и т. д. као поједине делове машина, пољовривредних справа, пушке, сабље, разне златке, кавезе и т. д. допуштено је

слати отворено, без икаквих завоја, снабде-
вене само целуљом са адресом.

Обим ових пакета не може да буде дужи
од 1 м. ни виши ни шири од 0.50 см.

Одредбе прописане за поштанску мани-
пулацију аманетне службе, односеће се на
доставу и разне повреде при пријему и пре-
даји, и поступци у тим случајевима, при-
мењиваће се и за ове пошиљке.

Члан VI. Уза сваки пакет пошиљалац је
дужан да приложи и попуни спроводни лист,
на коме је утиснута поштанска марка од
10 пр.¹⁾

За пакете са доплатом мора бити и спро-
водни лист и лист доплате нарочито про-
писан.

Поред осталих рубрика на спроводном
листу, пошиљалац је дужан да стави оти-
сак истог печата којим је и пакет запеча-
ћен. Ако је пакет затворен вињетом, онда
ће се и на спроводни лист ставити иста
вињета, ако ли је пломбом, онда ће се на
спроводном листу то означити и додати
знаци пломбе.

Члан VII. Такса за ове пакете напла-
ћује се:

¹⁾ Види стр. 239—242 ове књиге.

а) по тежини за сваки пакет до 5 кгр.
тежине 50 пр.

б) по вредности на 100 динара 10 пр.

в) За доплату на сваки 100 динара или
ове суме разломак, 25. пара.

Ова се такса наплаћује без разлике за
сва места у Србији.

Такса се наплаћује у поштанским мар-
кама, које се лепе на десној страни спро-
водног листа.

Плаћање је таксе обавезно у напред, како
за обичне пакете тако и са доплатом.

Члан VIII. За сваки пакет предат пошти
на отправљање добија пошиљалац од по-
ште бесплатно рецeпис, на коме је означен
број његовога пакета, жиг поште, тежина,
вредност и сума доплате.

Власник овога рецeписа има једино и
сва права над предатим пакетом.

Члан IX. Пошта гарантује за предају
пакета примаоцу и то: за пакете од вред-
ности, према вредности означеној на спро-
водном листу; а за пакете без вредности,
по оригиналном рачуну пошиљалоца, но који
ни у ком случају не може превазићи 5 ди-
нара по килограму.

Накнада и у опште право трагања за пакегом траје три месеца. По истеку овога рока, престаје свака одговорност поште, како наспрам пошиљаоца, тако и наспрам примаоца

Рекламација за пакете подлежи такси обичних рекламација.

Члан X. Чим прими такав пакет на отправљање, званичник је дужан да се увери о његовој исправности, као и тачности спроводног листа, пакет измери, таксу наплати и на спроводном листу залепи — ако то пошиљалац није учинио — рецесис жигоше и изда пошиљаоцу.

За завођење ових пакета служи књига (ПБр. 18). На последњој, односно првој нумери, озвачи се место опредељења, тежина, вредност и жиг. Друга, трећа и четврта жигошу се, последња и попуни, и одмах друга лепи на пакет, трећа на спроводни лист а четврта даје пошиљаоцу.

Ако је пакет на доплату, онда се у дотичној рубрици како на сушу тако и на рецесису за пошиљаоца стави сума доплате цифром.

Члан XI. Сваки овакав пакет мора да буде у науред плаћен, како по тежини, тако и по вредности за доплату.

Члан XII. Ако се пакет ма са којих разлога врати, не наплаћује се понова никаква такса.

За примаоцем пакет ће се слати само тада, ако је то сâм, било усмено или писмено, изјавио примајућој пошти.

У том случају, даље шиљућа пошта дужна је да на спроводном листу јасно означи плавом оловком: „доплата“ а поред тога цифром таксу (50 или 60 пара). Пошта, која такав пакет прими, дужна је да наплати од примаоца ову таксу, залепи у маргама на спроводницу и прописно жигом повиштити.

Члан XIII. Чим пакет приспе, званичник је дужан да контролише, да ли је такса довољно наплаћена и на спроводни лист прилепљена. Ако се нађу за исправне, одмах ће се спроводни листови доставити примаоцима на потпис у књижици за достављање упутница и доплата. Где то буде нарочито наређено, пакети ће се достављати примаоцима у стан и за то наплаћивати прописна такса.

Пакети на доплату заводиле се и у протокол долазећих доплатних пошиљака (образац ПТБр. 83).

Ако пакет приспе без листа доплате, или из иностранства без обрачуна царине, веће се предавати примаоцу, већ ће се одмах рекламирати.

Но ако пакети, било у унутрашњем, било у међународном саобраћају, приспу било недовољно плаћени, било са фалсификованим или једном већ употребљаваним маркама, било без спроводног листа, тада ће се поступити овако:

У унутрашњем саобраћају:

Ако пакет приспе без спроводног листа, или ако на истоме не буде довољно таксе у маркама, или исте буду фалсификоване, онда ће се пакет предати примаоцу по рецепису обзнане и издавања аманета (образац ПТБр. 108) без наплате икаквих такса. Неприспели спроводни лист примајућа пошта одмах рекламује. Ако исти накнадно приспе, прикључи се рецепису по коме је пакет издат. Ако ли је исти загубљен, онда се резултат чињене истраге доставља по-

штанско-телеграфској управи, која доноси коначно решење.

Но, ако спроводни лист приспе са мање наплаћеном таксом, онда примајућа пошта сачињава „лист обзнане“ (ПТБр. 80) и истим захтева од пошиљуће поште недостајућу таксу, коју ова лепа на сами лист обзнане у маркама, поништи их и враћа примајућој пошти, ради здружења са оригиналним спроводним листом. Лист обзнане шаље се као службена препоручена пошиљка. Ако ли су пак марке фалсификоване или понова употребљаване, тада ће се спроводни лист одмах са извештајем послати поштанско-телеграфској управи.

У међународном саобраћају:

Ако пакет који гласи за иностранство приспе без спроводног листа, или са мање наплаћеном таксом, или са фалсификованим и употребљеним маркама, тада ће пограничне поште сачинити дупликат — службени спроводни лист и пакет одмах даље отпрати.

Накнадну таксу, оригинал или фалсификат, истраживаће и у свему поступати као и у унутрашњем саобраћају.

Сваки прималац било да сам дигне пакет, било преко кога, дужан је да потврди пријем истог на обратној страни спроводног листа.

Наплаћена доплатна упутница враћа се редовним путем.

Члан XIV. Прималац мора узети пакет од поште — изузев са доплатом — у року од три дана, рачунећи од дана који иде за оним, у коме му је спроводни лист испоручен.

После тога рока, па до навршетка десет дана, наплаћује му се свакога дана на име лежарине по 5 пара од пакета.

После овога рока, пакет се враћа пошиљућој пошти са назначењем узрока, а у писмоносној карти, којом је исти био картиран, значи се дан враћања и име поште којој је исти картиран.

Тако исто, ма са којих разлога кад се пакет враћа, то се мора назначити на спроводном листу, а сем тога и на пакету и на спроводном листу јасно обележити место где се враћа.

Лежарина се наплаћује у поштанским маркама, које се лепе на обратној страни

спроводног листа и преко којих се, поред жига, исписује у боји оловком: „лежарина“.

Ако се, било при контроли, или ма којим путем и начином, сазна или посумња да је какав пакет издат без наплате лежарине, одговорно лице казниће се најстроже, но најмање одузимањем једномесечне плате.

Лежарине у опште ослобођавају се пакети „colis postaux“, који долазе из иностранства и који се врађају, изузетно од овога правилника, а по претходној изјави пошиљаоца, по одредбама опште угодбе о поштанским пакетима.

Члан XV. Пакети који долазе из иностранства, а спадају у врсту „поштанских пакета“, — плаћени су у напред — отправљаће се такођер писмоносном поштом.

У местима где постоје царинарнице, поште ће ове пакете, као и остале, аманетне, предавати царинарницама, а спроводне листове достављати примаоцима, који ће их сами царинити и подизати.

За она пак места, где не постоје царинарнице, пакети ће се царинити код улазних-граничних места. Трошкови око царинења и царина увешће се у обрасце „об-

рачун царине“ и поступити у свему као и са осталим пакетима, који се царине код пограничних пошта, а по правилима од 1. фебруара 1899. године ПТБр. 3639.¹⁾

На случај да се који пакет врати, враћа се заједно са њим и обрачун царине.

Члан XVI. Исто тако сви „поштански пакети“, који као такви иду из Србије за иностранство, отправљаће се писмоносном поштом са спроводним листовима и уз њих царинским декларацијама до пограничне поште, а одатле као и обични пакети

Члан XVII. Картовање и упућивање ових пакета бива истим правцима и непосредним везама, које важе сада код пошта за писмоносну радњу.

Пакети ће се заводити, односно њихови спроводни листови, на дну, по заглављу писмоносне карте, и то овако:

Свега: двадесет и четири препоручене пошиљке.

И пакети под. бр. 4, 8, 26, 95 и 72.

Свега пет — у кеси — или — у особеној кеси, или 3 у кеси, а два особено.

Према томе, да ли су сви пакети у истој писмосној кеси, или у особеној. или ван кесе.

¹⁾ Види стр. 259 ове књиге.

Ако има особена пакетска кеса, онда се на челу писмоносне карте јасно озвачи: „пакетска особена“, или таквим жигом жигоше, и та особена у списак предаје уведе.

Ако ли је који пакет ван кесе, онда се и он у списак уведе, а и у карти, као што је напред означено, заведе.

Док се све поште не снабду нарочитим пакетским кесама, употребљаваће се писмоносне, или, у недостатку ових, слати пакети особено.

Члан XVIII. Овако ће се картовање вршити како у саобраћају између сталних тако и амбулантних пошта.

За затварање пакета између сталних и амбулантних пошта, потребан број кеса требоваће поште из поштанско-телеграфског магацина.

За остале поште, које сувим-закупцима размењују кесе, поште ће сачињавати одвојено требовање, и добивене кесе по цени коштања навлатити од закупца, који су по уговорима дужни пакете преносити, а у цели њихове сигурности.

Члан XIX. Свака ће кеса носити име станице чија ја и број, и употребљавање

се само између картирајућих се станица.

Празне ће се кесе враћати у писмоносном затвору са назначењем броја у карти.

Кесе морају бити од јаког платна ушивене.

Затварање кеса вршиће се обично везујући горњи крај, грлић, јако, једноставним канапом и печетећи врхове истог на називници од дрвета или јаке хартије, на којој ће бити јасно означено име пошиљуће и примајуће поште.

Члан XX. Сви спроводни листови и остала документа, као: царинске декларације, обрачуни царине и т. д. стављаће се у писмоносну кесу и увити у хартију уз писмоносну карту.

Члан XXI. Пакети у писмоноским кесама, или особене пакетске кесе, предаваће се између сталних и амбулантних пошта и паробродџа, по постојећим списковима, предаје званичнику или служитељу као и до сада.

На осталим пак линијама, кесе ће се заводити у путне листове.

Ако би било особених пакета, онда ће се у путном листу, а поред цифре у рубрици „пакета“, ставити писмо: „О“.

Члан XXII. На крају свакога месеца, а најдаље за десет дана идућег месеца, свака је пошта дужна да пошаље контроли прихода поштанско-телеграфске управе све приспеле спроводне листове од предатих пакета, онако како су предавани.

Сем тога, на крају месеца прошиће уједно по реду све листове књиге (Пбр. 18) по којој су пакети отправљани и исту послати такођер горе-поменутом одсеку на преглед. У тој цели, пријем пакета вршиће се по листама, а тек на крају месеца склопиће се књига.

За свако поправљање или радирање књига, које не би било јасно, одговорно лице биће строго кажњено.

Тако исто казниће се најстроже сваки недостатак спроводних листова у књизи, било оправдања или не.

Члан XXIII. Овај правилник ступа у живот од 1. априла ове године.

ПТбр. 9295

16. марта 1899. год.

у Београду. *Министар нар. привреде*
С. М. Лозанић с. р.

П. Вр. 18.

Доцалта . . . дин. пр.
 I Тежина гр.
 Вредност дин. пр.
 место

листа

I П. П. — С. Р.

листа

Доцалта . . . дин. пр.
 I Тежина гр.
 Вредност дин. пр.
 место

ПРАВИЛНИК

0

наплати и обрачуну царинских трошкова

ЗА

ПОШТАНСКЕ ПАКЕТЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

Прописујем следећа правила о исплати и наплати царинских трошкова за поштанске пакете, који се царине код пограничних царинара и шаљу у места где нема царинарнице.

Члан I Под именом „*трошкови царински*“, — разумеју се: царина, обртна пореза и све остале узгредне царинске таксе, као и трошкови за паковање, ажија, жиговина, трошарина и т. д. које плаћа сама погранична (улазна) поштанска станица за рачун прималаца оних поштанских пакета, који гласе за места где нема царинарница.

Ови трошкови царински са којима се, из узрока напред означеног, оптерећују — задужују поштански пакети из иностранства при улазу у земљу, неће се више задуживати у аманетној карти од стране пограничних станица као до сада, већ ће се просто у примедби карте а код сваке дојичне пошиљке означити: „*царина*“. Тро-

шкови пак завешће се у образац (ПТБр. .)¹⁾ „*обрачун царине*“, од кога се први део прилаже спроводном листу пошиљке, заједно са осталим документима (декларацијом, царинском признаницом, и т. д.), а други остаје у пограничној пошти која врши царинење.

Ко пропусти да значи у примедби карте напред прописану забелешку, па се због тога пошиљка испоручи без наплате царинских трошкова, или ко и поред те забелешке, а у недостатку — недоласку листа „*обрачуна царине*“, испоручи пошиљку без рекламовања истог листа и наплате трошкова, одговара за све последице, које би услед тога наступиле, као и за накнаду тих трошкова поштанској каси.

Члан II. Чим приспе којој пошти пошиљка, са означањем у примедби „*царина*“, а приспе јој и лист „*обрачун царине*“, и пошта се заведе по постојећим већ прописима, предаће се пошиљка примаоцу уз наплату како поштанске таксе (за аманет) тако и осталих царинских трошкова.

Лист „*обрачун царине*“ неће се издавати примаоцу, већ просто показати, но ако би

¹⁾ Види 264. стр ове књиге

он то изрично захтевао, онда ће му пошта издати веран препис истога на обичној хартији.

Разуме се по себи, да царински трошкови морају бити увек означени и у самом рецпису предавања.

Ако би пакет са примедбом у карти приспео без листа „*обрачуна царине*“, исти ће се одмах телеграфским путем рекламовати, а пакет ће се издати примаоцу само тако, ако пошта има уверења да ће он — прималац напредно платити све трошкове.

Члан III. Наплаћене царинске трошкове, слаће поште оним пограничним поштама које су извршиле царинење дотичних пакета, званичном поштанском упутницом, сваког 1., 16. и 21-ог дана у месецу, заједно са листовима „*обрачун царине*“.

Сваки задржати „*обрачун*“ и такса морају се при слању новаца оправдати.

Члан IV. Пограничне поште, кад изврше експедицију поштанских пакета и исплате царинске трошкове, сачињавају о томе, за сваки пакет посебице „*обрачун царине*“ и исти прилажу спроводном листу и осталим спроводним папирима дотичног пакета.

За оправдање утрошеног депозита, као и ради задужења дотичних пошта, за плаћене трошкове царинске, пограничне поште водите тачно и уредно један записник, за који ће им, до даље наредбе, служити образац (ПБр. 26.) „дневник аманетних такса“ у коме ће обе стране, и примање и издавање, употребити као издавање и одвојити сваку пошту у засебну рубрику — задуживати их са царинским и осталим трошковима заведеним у „*обрачуи царине*“.

Сваког 1., 16. и 21-ог дана у месецу, кад која пошта пошаље новац, означаће се у дневнику да су суме наплаћене.

Члан V. За исплату пакета одређује се депозит, који ће издати главна поштанско телеграфска благајница и то пошти:

Београд — станица . . . 1000 динара.

Текија 500 динара.

Поште Шабац, Пирот и Зајечар исплаћиваће царинске трошкове привремено из својих прихода, као до сада, али с тим, што ће и оне ерством листа „*обрачуи царине*“ попуњавати овај издатак, по одредбама овог правилника.

Према овоме, за контролу, свака пошта мора имати у каси овај депозит, мање задужење са царинским трошковима у своме записнику (члан IV.).

Члан VI. Пакети који се ма са којих разлога нису могли испоручити примаоцима, враћају се пограничним поштама заједно са листом „*обрачуи царине*“.

Пограничне поште захтеваће од царине повраћај такса по декларацији, ослободити пакете од трошкова и пакет натраг у иностранство вратити без икаквих царинских такса.

„*Обрачуи царине*“ остаје код пограничних пошта и сматра се као да су га поште исплатиле.

Члан VII. Осим царинских трошкова, побројаних напред у члану I, који морају бити означени у признаници царинарнице, наплаћиваће пограничне поште по 0-20 пара од сваког пакета за вршење експедиције, а на име подмирења трошкова око царинења и наковања.

Овај правилник ступа у живот одмах чим га поште добију.

ПТБр. 3639.

1. фебруара 1899. год.

у Београду.

Министар народне привреде
С. М. Лозанић с. р.

ПБр. _____

Обрачу. л. царине

За пакет бр. _____ из _____
 за _____
 тежак _____ к. _____ грама, вреди _____
 царина по признаници бр. _____
 дин. _____ шара _____
 Ажурија _____ дин. _____ шара _____
 Експедиција _____ дин. 20 шара _____
 Свега _____ дин. _____ шара _____

_____ 1899 год.

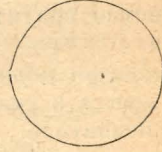
Таксирао и отправио

ПБр. _____

Обрачун царине

За пакет бр. _____ из _____
 за _____
 тежак _____ к. _____ грама, вреди _____
 царина по призн. бр. _____ дин. _____ шара _____
 Ажурија _____ дин. _____ шара _____
 Експедиција _____ дин. 20 шара _____
 Свега _____ дин. _____ шара _____

Наплатио :

ПРАВИЛНИК

о
**надзору и контроли у поштанској и теле-
 графској служби**

На основу § 7. закона о устројству централне државне управе и члача 2. закона о устројству министарства народне привреде, решио сам да се од сада врши сталн и редован надзор и контрола над свима поштанским и телеграфским станицама и њиховим особљем. И ради извршења тога прописујем овај правилник :

I**Општа наређења**

Члан 1. Редован надзор и контролу над целокупном поштанско-телеграфском службом и саобраћајем у Србији вршиће комесари поштанско-телеграфски. Они за ове дужности добијају — имају прописно пуномоћије — овлашћење, као и нарочити званични печат искључиво за своју употребу, а за поверљиву телеграфску преписку и важна саопштења имаће своју шифру.

Члан 2. Комесари поштанско-телеграфски имају задатак да врше (члан 6.) редован надзор о прописаном обављању поштанске и телеграфске службе, у свима правцима; да контролишу тачност руковања са државним новцима, извештавају министра народне привреде о свима недостатцима — махнама — службе и да својим присуством, на лицу места, код сваке станице, уверавају се и делају на томе да се обављање поштанске и телеграфске службе врши тачно и уредно.

Члан 3. Комесари добијају све наредбе и учешћа од министра народне привреде, као његови овлашћени изасланици. Њима је потчињено све особље поштанско-телеграфско, као и дотични закупци поштанског преноса и њихови служитељи: и сви су дужни повиновати се наредбама комесаровим.

Према овоме, комесари ће вршити дужности, што им принадлеже, увек по народном наређењу министра народне привреде, односно начелника поштанско-телеграфског одељења. И у сваком таквом случају протираће се комесаров делокруг и дејство-

вање по сили његовог пуномоћја (члан 1.) над целокупном поштанском и телеграфском службом и свима станицама у земљи.

Члан 4. Комесари ће стајати у непосредној преписци, кад су у вршењу приналежеће им дужности, са министром народне привреде и свима станицама, а према потреби и са свима осталим властима у земљи и приватним лицима.

Ради ове цели они ће водити и имати свој деловодни протокол и архиву. Ово деловодство и писмоводство, као и званични печат, носиће редни број дотичног комесара, који је означен при његовом постављењу (члан 1.), на пр.: I-ви комесар поштанско-телеграфски, II-ти комесар и т. д.

Члан 5. Комесари ће имати бесплатну подвозну карту на српским државним железницама и паробродима, и за ово им путовање припада само дневница. За сва остала путовања имаће и попутнину и дневницу по закону (од 19. јануара 1892. године)

Но у случају, ако они немају горепоменуте бесплатне подвозне карте, добијаће такође и попутнину и дневницу, по закону.

Члан 6. Кад комесар путује водиће, и то: а) „дневник путовања“, у који ће посвечно бележити пут, који је прешао, обављене службене послове, издате наредбе, нађене неправилности и т. д. — све кратким потезима, јасно и одређено што ће му служити као подаци за извештај; и б) „Лист путовања“ (прилог II), у коме ће означити: дан поласка на пут; дан повратка, од које станице до које и каквим се подвозним средствима служио — што ће му служити као докуменат рачуна о дијурни (чл. 22.).

У овом листу путовања, а у нарочитој рубрици, овераваће дотични старешина станице присутност (долазак) комесара својим потписом и жигом са датумом.

Члан 7. Све неправилности, неуједности и погрешке противу постојећих правила, на које комесар поштанско-телеграфски навиђе код станица, као и своје наредбе за отклањање истих, заводиће у нарочиту ревизиону књигу, коју ће имати свака станица.

Ревизиона је књига повезана, са чистим листовима, папиранира и потврђена, и њу

ће станица добијати из поштанско-телеграфског магацина.

II

Наређења о прегледу

Члан 8. Комесари ће, при прегледу поштанско-телеграфских каса, поступати исто онако, као што је прописано у закону о уређењу Главне Контроле за њене комесаре ванредног прегледа (прилог III), узимајући за основ прегледа рачуна и каса, увек прошлomesечне, односно годишње, остатке ревизијом утврђене.

Члан 9. Кад комесар при прегледу нађе, или сазна другим којим путем за какву неправилност или злоупотребу, дужан је да то најтачније испита и виновника пронађе, па ако је омања неправилност или погрешка, он ће поуком и саветом упутити дотичног званичника на правилно вршење службе, или ће га одмах казнити (чл. 17.); но ако је неправилност већег рода или злоупотреба, он ће узети дотично лице на бдговор, написмено, који ће са својим мишљењем поднети на увиђај и решење министру народне привреде.

Члан 10. Ако се приликом прегледа нађе на какву злоупотребу у дужности и проневерење, комесар ће то одмах исприну извидети и иследити, сведоке, ако их има, тачно испитати о свима околностима, сваки исказ верно записати у протокол, противуречности у исказима да се утврде или објасне; накратко: да сазна, расветли и констатује право стање ствари, у сваком погледу. Ако интереси службе захтевају, комесар ће виновника удалити од дужности и руковање касом предаће, привремено, другом званичнику, а о томе ће известити одмах министра народне привреде, ради формалног решења.

Члан 11. Комесар је овлашћен да може изненадно, у свако доба, извршити преглед свих писмоносних затвора (кеса и пакета) и аманетних кеса, било што долазе, било спремљених за отправљање. Ово важи и за пролазне писмоносне затворе и аманетне кесе (изузевши стране — транзитне), у колико се то може извршити и без уштраба (застоја) службе. Ово отварање и поновно затварање извршиће се по пропису.

За поновно затварање прегледаних затвора, комесар ће се свагда послужити својим званичним печатом, па о томе ће, као и о извршеном прегледу, ставити записке у спроводна документа дотичних затвора.

Комесар може на своме путу извршити и у амбуланској пошти преглед писмоносних затвора, примљених од уснутних станица или намењених за ове. Ако, том приликом, примети какве неправилности или неуредности у раду особља амбуланске поште, он ће одмах и о томе поднети извештај министру народне привреде.

Члан 12. Комесари су дужни да се, у свакој прилици, старају и воде бригу о заштити државних интереса, а нарочито о финансијским интересима поштанске и телеграфске струке, а на име: да се целесходним наредбама и подесним распоредом службе особља, преносним средствима и линијским радом, по могућству, увећају приходи; а штедњом у особљу, као и у излишним трошковима и осталим издацима, смање или ограничи расходи, у колико је то могуће извршити без штете по интересе струке и саобраћаја у опште.

Члан 13. Пошто од добрих друмова — путева — у главном зависи правилан и безбедан поштански саобраћај, комесар је дужан да се на својим путовањима уверава о стању друмова, мостова и прелаза, којима се преноси пошта. За сваку неуредност чиниће писмене преставке дотичним полициским, односно општинским властима, да се отклоне, а ако се таме не би постигао жељени успех, онда ће то доставити министру народне привреде.

Члан 14. Комесар ће се трудити на својим путовањима да добро упозна све особе, његову спрему, способност и прилежње. Сем тога, он је дужан да прибави, по могућству, уверење и о њиховим односима, владању и понашању, као и какве положаје у друштву заузимају, нарочито какво поверење уживају и како стоје у материјалном погледу, па према добивеном уверењу, поверљивим путем, подносиће и о томе извешћа министру народне привреде, предлажући добре, савесне и прилежне службенике за унапређење, а рђаве и неспособне за уклањање.

Члан 15. Комесар ће на својим путовањима обратити главну пажњу на телеграфске линије: да ли су исте у добру и исправну стању, да ли се врши надзор над њима и да ли се појављене сметње брзо отклањају и чиниће односно предузимаће одмах од своје стране све, само да су те линије непрекидно у добру и исправну стању. Нарочиту пажњу обратиће: да ли чувари линија врше тачно своје дужности, да ли су способни и вични томе послу, да ли имају сав потребан за то алат и материјал, и у какву стању.

Члан 16. При прегледу телеграфског рада, комесар ће се уверити: да ли се чува телеграфска тајна, да ли се дежурни службеници служе нотицата за поједине приватне личности, на штету прихода, да ли се уљудно и предусретљиво понашају у званичној радњи на линији према својим колегама, на страни и у земљи; да ли се апарати држе у добру стању, да ли су батерије исправне, да ли су везе линија у станицама и ван њих у реду и као што треба.

Члан 17. За све омање неуредности и неправилности у службеном раду особља,

на које комесар наиђе и сазна, при прегледу, па то извиди и иследи, може према околностима и ако је кривица лакша, наредити и позвати старешину станице, да дотичног виновника казни у смислу закона о чиновницима грађ. реда; а за веће неуредности и кривице достављаће на решење министру народне привреде (чл. 9.).

Неуредне служитеље, комесар може одмах отпустити из службе и наредити дотичној станици, да то одмах и изврши.

Члан 18. Комесар је одговоран дисциплинарно за неуредно вршење своје дужности, а сем тога противу њега предузеће се законе мере и за накнаду свију штета које би произашле у случају његовог нетачног, несавесног, лабавог или површног рада.

Члан 19. Комесари ће обраћати нарочиту пажњу и на тачно извршење царинских формалности и прописа и да свакад заштите финансиске интересе, те да особље и поштанска подвозна средства не могу никад послужити за царинске и трошаринске преступе (кријумчарење).

Члан 20. Специјалне су дужности комесара, при вршењу прегледа код станица, ове:

1. О администрацији:

Да ли је књиговодство, у опште, у реду, да ли се води уредно деловодни протокол, регистар и архива;

да ли се на писма (акта) одговара; да ли су ти одговори благовремено експедовани и да ли се по сваком предмету доноси уредно решење;

да ли се све службене наредбе, расписи, правила, настављења, службени лист итд. правилно саопштавају, прочитавају и чувају;

да ли се подносе и шаљу благовремено периодична извешћа: о статистици, линијама и т. д.; и

да ли се води тачан рачун и о рачунској администрацији, н. пр. о извршењу контролних примелаба, новчаним казнама, задржавању плате за рачун државе и праватних, издавању плате, утрошеним буџетским кредитима и т. д.

2. 0 поштанској манипулацији :

Да ли станица, односно дотични рачуно-полагач, има све рачунске књиге, са свима прописним формуларима и по свима правцима рада, како унутрашњег тако и међународног:

како се воде рачунске, књиге, да ли то ради сам рачунополагач или друго боје лице и зашто;

да ли и остали органи (кондуктери, писмоноше и поштоноше) врше своје дужности по наређењима што постоје о томе, и какав је, у опште, ред у њиховој служби;

да ли се пошиљке, примљене на отправљање, експедију благовремено, као и оне које приспевају испоручују уредно и на време примаоцима, и како се ове пошиљке чувају до експедиције, односно испоручивања;

како се врши картирање, прекартирање као и отварање поште која приспева, под чијим надзором и контролом; да ли особље у опште, зна правилно да врши поједине, послове, којом брзином и тачношћу;

да ли се пошиљке правилно упућују, повратни рецеписи и потернице благовремено враћају и како се сређују и чувају доку-

мента (рецеписи, сатни пасоши, спискови предавања и т. д.);

да ли се пошиљке уредно жигошу и да ли су ови жигови јасни, да ли се за ово употребљава прописна боја; и

да ли се, у опште, цело манипулативни рад врши и одговара прописима и да ли се све књиге за то воде уредно.

3. 0 телеграфској манипулацији :

Да ли се врши уредно примање и отварање телеграма и кореспонденције у опште;

да ли се уредно води протокол кореспонденција и како се врши таксирање телеграма;

да ли се телеграми брзо испоручују примаоцима и како врше разносачи своје дужности;

да ли станица има све прописне књиге и бланкете за рад; и

да ли је манипулантно особље вично овим пословима и како се служба обавља у опште.

4. 0 рачунским пословима :

Да ли се све рачунске књиге уредно воде и да ли су сва примања и давања уредно уведена и сумирана;

да ли су сва документа рачунска и прилози на броју и у исправном стању;

да ли је сав новац у каси и да ли у њој нема приватних новаца или папира од вредности;

да ли се новцима уредно рукује и да ли се исти по разноврсним радњама одвојено држе или укупно;

да ли се приходи прибирају и предају дневно, предају и шаљу на време главној п. т. благајници, као и да ли се шаљу на време вишкови учутничких новаца;

да ли је, при промени званичника, приликом: премештаја, осуства, болести, замене дужности (после дежурства) и т. д. извршен по пропису пријем и предаја дужности, главне касе или касе појединих одељења;

да ли и старешина станице и контролор, ако га има, врше редован преглед каси и рачуна појединих одељења; и

да ли дневне односно месечне рачуне, изводе прихода и расхода појединих одељења, прегледа и контролише старешина станице, или дотични контролор или благајник, пре него што се приход прела.

Нарочиту пажњу обратиће комесар на привремене издатке, а на име: да ли су исти правилно и на основу решења учињени; у противном, наредиће одмах да се то попуни.

Даље, да ли је станица снабдевена свима врстама поштанских марака, дописних карата и других бланкета од вредности, у довољној количини или и сувише: колико јој, према обрту, не треба.

5. О станичним просторијама.

Да ли зграда и просторије за канцеларије станице одговарају сврси, да ли је подела појединих одељења корисна за службу и публику, и да ли у просторијама влада ред и одржава се прописана чистоћа;

да ли станица спаља има свој натпис и да ли су поједина одељења такође снабдевена натписима; и

да ли бесплатне станове у згради ужива поштанско-телеграфско особље.

6. О намештају, прибору и т. д.

Да ли станица има прописани прибор, намештај и остале ствари и потребе у довољној мери;

да ли се овај прибор, намештај одржава у добру и исправну стању, да ли се са штампаним бланкетима, обрасцима и осталим материјалом поступа штедљиво и не чине злоупотребе;

да ли станица води прописно инвентар и да ли су заведени предмети у ствари и на броју код станице; и

да ли се осветљење и огрев канцеларија врши као што треба и не чине у овоме злоупотребе.

7. 0 преносу поште.

Да ли пренос поште на мањим линијама врши сам закупац или његови служитељи;

да ли на већим линијама има закупац довољно постаја за одмор коња и смену запреге и има ли свуда свога пуномоћника;

да ли закупац има довољан број служитеља — поштоноша — и да ли су ови подесни за службу, с обзиром на њихово доба старости и остале особине;

да ли има довољан број прописаних коња и кола и осталог прибора за тегљење и јахање да ли су коњи за службу способни и да ли се кола и остали прибор одржавају у добру, употребљиву и чисту стању.

да ли, у опште, закупци и њихови служитељи врше тачно и уредно своју службу по правилима (уговору.)

III

Завључна наређења

Члан 21. Целокупан преглед рада сваке станице (касе, рачуна и т. д.), као и преглед телеграфских и телефонских линија и осталих постројења и поштанских друмова, по овом правилнику, мора се извршити најмање три пута у току једне године. Ово ће бити редовни прегледи, а ванредни вршиће се чешће и према потреби.

Члан 22. О целом свом раду и извршеним прегледима комесари ће подносити редовно своја извешћа министру народне привреде и то увек засебно за извршени преглед сваке станице, односно за сваки предмет или акт који им је упућен.

Рачуне о дијурни подносиће такође засебним актом, а уз њих увек и листове путовања (члан 6.).

Ови рачуни, по оцени и оверењу начелника одељења, упутиће се главној п. т. благајници ради надлежности и исплате.

Члан 23. Начелник поштанско-телеграфског одељења води бригу о свима овим пословима и дужностима комесара Он прима

од њих сва извешћа и, на основу истих, реферише и чини потребне предлоге, односно наређује шта треба, и по извршењу тога упућује их и предаје општем одсеку, где се сређују и чувају.

Потребне изводе из тих извешћа за поједине гране службе и за поједине одсеке сачињава исти одсек, на их под потписом, односно наредбом начелника, предаје на рад дотичним одсецима.

Сем овога, начелник одељења или други који виши чиновник, којег буде одредио министар народне привреде, вршиће, од времена на време, супер-ревизију станица и увераваће се и контролисаће радове комесара.

Овај правилник ступа у живот 15. марта ове године. Њиме се замењује правилник за поштанско-телеграфске инспекторе од 8. маја 1896-те године ПТБр. 8061, као и све измене и допуне истог.

ПТБр. 9079

10. марта 1899. год.

у Београду

Министар народне привреде,
С. М. Лозанић с. р.

ОПШТОМОНАРНИ

На основу §. 7. закона о устројству централне државне управе, члана 2. закона о устројству министарства народне привреде и §§. 10. и 39, закона о чиновницима грађ. реда, овлашћујем г. _____ комесара поштанско-телеграфског, и стављам му у дужност да, од данас па до даље наредбе, врши редован и ванредан преглед и контролу над свима поштанско-телеграфским станицама и њиховим особљем и то како по рачуноској тако и по административној и манипулативној радњи, а по правилнику за комесаре и нарочитим упуштвима, која су му дата.

Наредбодавци, рачунополагачи, старешине станица и остале власти позивају се да г. _____, у повереном му послу, у свему буду на руци.

На случај, да се при којој каси покаже недостатак, г. _____ поступиће по одељку VII закона о устројству Главне Контроле и §. 58. закона о чиновницима грађанскога реда, као мој општомонарни изасланик.

Министар нар. привр.: С. М. Лозанић с. р.

Прилог II.

ЛИСТ ПУТОВАЊА
КОМЕСАРА ПОШТАНСКО-ТЕЛЕГРАФСКОГ

Отпутовао у _____ час _____ подне. Вратио се у _____ час _____ подне.

Дан по- ласка од сваке станице	Путовање од које станице до које и са каквим подвозним средствима	Потпис старе- шине и жиг ста- нице у месту доласка

Провео на путу _____

ПБр _____

_____ 189 _____ год.

у _____

Прилог III

ИЗВОД ЗАКОНА

О
УСТРОЈСТВУ ГЛАВНЕ КОНТРОЛЕ ОД 1. МАЈА 1892. Г.

VII О ванредном прегледу каса и у опште ствари и материјала

Члан 81. Комесари Главне Контроле морају чувати у највећој тајности поверени им посао и своје путовање; а чим стигну у одређено им место, јавиће и старешини надлежства или његовом заступнику, показује му овлашћење, и одмах ће касу, ствари и новчане књиге затворити и запечатити, како му се пуномоћством одреди.

Ако ванредни комесар проневери тајну ванредног прегледа, казниће се дисциплинарно најмање губитком тромесечне плате или губитком службе. —

Члан 82. Преглед каса, ствари и материјала одмах се врши.

При овом прегледу може присуствовати старешина надлежства или његов заступник.

Члан 83. Пре сваког рада комесар ће наредити да рачунополагач дневник касе закључи и одбије суме издавања од примања.

Овако закључени дневник потписаће рачунополагач, комесар и старешина надлежности, или његов заступник, ако и они буду присутни.

После тога комесар Главне Контроле саслушава протоколарно рачунополагача:

1. Јесу ли сва примања и издавања у дневник заведена и ако нису зашто.

2. Је ли примљен новац у каси, и ако није зашто.

3. Јесу ли све суме, које су заведене у издавање, потпуно из касе исплаћене.

4. Има ли и туђих и чијих поименце новца у каси, колико и по чијем овлашћењу.

5. Јесу ли све суме депозита у аманетник заведене и је ли сав новац у каси. —

Кад рачунополагач на све ове тачке одговори и кад се начињени о томе протокол потпише приступа се претбројавању наведеног новца у каси.

Члан 84. Ако се по свршеном претбројавању нађе каса у исправном стању, а остатак по дневнику тачан; ако се депозити слажу са аманетником и сумом новца, која је претбројавањем нађена, онда се предаје

каса и књига рачунополагачу на даље руковање.

Ако се пак овим претбројавањем нађе неисправно стање и ако се сума новаца не подудара са књигама, комесар ће одвојити једну суму новаца и дати рачунополагачу за дневни трошак да не би послови стали, а остали новац ће под печат ставити и приступити прегледу дневника и осталих књига и упоређењу докумената за изналазак показане разлике.

Но ако се и там путем разлика не нађе, комесар ће начинити преглед наведеног стања у изводу и то ће потписати са рачунополагачем.

Одмах за тим комесар приступа формалном ислеђењу неправилности, саслушава одговорног рачунополагача и друга потребна лица.

Ислеђење у оваквим случајевима мора бити потпуно извршено и комесар га са својим извешћем подноси Главној Контроли.

Приходи и други новци, који би дошли за време овог прегледања касе, докумената и дневника, остављаће се као депозит у

особеном затвору под кључем комесара и рачунополагача.

Члан 86. Кад се оваким прегледом нађе сувишак у каси већи од 10 динара, комесар Главне Контроле наредиће, да се исти депозитира, и ако се прегледом рачуна не пронађе одгуд је исти — Главна Контрола решиће да се унесе у државну благајну као ванредни приход.

Члан 87. Рачунополагачи немају никакво право на показане вишке који се при прегледу каса пронађу осим доказане погрешке у рачуну.

Члан 88. Кад се при прегледу каса, ствари и материјала пронађу недостаци, комесар Главне Контроле тражиће од руковоаца касе, ствари и материјала, да недостатак или неправилни издатак одмах измири или обезбеди покретним или непокретним имањем.

Но ако овај то не би добровољно учинио, комесар Гл. Контроле обратиће се надлежном првостепеном суду и тражити обезбеду.

Првостепени суд оваква тражења комесара извршује одмах, као и да га је сама Гл. Контрола захтевала (чл. 43 овог закона).

О тражењу овог обезбеђења комесар ће известити Главну Контролу у исто доба кад и обезбеђење затражи.

Кад рачуноспитач подмири или довољно обезбеди нађени недостатак, Главна Контрола решиће хоће ли му се моћи дати каса на даље руковање.

Члан 90. Ако рачунополагач не може да подмири нађене недостатке или да их довољно обезбеди; или ако би се имало доказа да је рачунополагач учинио злоупотребу, комесар неће њему касу на руковање предати, већ одмах о томе известити Главну Контролу, која ће према члану 46. овог закона удесити даљи рад и оценити, да ли такав чиновник и даље да рукује касом.

Члан 91. Што је овим законом наређено за преглед каса, вреди и за преглед ствари и у опште материјала државног.

При прегледу ствари и материјала пазиће се нарочито: да ли су у инвентар потпуно уписане и да ли се марљиво чувају од квара.

Осим тога комесар Главне Контроле при ванредном прегледу оних каса које новац на зајам издају као: управе фондова, штедионице и т. д. дужан је да прегледа и партијалнике и облигације од издатог новца на зајам и да се увери о исправности њиховој. —

ДРУГИ ДЕО

Б. УПУТСТВА

I.

О канцеларијској преписи

Према распису од 20. децембра 1880 год. ПБр. 11908*) канцеларијска преписка између државних надлештава води се на два начина: у препису или у продужењу акта.

У препису разуме се да је тада кад о ономе што хоћемо да пишемо, напишемо прво концепт, па после, с концепта, напишемо писмо на засебни табак, и тај препис пошаљемо дотичном надлештву, а концепт задржимо за своју архиву.

У препису пише се о свима важнијим стварима, које имају трајније вредности, као што су: највиша решења, сви укази, постављења, расписи, правила, упутства,

*) Збор. 36 стр. 76

уверења, рачуни месечни и годишњи, при-
 мелбе на рачуне и одговори на примедбе,
 новчана акта, повремена рачунска извешћа,
 кондуит-листе (службени листови), казне
 и т. д.

У продужењу акта сматра се да пишемо
 тада кад не сачињавамо концепт о ономе
 што хоћемо да пишемо, него на самом ономе
 акту, који смо добили од неког надлештва
 или приватног лица, напишемо писмо, од-
 носно предлог, наредбу или одговор и по-
 шаљемо га дотичном надлештву, а не за-
 држимо за своју архиву ни акт, који смо
 добили од надлештва или приватног лица,
 ни концепт од свог писма које смо на тај
 акт написали.

У продужењу акта пише се о стварима
 мање вредности, као што су: разне мелбе
 и жалбе по којима се што наређује; допуне
 извешћа која нису потпуна па се још не-
 што тражи да се јави, и друге
 такве врсте ствари за које се први акт,
 као повод раду, може слати и враћати
 преко свију власти, преко којих има да
 пређе док се не сврши. Кад се пише у про-

дужењу акта, онда се то писмо мора раз-
 вести у решење деловодног протокола пре
 но што се експедира дотичној власти на
 коју је упућено.

Канцеларијска преписка води се на три
 начина: *званично, службено и поверљиво.*

Званично се пише о стварима трајне и
 веће вредности, о којима морамо имати
 и чувати у архиви или концепте или изво-
 де у деловодном протоколу. из којих би се
 могло увек видети: шта је и коме писано,
 под којим даном и бројем деловодног про-
 токола и када је писмо експедирано.

Званична је преписка тада кад је писмо
 снабдевено бројем (нумером) из деловодног
 протокола.

Службено се пише само о незнатнијим
 стварима које немају трајније вредности и
 о којима се акта не морају заводити у де-
 ловодни протокол ни чувати у архиви; међу
 тим државни службеници, или представници
 ма које власти, кад се изашљу изван места
 своје дужности, да обаве неки државни

посао, могу писати службено и о стварима важније природе, али, у том случају, она власт која прими такво службено писмо треба да га озваначи т. ј. да га заведе у свој деловодни протокол.

Службена је преписка тада, кад писмо, на место броја (нумере) из деловодног протокола, носи назначење „службено.“

Поверљиво се пише само о стварима које су тако тајне природе да се не могу поверити ни свакоме службенику.

Поверљива је преписка тада, кад писмо, на место броја (нумере) из деловодног протокола, носи назначење „поверљиво“.

Кореспонденција ове врсте води се обично између шефова појединих надлештава или њихових заступника; не заводи се у деловодни протокол званичне кореспонденције, а може се, ако се хоће, заводити у протокол поверљиве кореспонденције, и у том случају ставља се на писмо „Пов. Бр.“ у место назначења „поверљиво“. Тај протокол и акта поверљиве преписке не предају се архиви на чување него их чува,

под кључем, сам старешина надлештва или службеник коме их он повери.

Виша власт, кад прими поверљиво писмо од ниже власти па нађе да ствар, о којој се пише, није поверљиве природе, може наредити да се и то писмо заведе у протокол званичне кореспонденције, а нижа власт не сме то чинити, него мора увек одговорити вишој власти: на поверљива писма „поверљиво,“ на службена „службено“ на званична „званично.“

Свако писмо, које потиче из државног надлештва, па било да се пише у препису или у продужењу акта, било да га шаље надлештво равно равноте, или више вижем или обратно, треба да има: *заглавље, адресу, садржину и потпис.*

Заглавље се пише одмах у почетку листа, на левој страни, и то: а.) у првом реду, назив власти од које иде писмо (у првом падежу једвине); б.) у другом реду: на званичном писму, број (нумера) под којим је писмо заведено у деловодни протокол; на службеном, у место броја, назначење „службено“; на поверљивом, назначење „по-

верљиво“ или „Пов. Број, ако је писмо заведено у протокол поверљиве преписке; в.) у трећем реду, дан, месец и година кад је писмо писано; и г.) у четвртном реду, место у коме је писмо писано.

Адреса се пише 2—3 сантиметра испод заглавља, преко целог листа, ну ако је адреса дугачка, остави се с леве стране листа празан простор за 2—3 сантиметра; а ако је адреса кратка онда се пише на средини листа, али опет 2—3 сантиметра испод заглавља. Под адресом разуме се, кад се пише званично или еслужбено: име оне власти којој се пише, н. пр.

„Госп. Министру Народне Привреде“;
(поштанско-телегр. одељење.)

а кад се пише поверљиво, онда зваће онога коме се пише н. пр. „Господине Министре“, „Господине Начелнике“ и т. д. али испод садржине и потписа, доле на крају листа, треба написати, на поверљивом писму, још и цело звања са именом и презименом онога коме се пише н. пр.

„Господину Министру Народне Привреде,
Господину Сими М. Лозанићу
у Београду.“

Све што поштанско-телеграфске станице пишу Министру званично или службено треба на Министра и да упућују. Ако се ствар, о којој се пише, односи на: телеграфе, телефоне и њихове линије, сечу горе за телеграфске и телефонске стубове, повреде телеграфских и телефонских линија и штете које отуда произлазе; набавку или продају поштанског, телеграфског и телефонског прибора и материјала; узимање приватних зграда и плацева за смештај поштанско-телегр. станица и материјала; доставе о руковању са поштанским и телеграфским приходима; доставе о понашању поштанско телеграфских службеника у служби и ван ове, као њихово кондуитисање; жалбе противу поштанских и телеграфских службеника због злоупотреба и неуредног отправљања дужности; сметње на друмовима и мостовима, у колико ове утичу на саобраћај поштански; нападе на путујућу пошту; оружану пратњу ради безбедности

поште у путовању; једном речи, ако се ствар, о којој се пише, односи на предмет под „ПТБр.“ онда у своме писму треба написати адресу овако:

„Господину Министру Народне Привреде ¹⁾
(поштанско-телегр. одељење)

Садржај се пише 2—3 сантиметра испод адресе, преко целог листа, али и с леве стране листа и садржаја оставља се празан простор за 2—3 сантиметра.

У садржини писма, кад се што тражи, предлаже, одговара или описује, треба најтачније побројати што је нужно, те да се ствар, о којој се пише, може добро сазнати и разумети, како се не би морало по истој ствари тражити накнадно објашњење. Кад се на питање или тражење одговара, онда треба у одговору што јасније назначити предмет нашта се или на кога се поименце односи, и на крају садржине означити број онога писма на које се одговара, или број ранијег писма које се понавља, како би га лакше нашла у својој архиви она власт, којој се пише или одговара.

1) Распис од 26/III 1883. Збор 39 стр. 13.

Кад станица пише министру онда, у садржини званичног и службеног писма треба да говори о министру у првом падежу једине н. пр. „Господин министар народне привреде“ изволео је решити, или наредити, или препоручити станици да то и то јави, пошаље изврши и т. д. Овако треба станице да пишу и у случајевима кад одговарају на акт који је, по наредби министровој, потписао начелник одељења, или његов заступник, или благајник, јер све што се званично и службено уради у министарству, урађено је у име министрово.

Извештаји министру треба да су тако чисто, читко и разумљиво написани, да се може јасно видети шта се пише и шта се хоће.²⁾

У садржини поверљивог писма треба говорити о министру у другом лицу множине н. пр. „Ви сте. Господине Министре“, изволели наредити и т. д.

Потпис. На десној страни листа, при крају, 2—3 сантиметра испод садржине, треба свако писмо да потпише старешина онога надлежства у име кога је писмо на-

2) Распис од 20-XII 1880. Збор 36 стр. 76.

писано, или његов заступник, или онај који је нарочито за то овлашћен, ну, пре потписа, мора се ставити и звање онога који писмо потписује.

Потпис на сваком писму мора бити разговетно написан

Према одредби § 6. закона о устројству централне државне управе, сви министри раде званично у своје име и издају званична акта под својим потписом, али они могу, на своју одговорност, овластити и начелнике одељења или њихове заступнике да потписују и отправљају обичне текуће послове. Кад начелник поштанско-телеграфског одељења или његов заступник потписује акт, онда на томе акту треба ставити, пре звања и потписа, још и ово: „По наредби Министра народне привреде“.

Писма поштанско-телеграфских станица потписују старешине станица, а кад је старешина болесан или на одсуству, потписује их чиновник исте станице који старешину у дужности заступа. И у том случају треба пре потписа и звања написати „у одсуству управника“ или „у одсуству старешине“.

Званична и службена писма, која шиље министарство нар. привреде поштанско-телегр. станицама, или станице министарству, пишу се на пола табака. На целом табаку пишу се само у овим случајевима: кад је држина писма толика да прелази и на другу страну листа, и кад се уз писмо шиље какав прилог.

Концент. Лист хартије, на коме хоћемо концепт да пишемо, пре свега треба пресавити уздуж тако да линија, која је тим савитком добивена, дели лист на две равне половине. После тога, на левој половини, при врху листа, треба исписати заглавље онако исто као и на писму; на десној половини, одмах у почетку листа, адресу, садржај и, напоследку, звање онога који ће писмо потписати. Испод свега тога што је написано на десној половини, треба да се потпише онај службеник, који је концепт прегледао и одобрио да се препише. На левој половини листа, онај непопуњени простор испод заглавља, служи на то: а.) да се допише оно што би се, при прегледу концепта, нашло да треба у концепту додати или поправити; б.) да се забележи дан

месец и година кад је писмо експедирано ; и в.) да се потпише (име и презиме) онај службеник који је писмо експедирао.

* * *

Сваки акт о канцеларијској преписци зове се: или „Претпис“, или „Писмо“ или „Извешће“. Претписом пише старији млађем, Писмом раван равноме, Извешћем млађи старијем. У садржини претписа старији млађем препоручује, налаже, заповеда; у садржини писма раван равноме јавља, предлаже; у садржини извешћа млађи старијем моли или му што предлаже, доставља до знања и т. д.¹⁾

* * *

Одговоре на претписе министра народне привреде дужне су све поштанске и телеграфске станице подносити најдаље за петнајест дана, рачунећи од дана кад се прими министарски претпис, или у року који је нарочитом наредбом станица одређен. А кад се за 15 дана, или у року нарочито

1) Збор. 30. стр. 73.

остављеном, не може нека наредба да изврши због каквих препрека, онда у том истом року, станица треба да објасни узроке неизвршења и да тражи продужење рока.

И другим властима на њихове захтеве треба на време одговарати или им јављати зашто се не може учинити оно што оне захтевају²⁾.

Одговори на разне жалбе треба да су потпуни тако, да је одговорено на сваки навод жалбе (да се доказима побје ако је што неистинито; или ако је жалба умесна, да се каже у чему је и од кога жалиоцу неправдо учињено.)

* * *

Казне за неуредно вршење канцеларијске преписке. Аљваво и небрижљиво обављање канцеларијске преписке, и неуредно одговарање на наредбе, закон сматра као „немарност и неуредност у дужности и непослушност спрам старијих или наредба претпостављених власти“, и за такве кри-

2) Распис од 20-12 1880 г. ПБр. 11908 (Збор. 36. стр. 76).

вице даје право: министру народне привреде, да може казнити службенике своје канцаларије и службенике подчињених му надлештава, писменим укором или одузимањем плате до три месеца; старешинама поштанско-телегр. станица, да могу своје подчињене службенике казнити писменим укором или одузимањем плате до пет дана, на основу тачке 5 и 9. §-а 43 а с погледом на § 40 и 41 закона о чиновницима грађанског реда.

КРАЈ ПРВЕ КЊИГЕ.

uv. dr.
36412